

ПЛЯМКИ НА ПІДНЕБІННІ

Гриць Мотика

ВИДАВНИЦТВО
Ю.СЕРЕДЯКА

Gregorio Motyka

Las Manchas sobre el Paladar

C U E N T O S H U M O R I S T I C O S

EDITORIAL JULIAN SEREDIK

Buenos Aires

1969

Гриць Мотина

П Л Я М К И
Н А
П І Д Н Е Б І Н Н І

Нещоденні історії із щоденного життя

ВИДАВНИЦТВО ЮЛІАНА СЕРЕДЯКА

Буенос - Айрес 1960

Тираж 1.500 примірників

Обкладинка роботи Бориса Крюкова.

Всі права застережені.

Copyright 1960 by the Publisher

ЗАМІСТЬ ПЕРЕДМОВИ

В пошуках нових форм творчості світова література проходить великі зміни. Ця хвиля не оминула і української творчості поза межами Батьківщини, що найкраще бачимо у сучасній українській поезії.

Гумор і сатира, як невід'ємна частина української літератури, не залишається позаду інших ділянок творчості красного письменства. Змінюється не тільки тематика творів, але й їх форма. Замість колишніх гумористичних розповідей, приходять до голосу короткий фейлетон, що тримає читача у зацікавленні гострою і актуальною проблемою наших днів. Підглядаючи наші хиби та вдачі на чужому ґрунті, і мористи влучною сатирою змальовують з нещоденної історії із щоденного життя.

Одним із таких спостережінь сучасного нашого побуту на чужині є автор збірки «Пляжки на піднібні», Гриць Мотика. Він уважливо записав своїм гострим пером чимало подій з нашого сучасного побуту і в новій формі короткого фейлетону передав їх любителям українського гумору та сатири. Тематика його творчості — суто еміграційна, бо і на ґрунті тієї еміграції Мотика почав, — як він сам саркастично висловлюється про себе, — гуморувати. А всеж цікаво буде відмітити, що діапазон творчості Гриця Мо-

тики широкий. Серед »плямок на піднебінні« знайде-
чимало і таких, які перенесені живцем з правдивих по-
дій нашого побуту на чужині, і, не відмічені в ніяких
хроніках, залишаться в збірці єдиним записаним до-
кументом. Та через це їх вартість, як гуморески, не
зменшується, навпаки, вони актуальні і на майбутнє.

Відаючи в руки читачів новий випуск нашого ви-
давництва, збірку гуморесок Гриця Мотики п. н. «Плям-
ки на піднебінні», ми сподіємось, що нова поява ви-
кликє живий відгук про творчу діяльність українських
письменників на чужині, що, часто, серед невідрадних
умов творять нові цінності українського друкованого
слова.

В и д а в н и ц т в о

ПРО ГУМОР

Гумор — це здібність знайти комізм або забавність в речах чи ситуаціях, і вміти розбудити в інших людей веселість та сміх. Коли комусь не подобається моє вияснення, тоді може прийняти твердження, що гумор, це наставлення до себе і до життя. А всі, що мені не вірять, **хай** заглянуть до словника чужих слів, або до словника наших слів, або до будь-яких словників, і читають словникові пояснення. Не конечно їх розуміти, треба навчитися їх напам'ять і, дотримуючись їх дефініцій, можна легко фабрикувати гумор.

Людина, що фабрикує гумор, називається гумористом. Отож, гуморист, це фабрикант і від інших фабрикантів відрізняється тільки тим, що інші фабриканти мають гроші, а гуморист їх ніколи не має. Фабрикантів гумору маємо сьогодні багато, але продукують тандиту, і тому бізнес у застої. Немає відборців на гумор, бо у лобробуті заболячилися людям шлунок і вони не можуть гумору перетравити.

До гумору треба найменше двох людей, один має оповідати, другий сміятися. Буває, що є гумор і тоді, коли хтось сам собі розказує і сам сміється, не дивлячись на реакцію людей. Коли ви розказуєте і люди сміються, не переривайте, вам все одно, чи люди сміються із вашої розповіді, чи з вас, головне, що сміються. Бо

рідко коли двоє людей погодяться, що є гумор і коли є гумор. Що комічне для мене, є, звичайно, поважне для мого сусіда, нудне для мого колеги, образливе для політичного противника, а вже напевно нетолерантне для власної жінки. Люди реагують на гумор подібно, як на різьбу, образи, одіж і т. п., який є зміст. Щоб гумор не пропав, треба його записати і такий писаний гумор називається гумореска. Переважно гуморески є по назві, а не по змісті, але це маловажна річ. Читаючи гумореску по назві, ви подумайте собі про будь-який веселий «кавал» і будете сміятися, немов би той гумор був у читаній гуморесці.

Фабрикувати гумор легко, але важко творити правдивий гумор. Тут треба вміти спостерігати людські хиби і комічні ситуації, хиби чоловіків, хиби жінок, хиби груп і племен. Після обсервації потребуєте доброго дотепу і гумор готовий. Не дасться заперечити, що, коли ви маєте добрий дотеп, тоді не потрібна ніяка обсервація. Маючи добрий дотеп, ви не завжди можете ним похвалитися, бо завжди знайдеться хтось, що образиться. Це є одна із великих проблем наших днів — полемічний або сварливий гумор. Візьмім, напр., політику. Зачепити націоналістів, соціялісти виступлять проти вас, зачепите революціонерів, монархісти стануть вашими ворогами. Не мусите мені вірити, але я недавно отримав листа з погрозами, бо я пожартував собі з партії БийКаЧоРа — Бувших Комбатантів Чорного Ринку.

На осто­ро­гу всім канди­да­там у фаб­ри­кан­ти го­мо­ру ска­жу, що сьо­го­дні не слід бу­ти го­мо­ри­стом, а вже, бо-

рони Боже, сатириком, бо всі і всюди тебе б'ють. Сатирик — це такий бідак, що має цивільну відвагу назвати бика биком, а не телятком. Ще коли ви зачіпаете чужих, вас толерують, але якщо зачепите своїх, то вас розстріляють триста три рази і навіть плакати не дадуть. Ви мусите мовчати, щоб не робилося довкруги вас, коли ж не можете мовчати, тоді хвалить і будуть вас любити. Причина такого наставлення захована в тому, що ми стали занадто нервові для жартів, не вміємо безжурно сміятися і мало є таких людей, яких ви зачепите і вони зараз не відгаркнуть. Ми насолоджуємося жартами з когось іншого, але коли посміються з нас, ми стаємо образливо серйозні. Люди, що не можуть сміятися самі з себе, знаходяться у жалюгідному становищі, бо сенс гумору, без уваги на те, чи він звернений у їхній, чи в протилежний бік, зберігає їхню духову рівновагу. Цей свого роду вентиль безпеки держить усіх нормальними, бо обнижує внутрішню напругу, проганяє меланхолію і найкраще з усього маже осі людських взаємовідносин. Надмір напруження, огірчень і клопоту спричинені тим, що забагато людей бере себе серйозно і на жарт реагує нервами. А реакція на гумор — мірило великості людини, і людина сприймає сміх та дотепи тим краще, чим є більша. Ріст не складає мірила великості. Висновок із того такий, що ми по довгих роках мандрівки в культурі заходу не тільки що не набралися мудрости, але у розвитку нашої ментальности посунулися далеко назад.

При появі нового гуморофабриканта всі підносять

Охлизи на його честь, вітають, що вродився новий гуморист і починають його обнюхувати, якої він віри. При моїй появі люди недовірливо похитували головами, потім стали довбати в носі, а дехто вилаявся на мою адресу, що я пхаюся у несвітський бізнес. Коли я не перестав гуморувати, посипалися на мене анонімові погрози і остероги, але я не налякався. І при тім маю одну потіху, що автори дешевих анонімів досі вірять, що я їх ще не знаю!

ПРО МУЖЧИН

Колись звали **мужчин** левачами сальонів, сьогодні вони записалися до консерватистів і консервуються кавалерами. Причина захована в тому, що вже нема сальонів і немає де грати лева. Але грати щось треба, бо **мужчини** вроджені грачі, і тому вони для заправи грають у більярд і в карти.

Розвій **мужчини** наступає непомітно назовні. З немовляти росте хлопець, потім підкавалер, починає щохвилини закохуватися і так довго бігас за дівчатами, аж підймається.

Коли **мужчина** зрозуміє, що дівчина не біжить за його серцем, тільки за його кишенею, тоді він є в середньому віці, а коли в суботу почувається так, як звичайно почувався в понеділок рано, тоді він вже старий. У протилежність до жінок, у **мужчин** не грає ролі вік, тільки кишеня. А потім титул. Великий попит є на лікарів, потім ні на кого, а тоді всі інші мають малі шанси.

Мужчина є, звичайно, самотником, бо жінки його не розуміють. Навіть два найкращі його приятелі, волос і зуби, часто зраджують його і вилітають.

Призначення **мужчини** — одружитися й стати жертвою жіночих експериментів. Усі кавалери хочуть одружитися, але не знають як. І в тому вся біда. Я вам, усі кавалери, дам поради, як одружитися, бо чому вам має

бути краще, ніж мені. Щоб одружитись, треба дівчину знати, а щоб її знати, треба з нею познайомитися. А щоб з дівчиною познайомитися, треба її собою зацікавити. Що зацікавлює дівчат? Рябі краски! Отож, налягайте кольорові одяги, нпр., синю сорочку, жовту з помаранчевими квітками краватку, фіолетово-зелену блюзку, червоні штани, чорні шкарпетки і білі черевики. Успіх запевнений, кожна дівчина на вас подивиться. Опісля зацікавлює оригінальність. Одягніться для відміни в спідницю, замість штанів. Шотландці відкрили це давно і ніхто з них довго не кавалерує. Оповідав Микола, що його шеф відкрив ще один спосіб зацікавлення дівчат. Він прийшов до бюра в коротких штаняхках і це так заінтригувало секретарку, що не могла працювати, тільки дивилася на коліна шефа. Микола ще не знає, чи шеф звільнив її, чи ще ні. Можна познайомитися візитовою карткою. Але само ім'я і прізвище не вистачає, треба подати дещо більше, і подати перебільшено. бо правда нікого не цікавить. Найважливіше подавати на горі. А що найважливіше для дівчини, а особливо для її мами? Де працює, скільки заробляє, скільки має грошей у банку і ким був його тато. Під тим підвищить своє ім'я і прізвище, додайте принаймні два титули, бо це робить враження. Якщо з ваших околиць немає нікого, кажіть, що ви шляхтич і додайте собі «фон». Фах подавайте до вподоби, тут і так за фахом ніхто не працює. Потім подавайте знайомства, найкраще подавати славних європейських людей, краще тих, що вже помирали, тоді ви є безпечні. Можна натякнути на свою партію, та кот-

рий ви бос на черзі. Це все зацікавить дівчину, а вже напевно її маму, і знайомство готове.

Познайомившись, треба дівчину знати, тобто простудіювати її. Ця справа складна, бо жінки ніколи не можна пізнати, вона сама себе не знає. Але ви можете знати її трохи, знаходячи її слабі сторони. Нпр., коли вона залюбки носить велике декольте, то вона думає, що має гарні плечі. Коли сміється на кожну дурницю, це знак, що їй здається, що має гарні зуби, або чаруючі ямочки на лицях. Коли часто носить короткі штанята, значить уявляє собі, що має ноги, як Марлена Витрих. Коли безнастанно заплющує і розплющує очі і нема в них мухи, значить, що хоче звернути увагу на свої очі, вії, або брови. Слід пізнати характер дівчини і тут багато допомагають зуби. Коли зуби прості — дівчина порядна і великодушна, коли вистають — химерна і любить грати комедії, коли загнені назад — має злі імпульси, а коли немає зубів — тоді думайте, що хочете. Отже, треба заглянути дівчині в зуби, якщо має свої власні, і тут дентист може стати в пригоді.

Познайомитися і пізнати дівчину відносно легко, натомість тяжко її затримати при собі. Затримаєте дівчину при собі, коли впливаєте на її серце, коли вона при вас дістає прискорене биття серця. Початково спричинюють це обійми, потім поцілунок розрушує серце, а вкінці все знудиться і вона починає заглядати за іншими. Тоді потрібний інший засіб. Науково доказано, що пайбільший вплив на биття серця має температура. Отже, посадить дівчину на сковородку і піджарте трохи на

вогні, вона дістане велике б'яття серця і буде ваша. І мусите вміти забавляти дівчину, не так розмовою, як грою. Знаєте гру сірниками? Підсувати дівчині засвічені сірники під ніс так довго, аж дмухне. Уважайте, щоб дмухнула сірник, а не вас. Коли ж дмухне, тоді цілуйте, найкраще цілувати фльорентинським поцілунком. винайденим Наполеоном. Береться дівчину за вуха і цілується в уста довго, і сильно, принаймні шість разів. Коли помиляється в рахубі, починайте від початку.

Коли познайомитеся, розгадаєте дівчину і задержите при собі, тоді спішіться і одружіться, бо можете роздуматися. А коли дівчина почне дурити вас явно (бо таємно дурить вас усе), тоді покарайте її і одружіться з її мамою. І проти випадку возьміть собі іншуру!

ПРО КАВАЛЕРІВ

Крім жінок, живуть ще на світі чоловіки. Чоловік це людина, яка першу половину свого життя вчиться навиків і налогів, що сворочують його життя. Самі чоловіки кажуть, що вони живуть на світі, щоб володіти й направляти ті дурниці, які роблять жінки, а за твердженням Миколи, чоловіки є на те, щоб жінки мали за ким бігати, про кого говорити і на ким зганяти свої темпераменти. Жінки ділять чоловіків на кілька родів, я поділяю їх на два: на кавалерів і на одружених.

Почнемо від кавалерів. Кавалер це такий чоловік, що або боїться, або ставить спротив своїй можливості. Прикметою кавалера є те, що він може йти, куди хоче, робити, що хоче, і їсти, що хоче, отже має повну свободу рухів, але не вміє їх використати. Від'ємним явищем кавалерського життя є те, що кавалер не може безкарно сваритися з жінкою, він може тільки чомно сперечатися. Зрештою, сварка між чоловіком і жінкою цілком нормальне й природне явище, і немає чого цим турбуватися. Тому, хай всі кавалери згадають, що коли дівчина мовчить і не свариться, це знак, що вона має їх досить. Правдиві коханці завжди сваряться для заправи в подружньому житті. День кавалера — 19 травня, і всі панни повинні згадати цю дату й обдаровувати кавалерів багатими дарами.

Всіляко живуть кавалери, одні тужать за коханням, інші гонять за грішми, ще інші беруть усе злегка, не хочуть ані кохати, ані працювати. Тими останніми є звичайно старпі кавалери, які органічно лякаються жінок і «босів». Вони по-мистецьки навчилися оминати жінок. а коли часом і показуються з жінками, то обережно держать їх під руку, а не за руку. Прилюдно вони грають героїв, а дома вони на себе злі й з себе незадоволені. Про таких кавалерів жінки завжди багато говорять, в більшості нарікають, що вони довго перебирали й не добрали, а менше признають, що винні тут жінки, бо жодній не вдалося заманеврувати такого кавалера в таке становище, де на його пропозицію вона сказала би «так». Можна частково признати, що більшість таких кавалерів довго думає, поки приступить до діла, так довго думає, що, думаючи, передумає і рішить не приступати до діла. Тому вони на забавах підпирають бари, на пляжах або сплять, або приходять додому з боєм шиї від постійного споглядання то в одну, то в другу сторону. Поки надумуються, вже буває запізно. Те думання є, може, одним з думань мужчин, бо поза тим вони відзвичаїлися і перестали думати, що є великим і щораз більшим мінусом. Мало сьогодні таких одиниць, що творять власну опінію і їй вірять, натомість більшість слухає демагогів і послугується готовими старими та пустими фразами, за якими заховане все те саме порожнє «ніщо». І тому, слухаючи таких мужеських розмов, ви завжди почуєте повторювані думки безкритичних самозванчих редакторів, або чужих коментаторів із радія, але мало коли влас-

ну оціню, і так всі поволі попадають під чужий вплив. Кавалерам можна ще те простити, бо вони політиканством намагаються заповнити свою самотність, але жонатим чоловікам — ніколи.

Жонаті, звичайно, заздять кавалерам за їх безмежне й безжурне життя, і всякими способами намагаються штовхнути або перемовити такого завзятого кавалера в біду. Зрозуміла річ, що одружені не мають на меті допомогти кавалерам, тільки хочуть помститися на них із-за заздрости вживаної свободи і моттом усього діла є егоїстичне: «чому їм має бути краще, ніж мені!». Але на впертих кавалерів немає способу, щоб піддурити їх до одруження; коли жінкам не дасться, то і влада нічого не вдіє. Бо хоч на жіночий внесок уряд наложив високі податки, то те все ще замало, і вони притиснені до кути, покликаються на конституцію.

Дуже неправильно, ба, навіть образливо, називати довголітнього кавалера «старим кавалером». Старість не рахується кількістю літ, тільки особистим почуванням. Один є старий по тридцятці життя, інший, маючи п'ятдесят років, все ще почувається молодим. Отже, старим ви є, якщо ви себе ним почуваєте, і можна легко пізнати, коли ви починаєте старітися, бо тоді болять вас ноги, поки ви вилізете з ліжка. Отже, замість старими, ми повинні називати таких кавалерів експертами й намовити їх давати відчити та доклади молодим початківцям, як бути довголітнім кавалером.

Накінець постараюся порадити всім кавалерам, як бути популярним у жінок. Отже, ніколи не узагальнюйте

жінок, що жінки є такі, або роблять так, бо кожна жінка це індивідуальність, і ви рідко побачите дві жінки, що мали би такі самі капелюхи. Але й між жінками є певні подібності, і по них ви можете довідатися, що жінки люблять, а відкинувши це, ви будете популярні між жінками. Отже, що жінки люблять? Жінки люблять, коли чоловічина отримує пристрасть із жартівливістю, переслідування з тактом і дипломатією. Для тих усіх, що прийняли приймати готові думки, упрощу те все в трьох точках: щоб ви їх любили, щоб ви погоджувалися з їхніми нахилами і щоб ви віддавали їм усілякі можливі й неможливі причини для підвищення їх у їхніх власних очах, словом — роздмухувати їхню пустоту. Тому зайте, кавалери, любіть жінок, любіть, що вони люблять, і дайте їм причину ще більше любити себе, а ручу вам, що напевно не будете довго кавалерувати.

ПРО ЧОЛОВІЧУ ОДІЖ

Коли поглянемо на природу, побачимо, що звірі чоловічого роду пишався пестрими крикливими красками, а звірі жіночого роду — спокійними й уміркованими. Найкращий приклад дають птиці, коли порівняємо самців із самичками. Тому від найдавніших часів чоловіки, дотримуючись природнього закону, вбиралися в яснокольорові одяги і, нпр., середньовічний кавалер виглядав, як ходяча веселка. Зрозуміла річ, що такий чоловік притягував на себе всю увагу, і це влізло за шкіру жінкам, бо вони захотіли бути в центрі уваги. Почалася боротьба, яка закінчилася тим, що чоловік залишився на тлі доброзодягнутої жінки. Візьмім, нпр., вечірній стрій. Чорний одяг чоловіка служить тільки для підкреслення яснокольорового одягу жінки і притягає на неї всю увагу. Треба буде пошукати в історії, яким способом жінки зуміли відштовхнути чоловіка на другий план. Може вдасться зробити навпаки...

Згідно з твердженням Миколи, що чоловіки вбираються інакше, як жінки, від стіп до голови, почнемо опис чоловічої одягу з долин. На ногах носять чоловіки черевки різних красок і форм, хоч ті форми не так відрізняються між собою, як жіночі. Черевки, це дуже практичний винахід, бо вони закривають нагнітки, по-

дергі скарпитки, довгі закривлені вігті, і т. п. Скарпитки є різних кольорів і вони одні ще з давнини затримали всі свої кольори. Та рідко можна ті кольори подивляти, бо їх, звичайно, закривають штани. Штани є чоловічого походження, але щораз більше стають популярними у жінок, а що жінкам подобається, то довго не вдержиться у мужчин. Штани є прикріплені до пояса. Головним завданням пояса є підтримувати живіт. Над поясом знаходиться сорочка і по вигляді та чистоті сорочки можна пізнати характер і походження чоловіка. Не знаю, чому сорочка запинається на шиї і ще зав'язується краваткою, що не належить до особливого комфорту, коли ж бо сорочка може так само добре запинатися на плечах, а замість краватки мати коралі, ланцюжок, або звичайну припинку. Краватки в'яжуться під коміром сорочки і вони також затримали ще свої краски із минулих віків. Замість краватки, можна носити мотилька, а деякі форми одягу навіть приписують мотилька. Дехто знову твердить, що мотильок надає чоловікові відмолоджене вигляду, — носячи мотилька він серцем завжди молодий. І ще твердять, що мотильок впливає на жінок і розбуджує у них бажання зацікавитися чоловіком. Чи це правда, я не маю нагоди переконатися, бо, хоч довгі роки носив мотилька, ніяка жінка не прийшла зацікавитися мною, а ті, що відчували таке бажання, напевно зміли себе опанувати.

По сорочці вдягають чоловіки жакет. Жакети є одні і дворянові — котрі з них є більше модні, ще не вирішено і кожний може носити такий, який йому до вподоби

Однак товсті **мужчини** не повинні носити дворядівок, бо **р** них вони виглядають, як розіпханий сальцесон. Коли не вірите, то гляньте на товстеньких жінок, які носять **за** тісні сукопки. Дивно, що ніхто із їхніх приятелів не зверне їм уваги. У верхній чоловічій одязі бувають **та-**кож різнородні комбінації, Коли жакет і штани із того самого матеріалу, тоді це убрання, коли ж штани інші і **ж**акет інший, тоді це спортовий стрій. Біда тільки, що чоловічий стрій коштує дорого і не можна собі дозволити на **стільки** убрень, **скільки** жінка має **суконок**.

Чи ви голитеся щодня? І найкраще вбрання нічого не **поможе**, коли лице покрите **волючками** та **щітиною**. І часто неголене лице стає причиною розводу. Те саме стосується волосся, яке повинно бути **мите**, **стрижене** і **чесане**. Добре зодягнений **мужчина** носить на голові **капелюх**, хоча, звичайно, вигідніше в без капелюха, особливо під церквою. Капелюх **огріває** голову, або **закриває** лисину, або **підкреслює** становище його власника, або, як нпр., **циліндри**, служать для збереження традиції.

Із **обсервації** знаю, що мало є **мужчин**, які б **уміли** і **хотіли** зодягатись елегантно, хоч усі **мужчини** повинні: **посвятити** більше часу на одіж і зодягання, бо одіж впливає на **підкреслення** індивідуальності. Адже кожний **па-**п'ятає давню німецьку приповідку, що одіж виявляє людину, і коли **приглянемося** дітям, матимемо **підтвердження** цієї приповідки. Нпр., діти Миколи. Коли хлопенько **обдертий** і **брудний**, то з ним не можна говорити, він **мимохіть** поводиться **наче вуличний гангстер**. Те саме діється з **Миколовою** дівчиною, коли зодягнеться в висовгані й під-

кочені старі штани. Але Микола висварть їх і зведить переодягнутись, то в гарній одежі вони і милі, і приємні, і добре виховані діти.

Сьогоднішні чоловіки носять ще такий довгий одяг. Який носили їхні батьки; не відомо, що будуть носити їхні сини і внуки, коли мода буде так далі заплутуватися і коли жінки «позичатимуть» у чоловіків їхній одяг та стригти волосся. Через ту заплутану ношу я був свідком одного непорозуміння. На подвір'ї Миколи бавилися діти, а батьки часто ставали при паркані та приглядалися. Випадково переходив побіч священник. Він хвилину приглядався і незадоволено хитав головою, а опісля звернувся до особи побіч себе:

— Гляньте по на одіж того хлопця, — куди все когитися!

— То не хлопець, а дівчина, — відповів співбесідник. — Це моя дочка.

— Дуже перепрошую вас, добродію, — озвався священник. — Пробачте, я не сказав би нічого, коли б знав, що ви її батько.

— Я не в її батько, отче, — була відповідь. — я її мати!

ПРО ПАННІВ

Нарікають хлопці на паннів, що вони вибагливі, що хочуть це і те, і тамте, що забагато вимагають, забагато жадають, що забагато про себе думають і т. д. А того не знають, що паннів покривдила доля. Вони самі не знають, чого хочуть, і коли не будуть про себе думати, то ніхто про них не подумає. Панни діляться на три роди: високі, середні і малі. Високі — це ті, що себе зависоко носять, середні це ті, що ними грають у відбиванку, а малі всі ті, на яких ніхто не звертає уваги. Паннів можна ще ділити по інших прикметах, напр., по змінах: одні щодня змінюють фризур, другі щотижня змінюють калелюх, а треті на кожну забаву змінюють кавалера.

Характеристичний є вік паннів і над ним ще ведуться дослід. До двадцяти років іде він нормально, панна є немовлятком, дитиною, дівчинкою, а опісля, залежно від вдачі, стає козою, гускою, або телятком (від того пішла назва «телячий вік»). Телячий вік триває коротко і безпосередньо по ній панна починає крутити світом до двадцяти років. На двадцяти роках вік її автоматично затримується і стоїть на двадцятці кілька років, аж доки панна з допомогою мами не вийде заміж. Тоді починається двадцятьперший рік.

Поганих паннів немає, всі є найкращі. Не вірите,

то скажіть панні, що вона погана. Кожна панна — вроджена артистка і маленькою зникає грати життєвий театр. Вершком її театральної кар'єри складає час, коли вийде заміж і головним глядачем стане її власний чоловік. Режисером усіх театральних ролей є завжди мама, яка потім автоматично стає тещою і співакторкою.

Життя паннів стає щораз легше. Колись панни одягали на себе коло двадцятьп'ять фунтів одягу, а сьогодні півтора фунта вистачає. Чи це не облегчення?

Кожне життя має свою ціль і панни її мають. Властиво, панни мають дві цілі: одна, щоб фігура завжди була до фігури; друга, крутити хлопцям голову так довго, аж її не вкрутить. Перша ціль є легша, бо вчені винайшли для неї засіб, званий діста «два В» — їсти повітря й попивати водою. Із стовідсотковим вислідом можна бочкувата фігура незабаром перейде на нитковату, або, коли у вас надмір дієти, розплинеться безслідно.

Друга ціль найважливіша і до неї далеко складніша дорога. До помочі тут наука придумала всілякі піддурючі формули, як пудри, мастила, олівці, кредки, природні і неприродні запахи, мужеські штани і фризур, моргання й всякі інші забавові підступи, словом, щоб те все знати, треба записатися до каледжу. Скінчивши каледж, можна скоро заманити когось на партнера. Та потрапити на відповідного партнера досить тяжко, і тому всі панни так довго шукають того відповідного партнера, хоч ні одна не знає, який він має бути. Їх ідеал — романтичний царевич з казки. Мусить бути коло трид-

цятки, мати добру посаду, принаймні два титули і багато грошей. Чим більше має грошей, тим більше подібний до царевича в казки. І мусить бути шалено в панні закоханий. Цілком немає потреби, ба навіть належить до старомодних звичаїв, щоб панна була в ньому закохана. Навіть краще, коли вона взагалі його не любить, бо сьогоднішні каледжі вчать, що подружнє життя багато приємніше і здоровіше на жіночі нерви, коли чоловік в жінці без пам'яті закоханий, а жінка його тільки терпить. Головне, щоб чоловік був без пам'яті.

І так кожна панна чекає на свого вибраного, по має прийти і напевно прийшов би, але поки прийде, панна у міжчасі виходить заміж за когось іншого. Їдучи в пошлюбну подорож, панна відкриває, що це не є той мужчина, за котрого вона могла вийти заміж, тільки той, за котрого вона вийшла, і тому кожна жінка відкриває у свого чоловіка так багато ганців і поганих прикмет. Бувають і такі панни, що не піддаються і цілий вік ждуть на свого вибраного. Злосливі називають їх старими паннами, а я кажу, що вони мають твердий характер: замість псувати комусь життя, вони псують своє. Вони не винні, що не можуть вибрати, винні каледжі.

Крім паннів є ще звичайні дівчата, але ті є нормальні.

· П Р О Ж І Н О К

Різно вмирають великі мужі; вони або падають на війні, або гинуть від кігтів тигра, або женяться. Тяжка доля мужчин, але жіноча доля ще тяжча. Скільки то журби і безсонних ночей коштує втримання своєї фігури, а як багато сили потрібно, щоб для неї голодувати і відмовлятися від усіх кулінарних присмаків! Або цілими днями поправляти свої мальовила і мастила! Або муштрувати свого чоловіка, або біліти із заздрости, що сусідка знову парадувє в новому капелюсі...

Багато проблем мають жінки, але найбільша їх проблема це вік. Жінки завжди молоді, старих нема! Кожна жінка є так молода, як каже, і думає, що ви їй повірили. Раджу вам вірити! По довгих студіях наука відкрила, як оминути проблему жіночого віку. Не треба рахувати вік жінки від уродження, тільки від хрищення і христити жінку коло тридцятки. Тоді до тридцятки кожна була би дитиною, або її взагалі не було би, а по тридцятці почала би підростати. І коли сьогодні жінку у віці п'ятдесят років називають старою, то тоді вона була би двадцятилітньою панною, кожний старий кавалер радо з нею одружився б і мав би молоду жінку.

Проблему фігури розв'язати легко, треба перестати їсти. А як конечно хочете їсти, тоді нічого не ковтайте.

Коли ж щось проковтнете, тоді робіть руханку. Добра руханка це щоденна робота в хаті: чистити, мити, шурувати, прати й інші улюблені жіночі розривки. По кожній такій руханці, велить чоловікові міряти себе, чи є висліди. Якщо нема, треба рухатися наново. При тім мірянні кожний чоловік довідається виміри своєї жінки, що дуже облегчує закуп подарунків. Коли при мірянні покажеться, що стан поправився на яких десять інчів, треба заходів на його зменшення. У старовину масували такі збільшені стани; вишколені аманти обіймали таких жінок так довго, аж стан витоншав. Але тоді жінок було менше, сьогодні це був би дорогоплатний люксус, бо жінок є багато більше, ніж мужчин. Сьогодні лікарі приписують багато руху, тому добре післати жінку трохи побігати. Треба тільки пильнувати, щоб не побігла задалеко, бо може не вернутися.

Всі жінки є гарні, а малюються тільки тому, що вчилися малярства. Є і початкуючі, що малюють губи на носі, а брови понад вуха, але вони помалу набирають виправи. А щоб те малювання не світилося, жінки припорошують його пудрою. Є різні роди пудри (пудра це во нашому порошок). Мудрі жінки, як Параска, уживають тільки два роди пудрів. Параска вживає порошок до лиця, що Миколу все до неї притягає, і порошок до печива, що Миколу держить при ній. Микола каже, що Параска вживає багато більше всіляких пудрів, але я того не бачив.

Жінки без свого природнього запаху вживають парфуми. Буває, іде мужчина дорогою і пагне п'яніе від

провокуючої парфуми, так провокуючої, що ще не бачив тої жінки, а вже в ній закохався, вже просить о її руку, — так оп'яніє, що не знає, що робить. Якщо прокинеться від впливу парфумів, утік би, але вже запізно, вже пронав. Пізніше нарікає, що держава не хоче захищати мужчин перед таким підступом і радить кожному носити із собою «газмаску». Але, як піти з «газмаскою» на бал? Микола має свій спосіб на вплив парфумів; все коли почує провокуючий запах, витягає цибулю і нюхає. Крім того милий йому запах стейка.

Про одяг тяжко щось писати, бо всі жінки вбираються модно, а що мода змінюється щотижня, найкраще заглядати до журналів.

Кожна жінка має свої таємниці, про які ніхто не знає, тільки її приятелька і приятельки приятелька і т. д., аж доки її таємниці не стануть публічною таємницею. Один лише чоловік ніколи не знає про таємниці своєї жінки, хіба що вона говорить у сні.

На наших очах жінки займають усі мужеські позиції, вже буває, що жінка є директором, а чоловік її секретарем. Диктати, звичайно, відбирають, сидячи директорові на колінах. Цікаво, чи втім випадку директор не сидить секретареві на колінах. Чи, може, секретар на колінах директора жіночого роду? Коли секретар має коло двісті фунтів живої ваги, то бідний той директор при диктуванні!

Нарікають, що жінки багато говорять. Нема чого нарікати, вони мають це у спадщині, ще у Вавилоні багато говорили, і тому збудували для них звисаючі сади.

Історія каже, що був це дуже практичний винахід. Зараз у місті стало тихіше. Не розумію, чому не практикують того сьогодні. Але Микола каже, що краще є так, бо легко може дещо підслухати. Казав мені, що підслухував, як Параска говорила із Івановою Мариною. Говорили про своїх колишніх кавалерів, про мужчин, про сусідок, про балі і про плечі пань директорових. Коли ж забракло їм теми «пльоткувати» (так сказав), почали говорити про своїх чоловіків. І Марина сказала Парасці: Ти не є небезпечна, я могла би в кожній хвилині до-ручити тобі мого чоловіка! Параска встала і без слова тичькнула пальцем на двері. Тепер гніваються, хоч Микола не може зрозуміти, чому. І завжди каже, що, хоч як багато його Параска говорить, він завжди має останнє слово. Коли Параска скаже йому: «шар ап!», Микола закінчує: «окей!»

ПРО ЖІНОЧУ ОДІЖ

Безупинно ведеться дискусія над питанням, для кого жінки вбираються: чи щоб задовольнити себе, чи для приманювання мужчин, чи щоб розбудити заздрість в інших жінок. Не буду тлумачити чужих голосів; на мою думку, жінки строяться, щоб задовольнити себе. Мудра жінка знає, що коли вдягнеться в гарну сукню, то напевно зверне на себе увагу мужчин. А коли нею цікавитимуться мужчини, то напевно інші жінки будуть заздрісні. Але напевно жінки не строяться, щоб задовольнити своїх чоловіків, бо тоді вдягали би одяг куплений минулого року.

Щоб жінка робила добре враження, її одіж мусить бути добре допасована (це на 90% важливе). Француженки відкрили це давно, і тому вони найкраще зодягнені жінки світу. Їхня одіж є насправду дібрана із смаком та добре прилягає до фігури. Між нашими жінками теж знайдуться такі, що вміють із смаком зодягатися, але більшість ходить із таким виглядом, немов би хтось поспішно накинув на них їхню одіж.

Микола твердить, що мужчини вбираються від стіг до голови, а жінки від голови до стіг. Не буду перечити Миколі, бо могло би прийти до політичного роздору; скажу тільки, що кожна людина має свою власну систему,

тому практичніше буде порівнювати, ніж узагальнювати. Вертаючись до жінок, мені завжди дивно, коли подумаю, скільки жінка витрачає часу на зодягання. Бо ж сьогоднішні жінки вбирають дуже мало одєжі, не так, як давно, і тому тяжко зрозуміти, чому вони потребують на це стільки часу.

Пригляньмося жіночій одєжі трохи ближче, починаючи згори. Найважливіша частина одєжі це капелюх, який кожних п'ять хвилин змінє свій стиль. Я не бачив навіть одної мільйонової всіх стилів капелюхів, а ті стилі, які я бачив, починалися млинським колесом, переходили до гротесково-ботанічних, змінялися із птахів, риб, звірів та комах на кухонну посуду і кінчалися воєнним озброєнням, як літаки й атомові гармати. Кажуть, що по вигляді капелюха можна відгадати якість жіночого розуму під ним, проте мусимо признати, що гарне обличчя під яким не було би капелюхом робить той капелюх гарним, хочби він навіть відстрашував круків. Жіночий капелюх — здебільша вияв особистости жінки і прикрашує її так, як нпр., шоколядова маса прикрашує торт.

Жінки завжди любили світячі і блискучі речі, тому індустрія на кульчики, нашійники, коралі й всілякі припинки процвітає, жінки купують найчастіше без смаку і носять щонебудь. Важливий предмет — це суконка, бо вона прикриває більшу частину жінки. Суконка повинна бути тісна, щоб кожний пізнав у ній жінку і вільна, щоб кожний бачив у тій жінці даму. Кажуть, що червона суконка, або помаранчева, притягає мужчин, а синя від-

нихас. Не буду сперечатися; на мене не впливає краса суконки, тільки її власниця.

Крім суконки, до жіночого одягу належать ще всілякі комбінації, блузки, светери, спіднички і, для конкуренції з чоловіками, штани. Ношення штанив стало пораз популярнішим, хоч штани обнижують жіночість на яких 75%. Забагато жінок втирає теж волосся на чоловічу моду, носить чоловічу одіж, або взагалі не носить одіжі. Ці жінки забувають, що чоловік любить, щоб жінка мала жіночий вигляд.

Часто дивувався я, чому то жінки так завзято намагаються закрити свої коліна, особливо, коли суконка закоротка. Відповідь проста: кістки ніколи не є гарні, а коліна і лікті є самотніми вистаючими кістками на жіночому тілі, і є погані з вигляду. Тому жінки повинні їх закривати. Поги вдягають жінки в павутинні панчохи і натяг черевників, або тільки підшви. Дуже в моді є високі закаблуки і лікарі твердять, що високі закаблуки впливають додатньо на жіноче здоров'я. Жінка на високих закахуках держиться або мусить держатися просто, а додання собі висоти впливає на її самонадамість. Одне не можу зрозуміти: чому жінки завжди купують затісні черевики.

Жінки одягаються завжди модно, тільки не відомо, чи жінки змінюють моду, чи мода змінює жінок. Нікавлявище при тому, що між жіночою модою і економічними стосунками існують деякі споріднення. Коли жінки носили тісні корсети, довгі суконки і довге волосся, ті часи втіпалися миром і добробутом, натомість коли жінки

сили короткі суконки, коротке волосся і великі декольте, ті часи терпіли від неспокою, інфляції й інших труднощів. Так було в дикі часи Черлестона, коли то жіноча мода затратила була будь-який сенс, і те саме переживаємо сьогодні в мішкватій формі, яка в мабуть знаком нових непевних і неспокійних часів нової кризи. Сьогоднішні мішки — благословенство для тих жінок, що не мають фігури і нещастя — для тих жінок, що мають тільки фігуру і не можуть нею похвалитися. Та жінки люблять усе, що є нове і наввипередки купують для себе мішки, радіючи, коли суконка насправду дуже подібна до мішка. Казав мені Микола, що Параска добирала для себе таку мішковату суконку, але таку, якої ще ніхто не має. Довго шукала й не могла знайти, аж Микола попав на думку та зробив їй несподіванку великим правдивим мішком з картоплі. Пофарбував його на помаранчево і Параска парадув в ньому; напис «Айдаго» носить на грудях, а на животі «потейто». Публічно ще не показується, бо ще не привикла до шорсткої матерії — не липке ж публічно чухатися по спині...

О Д А Д О Т Е Щ І

Жінку створено для осолодження життя чоловіка. Але, коли чоловік засолодко живе, він ледащий. Треба було створити щось для рівноваги, щось для огірчення йому життя, і тому створено тещу. Так написано в арабських казках. Чи це правда, не знаю, запитайте тих, що мають тещі.

Я тверджу, що тещі є цілком нормальні жінки, і не розумію, чому цілий чоловічий світ на них нарікає. Навіть боїться їх і через той страх перед тещею не женяться. І бачиш нерідко, ходить хлопець з дівчиною п'ять років, ходить десять і висліду нема, не жениться. А женився б, бо дівчина солодка, ніж морожене з «Фортуни», та боїться її мами.

Причина того страху в тому, що зяті не знають, як поводитися з тещею. І досі ніхто ще тим не поцікавився. Багато є всяких радників про поведінку, є радники, як поводитися з королевою, як поводитися з шефівською, як поводитися із своєю секретаркою, але ще нема радника, як поводитися з тещею. А це дуже важлива річ, бо теща грає в житті найважливішу роль. Усі кавалери на часі повинні знати, що для одруження потрібні двоє охочих: дівчини та її мами. Зять не має тут нічого до говорення, він є тільки для декорації. З другого боку хроніка подає, що найбільше розводів спричиняє друга

жінка, інша жінка, а тою другою жінкою є звичайно мама дівчини, популярно звана теща.

Є випадки, що зяті живуть у згоді із тещами, бо сваряться з своїми жінками. Нпр., Микола не нарікає на свою тещу. Казав мені, що його теща є, наче гроші в банку, ніколи не пропаде. Розповідав, що колись не було згоди між ним і його тещею, і досі не знає, чому. Теща жила тоді осібно і часто приходила на відвідини із сотками доган та тисячами порад. Микола тоді чемно вітав її, кажучи: — О, ви вже знову прибули на вазі, або: — О, ви знову постарілися, або: — О, ви знову сьогодні скривилися, як звичайно. Тоді теща вибухала атомовою енергією, лаяла і визивала його, і хата перерверталася догори ногами. Щоб перепросити тещу, Микола запрошував її на прощання: — Загляньте ще колись, але здалека, або: — Прийдіть до нас, як нас не буде дома. Після відвідин тещі він завжди принаймні два дні хворів. Усе змінилося, коли теща перейшла до них жити. Відтоді настала поправа і Микола не знає, чи теща порозумнішала, чи, може, він отупів і все толерує.

Проте теща багато йому помагав. Вона колише і баить дітей, держить порядок в хаті, варить, мие посуд, кермує ним і його жінкою, і є незаступленим інформатором, все знає, що було, є і буде. Через те Микола й продає енциклопедію, бо вона йому не потрібна. Та біда не спить, теща знайшла собі бойфренда. Микола боїться, щоб теща не вийшла заміж і не перекинула все догори дном, бо тоді він був би змушений припняти фартух і

мити посуд. Мав намір остерегти того бойфренда, щоб утікав, поки ще не попався, але не може до нього добратися, бо теща стоїть на сторожі.

Казав Микола, що тещам роблять всі велику кривду. Багато є пісень про дівчат, багато є про жінок і про матерей, навіть вдова є непогано заступлена, але у всьому фолкльорі немає одної пісні про тещу. І тому він написав оду до своєї тещі, тільки просив не подавати його авторства. Ода ця дуже мелодійна, співається напугу, як «Дідько з неволі вертався»:

«Твоє слово це грім, а твій погляд це ніж,
Ти літаєш як буря, моя люба тещо!
І, як богиня гніву, так гониш ти мене!
(Якби не мав страху, то ще сказав би дещо).

О, тещо, люба тещо! Чому ти не зірка?
Яка тоді любов між нами панувала б!
Ти літала б собі далеко у просторах
І крові мені не псувала б!»

П Р О Т А Т А

Слово тато загально відоме в Україні і в українській літературі, та в Чикаго воно вже давно вийшло з ужитку. Причина в тому, що тато в Україні є татом, а в Чикаго є він тільки для декорації.. Живе він підпільно; вдень його не видно, бо робить овертайми, але що він є, пізнати по маминому новому футрі, по маминій новій «карі», чи по інших фамілійних слідах. Тато ніде не показується, бо не має часу, а що час це гроші, він і грошей не має, бо мама реквірує. Одинокий його час є в неділю під церквою між початком і кінцем Служби, коли мама і ціла родина є в церкві. Тоді він стає на розі, бундючиться і політикує, певний своєї сили, знання і вищости, і певний, що жінка йому не перерве. А як тільки скінчиться Служба, він вже не є собою, він стає шофером своєї родини, а потім загальним попихайлом, якого гонять і використовують та напів живого звуть «дед».

Тато — голова дому, про це знають усі, навіть в Європі. І все є в порядку так довго, аж доки тато не захоче доказати свого головства. Звичайно, на тій пробі кінчається і тато, багатший в один досвід, вже більше не пробує. Все було би в порядку, коли б тато був головою без шиї, а то мама є тою шиєю і та шия крутить головою завжди в протилежний бік, аж доки не накрутить

на своє. Тато є ще головою родини. Склад його родини такий: перша йде мама, потім дочка, потім теща, потім друга дочка, потім обидва сини, потім довго нічого, а на самому кінці тато.

Ціла родина дбає про тата, дають йому їсти і скоро наганяють спати, щоб міг рано встати до праці. І всі з докладністю одної секунди вираховують, коли він принесе чека. А поза тим він кожному заважає.

Крім овертаймів, тато ще працює суспільно по українських організаціях, переважно в «Бесіді». Праця така дуже виснажлива, забирає багато енергії, і тому тато мусить доливати її чаркою. При тім набиранні енергії він стає великим вождем, хоробрим генералом, геніальним політиком і ще багато чим іншим, а як замикають «Бесіду», він нагло пригадує собі, що має йти додому, і відразу тверезів. Додому приходить старим биком, мусить стати скромно при порозі і вислухати проповіді жінки, коло сто речень. Коли забудеться і писне одне слово, зараз заміняється в старого дурня і мусить вислухати коло чотириста речень. А коли відважиться щось відповісти, тоді авансує на старого осла і вже не встигне рахувати речень, бо звичайно будиться рано до праці, а ті речення ще не скінчилися.

З дітьми немає клопоту, дочки мають бойфрендів, а сини гірлфрендів, і всі приходять пізно, коли тато спить. Малим дітям купує телевізію, або посилає на елю нишпорити у смітниках і тато має спокій. Той спокій залежний від інтелігенції дітей. Казав Микола, що інтелігенція дітей виявляється при першій розмові. Коли

скажуть перше слово «мама», будуть нормальні, коли скажуть перше «тато», будуть геніяльні. Миколи син сказав перше слово «тато» і буде генієм, бо кожному класу повторяє.

Свято тата виникло недавно, багато пізніше від свята матері. А виникло воно на внесок і загальне бажання жінок, що хотіли або тим самим зрванжуватися, або пімститися за свято матері, коли чоловік не приніс бажаного подарунку. Свято тата це одинокий день в році, коли тато може і повинен робити, що хоче, але це буває випадково. Микола каже, що по святі тата почувається, якби тільки що вернувся з фронту — так його вся родина стомить своєю любов'ю. І тому він цілий рік ощаджує, щоб на свято тата міг післати свою родину кудись на відпочинок і в той спосіб без неї відпочати на самоті.

Є різні звичаї святкувати день тата. Звичайно, всі встають рано, витягають з укриття пляшку вогнистої і втікають з хати на цілоденну мандрівку, щоб оминуті любовних доказів всієї фамілії. Мандрують і гасять спрагу із пляшки, почувають себе добре, а з ними і природа співпрацює. Звичайно, біля полудня нагло захмариться, поллє дощем, коли всі тати в поза засягом своїх подруг і вони мусять чимдуж шукати даху і сухого місця. Для їхньої вигоди на кожному милі дороги побудували ресторани. Тати засідають при столиках і під час зливи, попивають за здоров'я своєї родини, ждуть на погоду і згадують своїх татів. Звичайно, злива триває трохи задовго, домашній запас кінчається і тоді ресторан мусить помагати. Часом дощ не хоче вриватися і тоді мусять

в дощ мандрувати додому, лаючи весь світ, що не взяли із собою парасоля. Така мандрівка буває досить довга і багата в пригоди. Розказував Микола, що минулого року вертався додому, коли дощ перестав ляти, коло п'ятої години ранку. Йшов додому о власних силах і дуже добре почувався. Перейшов одну вулицю, перейшов другу, наближався до хати, завжди о власних силах, ще тільки поза ріг і вже буде дома. Якраз обходив навколо останнього рога, як надійшов якийсь інший тато і наступив йому на пальці на руках. Опісля Микола два тижні не міг працювати

МИКОЛА ЖЕНИТЬСЯ

*«Ой, що ж то за шум учинився,
То Микола на Парасці оженився!»*

(Народня пісня з Чикаго).

Почалося з того, що Микола купив автомашину. Машина жіночого роду, і пішло нещастя за нещастям. Багато мав ексидентів, але я розкажу тут про один найбільший ексидент Миколи, де я був свідком.

До машини, за американським законом, потрібна дівчина. Микола заїхав під «Фортуну», зайшов на каву, а як вийшов, то держався за руку Параски. Не знаєте її? То та найкраща із старших пластунок. Посадив Параску до авта, повіз її до кіна під голим небом і відтоді вже не міг її позбутися.

— Як не оженишся зо мною, то подам тебе до суду, що ти робив око до мене! — загрозила і Микола дав на оновіді, кленучи машину і весь світ.

— Я хочу мати велике весілля, з музикою і танцями, хочу багато гостей, а суконку хочу таку, щоб я була вже в церкві, а хвіст ще в авті.

Микола готовив весілля, а люди напрошувалися.

— На ваше весілля прийду, хоч би ви мене і не просили!

— Моя жінка казала, що коли нас не запросите, то будемо до смерти гніватися.

— О, я напевно прийду, хоч би мав пішки йти, ще і сусідів приведу!

— Мене не забудь порахувати, Миколо!

І Микола рахував, нарахував около п'ятсот, думав сотка прийде без повідомлення і замовив їжу на шістсот осіб.

Параска запросила дванадцять дружок, Микола підшукав дванадцять войовничих кавалерів на дружбів. Заповідалося бомбастичне весілля, мали приїхати грібні риби аж з Вашингтону.

Нагло одна дружка відмовилася, бо її кавалерові вискочила булька на носі і ще підмовила свою товаришку відмовитися. Одна погнібалася, бо Параска не хотіла купити їй суконки, інша знову не знала, як накрутити волосся, ще одна в останній день поїхала на рибу і так було, що на кінець лишилося три дружки і п'ять дружбів. Микола був у клопоті, вже хотів убирати дружбу в суконку, але на його щастя справа сама вияснилася, бо один дружба заснав на весілля, а другий спізнився на цілі три дні.

Двадцять авт мало їх везти, але ані одно не приїхало і до церкви поїхали хурою. Під церквою раптом зробилося Миколі слабо, хотів зчурнути, але дружки сильно його тримали. На силу підвели під двері, а там священник вже ним заопікувався. І так пропав многонадійний кавалер. Ще пам'ятав, що накладали йому перстень і його дуже палець болів, і що дяк постійно від нього відвертався, і плакав не своїм голосом. А по присязі Микола вже не був собою, тільки половиною Параски. Па-

раска вивела його з церкви, люди кинулися на них, штовхали, пхали, кулачили, всі нараз говорили, кричали і топтали по ногах, блискали фотоапарати і Миколі знову потемніло в очах, а коли прояснилося, він побачив себе самотнім при вході до церкви, а Параска серед гущі людей вже всідала до авто.

— Гей, зачекайте на мене! — крикнув Микола і тоді всі зауважили, що згубили молодого.

А потім фотограф фотографував молоду з переду і ззаду, згори, знизу, зліва, зправа, і скісно, а на молодого ніхто не звертав уваги.

А потім поїхали до залі прийнять, де мало очікувати їх пів Чикаго. В залі прийнять не було нікого.

— То не тут! — заявив Микола.

Сіли знову в машину, об'їхали довкола бльоку — ні, таки тут. Але де люди? І тоді над'їхали дружби з дружками, всі вже добре під гумором. Виявилось, що двоє дружбів при чарці заручилося з дружками і вже цілий світ їх не цікавив, а з останньої пари дружба держався дверей і затавав щось про сиву зозулю, а дружка загубила закаблук і взагалі не хотіла висідати з машини. Вона все ще мала надію, що п'яний дружба забуде про свою сиву зозулю.

Не знали що робити, але Параска була енергійна жінка.

— Миколо, струнко! Побіжи нагору, побіжи наниз, побіжи нагору, побіжи наниз, побіжи вперед, побіжи назад, побіжи вправо, побіжи вліво, побіжи сюди, побіжи туди, зроби це, зроби те, заглянь тут, заглянь там, прий-

ди сюди, мовчи і нічого не відзивайся.

А людей ще не було, ждали трохи, вечере застигала. Прийшла музика, гостей ще не було, ще ждали, аж нарешті голод примусив всіх їсти. Втім донесли молодим, що надходить один гість. Музика вдарила привітального марша, молоді зробили приємні усмішки. Гість увійшов, скривився, сів при барі і замовив собі соду. Це був патрулюючий поліцай.

Тиждень по весіллі пригадали собі люди, що Микола оженився.

— А-а, гратуюлю! Я не міг бути, бо у жінки боляла п'ята.

— Гарно було, розказують. Я не міг бути, бо жінка не могла знайти капелюха.

— Я не міг бути через непередбачений випадок. знаєте, дискусія затягнулася! — і мимолоті торкнув себе в чоло.

Микола ще не знав, що таке дискусія. Прийшов додому і почав розказувати Парасці.

— Знаєш жінко, пан радник виправдувався, що не міг бути, бо жінка затягнула дискусію...

— Що значить жінка! Пані радникова сказала, що не могла прийти через чоловіка...

— Ні, через жінку!

— Кажу, що через чоловіка, то через чоловіка!

— А я таки думаю, що через жінку! Пан радник...

— Мовчи! Через чоловіка! — і тарілка диском попливла в Миколову голову.

Микола вже знає, що дискусія, це кидання диском.

ПЕРШІ КЛОПОТИ

З Миколою говорив я вчора. Похилився, згорбпився, втягнув голову в плечі і непевним кроком либав попри самопомічну кооперативу. Пізнавши, глянув на мене одним оком, друге було запуще.

— Що нового, Миколо! Хто тобі око розбив?

— Я мав ексидент!

— Який ексидент?

— Дочка мені народилася!

— Ну, то вітаю! Чому не підскакуєш з радости?

— Е-е, дочкою нема що хвалитися. Ти, Грицю, ще не жонатий і не знаєш, що дочка, то другий бос в хаті. Бачиш, вже око розбила!

— Не вірю!

— Зараз повіриш. Знаєш, я хотів сина, а Параска вперлася на дочку. Дійшло до того, що я загрозив, що коли буде дочка, хай обое пакують манатки і вертаються «на родину». Всі пророкували мені сина, навіть лікар запевняв на тисячу відсотків, навіть хотів закладатися. Який я дурний, що не заложився! І ми ждали сина, Параска попила йому штанята, я купив коня і револьвер, навіть вже погодилися, що буде називатися Ник Джуніор.

Одного ранку Параска поскаржилася, що їй робиться якось гупо. Я почав розраджувати, що їй ніколи інакше не було, але коли почала кривитися, я замовив

хуру і повів її до шпиталю. Параску зараз забрали нагору, а мені казали чекати на вислід досліджень. Я ще не сів, як покликали мене до віконця і почався скрінінг. Я називаюся Лопата і всі почали собі кпити з мого прізвища, аж доки я не вияснив їм, що я не та Лопата, якою копали землю, лише та, якою саджали у нас хліб. А потім питали скільки мені років, де, як, коли, пощо народився, і чи це напевно моя перша дитина. А потім всі відвернулися і забули про мене. Я стояв, ходив, утомився і заснув у кутку. Спав довго, бо розбудився дуже голодним. Ніхто не звертав на мене уваги, лікаря не бачив і вислуду дослідження мені ще не подали. Голод докучав, я пообгризав усі нігті на руках і вже хотів до ніг добиратися, коли вбігає лікар і іградує: донечка вам народилася! І ще так м'яко вимовляє: донечка! Гора на мене звалилася, як я це вчув. Ох, як пальну я тебе! — думав я лютий, а вголос кажу: Ви обіцяли мені сина, докторе! — Ну, то що, — відповів, — я маю дві дочки. — Ах, то ви зробили це зумисне, собі до товариства! — гукнув я і кинувся на доктора, але він утік і я не дігвав його.

Увечорі відвідав я Параску. Прийняла мене перелякана і почала виправдуватися, що вона не винна, що вродилася дочка, а не син. Тоді я довідався, що у неї був лікар, а я розказав, як я гонив його аж на передмістя і остеріг Параску, щоб уважала, бо я злий і можу зробити щось невідповідне.

Потім сестри повели мене подивитися на мою дочку. Заложили мені пузо на голову, неначе то лякалися.

що я покусаю дітей, напевно і їх лікар остеріг. Поставили мене при шибі і підсунули візочок. Я довго дивився і не міг пізнати, що в ньому лежить. Щось було подібне до дитини, але таке погане, що я налякався і втік. Парасці я рішуче заявив, що це не моя дитина і почав допитувати чия, але поки Параска встигла відповісти, сестри вигнали мене геть.

Казала Параска принести ім'я для малої. Я приніс сотку імен — не такі. Приніс другу сотку — не такі, приніс ще дві сотки і ті не подобалися. Перешукала всі книжки і журнали, і вимучивши мене, назвала дочку Параскою.

За тиждень привіз їх додому. Дочка тільки почула, що в хаті, зараз розпочала концерт, Параска стала над нею і почала помагати. Я вилаяв Параску і казав дати малій їсти, але Параска не знала, як, чи вилюю, чи ложкою. Я зварив молока, посадив Параску, положив їй дочку на руку, в другу руку вложив пляшку, дав сосок дитині в рот і мала втихла. Вийшов я в другу кімнату, коли чую, хтось плаче, заглядаю: Параска. Я скоро налив молока у другу пляшку і вложив Парасці в рот. Параска зараз втихла і почала пити, а потім щось їй не сподобалося і почала мене лаяти, що я марную дитячу поживу. — Я думав, що ти теж пляшки захотіла! — виправдувався я.

Коли дитина заснула, Параска розсілася за столом і, як почала командувати, так командує й досі. І я від того часу тяжкопрацюючий чоловік. Приїду з праці і щойно починається праця; мушу варити, прати, годува-

ти малу і Параску, чистити хату, купувати харчі, все робити нараз і до того ще мовчати. Тепер жалую, що я відпустив тещу у Канаду.

— Ну, а при чому тут око? — допитую.

— При чому? Всенька історія йде про око. Приходжу я вчора додому, мала верещить на всю околицю, їсти хоче, а Параска накручує той вереск на платівку. — Заграємо гостям! — каже до мене. Поки Параска гріла молоко, я почав забавляти дочку. Махнув їй пальцем сюди, махнув туди, мала зловила палець і почала ссати, а потім пізнала мене і вкусила в палець, що я аж підскочив. Я замахнувся, втім надійшла Параска і стусанула мене, що я аж ногами накрився. — Ти слкий-такий, дитину вже бити хочеш? Защо? — викрикує на цілий Гумбольдт парк. — Я не хотів її бити, — кажу. — я хотів тільки налякати її, щоб знала, хто бос у хаті.

— Добре, але око?

— Ет, то Параска махнула своїм аргументом і попала мені в око.

— За що?

— Казала, що не треба дитині говорити неправди!

МИКОЛА ЗДОБУВАЄ ДОКТОРАТ

Якось узяв я в руки «Свободу» і на першій сторінці читаю:

Огулошине!

два ліс фронт трум сет — \$ 30.00

два піс бидрум сет шпріныгом і Матарац — \$ 30.00

кухиний пец — \$ 25.00

складани Ліпко і Матарац — \$ 15.00

кухиний щів і штере кріселів — \$ 10.00

карпет — \$ 10.00 \$ 5.00

фронтіві крісло з столким — \$5.00 \$ 10.00

адрис — 2410 Вест Чікаго Евню — секонд фльор

Тельївон — Еверглейд 4-9459

Мр. Ник Лопата

— Ник Лопата? — думаю. — Знайоме прізвище, Лопата. Ник це Микола, а Лопата це лопата, Микола Лопата, так, це мій друг Микола. Але чому випродує меблі? Щось мусіло статися! — і, не додумавши до кінця, вхопив я капелюх, у кару і до «Бесіди», бо він подав її в оголошенні. У «Бесіді» ще його не було, зате було багато повітря, і я пішов віддихнути на вулицю. Глип! а мій Микола сидить у наріжному рестюрані й попиває каву за кавою.

— А-а. Грицю, здоров! Гав ю ду ю! — і посунувся.

— Сідай! Фрийляйн, ще одну кофі для мого френда! Що чувати, Грицю?

— Що чувати? Я тільки що прочитав — витягаю «Свободу» — і не розумію, що це все має значити!

— Що? Продаю меблі! Дешево! Хочеш купити?

— Чи ти цілком здурів, Миколо, чи тільки сьогодні на голову впав? Так довго виплачував свої меблі і тепер за безцінь продати хочеш?

— Та ніби так, ціна трохи низька, але за те скоріше хтось купить!

— Не знаю що думати! Чому ж ти їх продаєш?

— Потребую грошей на алярм. Хочу дістати докторат!

— Миколо! Щоб дістати докторат, треба закінчити середню школу!

— Я закінчив середню школу. Так, вона була якраз по середині табору.

-- Я думаю — гімназію!

— Грицю, не кпи з мене. Щоб йти до гімназії, треба скінчити університет.

— Хто тобі таке казав?

— Ніхто, сам знаю! Коли в нашому таборі заснували гімназію, то всі магістри пішли робити матуру. Сі?

Я піддався. — Отже, ти йдеш студіювати медицину, Миколо!

— Нащо мені медицини, я хочу докторат!

-- На докторат треба студій!

— Я не хочу студійного докторату, я хочу той за дармо, такий, ну, як він зветься, той без студій, ну, по-

можи, той, о вже знаю, той докторат «вгору ніс павза».

— Ти перекрутив, Миколо. Це є «гоноріс кавза».

— Е, того ніхто не розумів. Я переложив це на українську мову, «вгору ніс павза».

— Але ти його не дістанеш.

— Якто ні! Дивись тут! — і тиць мені газету під ніс. — Бачиш? Конгресмени дістають докторат від УВУ. Розумієш тепер? Конгресмени американці, не вміють по-українськи і дістають український докторат, а я знаю мову і не дістав би?

— Конгресмени заступають українську справу, вони наші прихильники!

— Прихильники, бо потребують наших голосів. А я хто, бик? Я кілька за Україну натерпівся.

— Такий обов'язок патріота. А вони чужинці — їх треба для нас приєднувати.

— Знаєш, Грицю, воно не зле, що конгресмени і сенатори дістають той «вгору ніс павза» докторат. За кілька літ будемо почуватись тут, як колись у Мюнхені. Де не ступиш, всюди український доктор.

— Цікавить мене, хто тебе намовив на той докторат, Миколо?

— Ніхто не намовляв, хочу грати пана. І буду мати доступ до всіх грубих риб. Сидить там собі доктор УВУ і ти сунеш до нього, як до свого колеги із студії. Я вже приготував собі список усіх докторів УВУ і кандидатів на докторів.

— А при чому тут твої меблі?

— В тому то вся річ! Я довідався від бандерівців,

що коли голова Союзу подарував УВУ одну тисячку, як одноразову допомогу, зараз УВУ віддячило докторатом. Я ще не голова Союзу і на тисячку мене не кортить, але пішлаю сотку і побачив, що за свої меблі дістану докторат.

— А що жінка на це?

— Параска? На початку трохи ричала, але втихомирилась, коли довідалась, що буде пані докторова і всі будуть їй казати «цілую ручки». І радіє, що коли я отримую докторат, то направляю їй те, що їй десь у крижах скрипить.

Г Р И П А

Телефонував мені Микола, що Параска захворіла і я пішов її відвідати. У хаті пахло шпитальняним повітрям, Микола бігав по хаті із склянками і пляшечками, а Параска сиділа лежачи між подушками і пчихала на весь світ. Звичайно, коли сидиться при постелі тяжкохворого треба говорити про веселі і бадьорі речі, так і ми завели розмову про політику, про гучні потрібні національні свята, про партійну згоду на всіх фронтах і про вдалу еміграційну консолідацію. Але Параску це все не цікавило.

— Скажіть, звідки береться грипа? — повернула нашу розмову на нові рейки.

— Із нервового подразнення! — пояснив Микола. — Завжди, коли ти верещиш на мене, зараз злість вертить у носі і ти пчихавш на всю парафію.

— Мовчи ти, я Гриця питаю!

— Грипу розносять бактерії. . .

Бактерії? — викрикнула Параска. — То ти, Миколо, тою батерією з авта приніс мені грипу!

— Не батерії, а бактерії, що звуться вірусами, — поправив я люту Параску. — Батерія з авта тут ні причому, бактерії, це живі створіння, але дуже малі, є всюди і кожного кусають.

— То і взимі є комарі? — не вірила Параска.

— Не комарі, а бактерії, я тільки для порівняння зачепив комарів. Це значить, що як комарі, так і бактерії, є всюди, а особливо у натовпі людей

— О, вже знаю, — зраділа Параска. — Це було на академії, ні, там не було аж так багато людей... На забаві АБН-у, ні, і там не було натовпу... В церкві, та хіба ніхто не приносить бактерій до церкви... О, вже знаю, це було, це було на посезоновій випроцажі у Гольдблята. там юрмилась уся наша колонія. Але чому та бактерія причепилася якраз до мене?

— Я знаю, чому, Парасуню! — промовив Микола — Та бактерія спала собі десь у кутку і була би спала дотепер. Але ти стала побіч її сховища і отворила свою бузю, бактерія прокинулася від твоєї балачки і люта зпросоння вкусила тебе у твій розбалакий рот.

— Ти знову свої теревені! — вибухнула Параска. — А щоб тебе, — е-е-е, пчих! — пчихнула мені прямо в обличчя. Обтираючися я був дуже щасливий, що йдучи до хворої, зробив дезинфекцію пайнтом алькоголю.

— Чому ж не підете до лікаря? — запитав я Параску.

— До лікаря? — скочив Микола. — Я вже був у лікаря і це вистачить нам на два роки.

— Не розумію! — я дійсно не розумів.

— Зараз зрозумієш. Я ходив до лікаря, коли ще Параска і не думала хворіти.

— Де вас болить? — запитав лікар і зараз дає мені на прощання.

— Всюди, пане докторе, так, начебто всі кості розв'язалися і всі члени повідлітали. Почуваюся, як не я, тільки, як мій сусід.

— Це погано, зараз ми це розслідуємо! — і взявся до роботи. Почав від гласкання лисини, вертів мені у носі, тягнув мене за язик, заглядав через горло аж до шлунка, кулачив мене в живіт, в'язав шнурком мою руку, бив молотком по колінах, навіть наступав на нагнітки, чи болять. А потім задиханий сів напроти мене і сказав «окей».

— Ще серце, пане докторе! — прикладу йому найважливіше.

— Серце просліджу, як напишу рахунок! — Написав і дав. Я глянув і негайно виздоровів із переляку, але, зідхнувши, не казав нічого, сам знаєш, що людина не зробить для свого здоров'я. А лікар думав, що я добре не бачу і почав перевіряти мої очі.

Обладований рецептами, пішов я до дому, лишивши на завдаток мою тижневу платню. Тепер щомісячними ратами сплачую лікарський рахунок.

— А рецепти?

— Оправив у рямки і повісив на стіні на пам'ятку. Тільки щось десь стає невиразно, гляну на них і вмиг стаю здоровим!

НОВА ЕМІГРАЦІЯ

Історія тут коротка. Жили собі двоє найполітичніших нових емігрантів, Іван і Микола. Раз Микола зустрів Івана.

— Гай!

--- Гальо! Гав ар ю?

— Файн! Що чувати?

--- Нікс. Ол шит! Куди йдеш, Ник?

— Спацирую! Може вступлю до Майка.

— Я не люблю того ситизена, він чистий «ДП».

— Чому «ДП», Джан?

--- Бо партійний, сі?

— О, то ти вже виступив із партії?

— Шап ап, Ник! Я належу до партії з патріотизму. Ходи, люльнемо по вдній.

— Вел...

— Кам он, тут самі патріоти. Що хочеш на дрінк, а що на вош?

— Сунь на брук і дзюндзюрелю! То о піті, Джан, я ніяк не можу звикнути до тої віскі.

— Пий що інше!

— Чому? Кожний у тій кантрі п'є віски, чим я гірший від гамериканів? Андерстенд?

— Вел — ю рихт! Як там кара?

— Окей! Сам вже грісую і чиньчую. Треба свіжих таврів.

— Ексиденту не мав?

— Но, я є демд гуд драввер. А як твій кейс з тикетом?

— Той за спідінг? Був у корті, але якось вибрався. Забрайбував капа.

— Но кид! То ти мав гуд лаж, Джан!

— Но, я є смарт гай! Як твоя мисис, Ник?

— Параска? Окей! Мас трублі з гавзом і вже мене не так вочув.

— Масш добрий профіт з гавзу?

— Єще не, доперва попейнтував флети. Тепер порезую ренти.

— А не вимуфуються?

— Но, церква через стріту і парафія на корнері. Сі?

— О, то в тебе самі побожні!

— Вай! Ти може не ходиш?

— Но, через колекти. І кари нема де запаркувати.

— Шар ап, Джан! Щоби через колекти ти з людьми поговорити не хотів? Но кид.

— Ти, Ник, шар ап! На школу колекта, на церкву колекта, на парафію колекта, на пікнік колекта, на забаву колекта, колекта за колектою. Ще добре, що ксьондзи сингел, а то ще на дітей були би екстра колекти. Звідки ніби я маю брати моні на ті всі колекти? Андерстенд?

— Твій рихт! То значить, ти з черчом сквітував.

— Бссир! Вейт, за місяць куплю нову кару, тоді приїду під церкву!

— Нову кару? Но кид, Джан. Фифті севен?

— Бссир, паняк фифті севен!

— Гав мач давнпеймент?

— Но давнпеймент, плачу кешом.

— О бой, Джан, ти тепер ріел гамерикан. Напевно маєш гуд джаб.

— Прити гуд, все гандрета на вікенд принесу. А як твій?

— Бел — в шопі мене лайкують, але бос не дає рейсу. І овертаймів менше. Любиш потейточипс?

— Вейт, Ник, підемо на кофі і тоді з'їмо по гатдовкові. Чи ти приферуєш гамбургера.

— Но, Джан, по кофі маю трубель зі спанням.

— Окей, тоді вип'ємо ще. Гей, ю. давай дупел сунь на брук! Як твої бойси, Ник?

— Окей! Біл кінчить гайскул і перестає помалу курити, Джан перейшов до гайскул і краде мої цигари, а Джордж приїде зі школи і зараз вчиться з каміксів. Не можна його від них відірвати, напевно буде мудрий хлоп. Сміються з мене, що я не змію добре спікувати.

— А гир?

— Мері? Трубель за трублем, або дресує Джанові портки, або краде Джорджові камікси, все сварка і бійка. Щохвилини міняє свого бойфренда, іде до муві і приходить вся в папкорні. Останньо вчить Параску, як малювати уста від вуха до вуха.

— Ну то чого нарікаєш, Ник, твоя гір правдива американка. Ще одного вип'єш?

— Но, Джан, вже лейт, ходім!

— Окей, Ник, летс гов!

— Що пейпер пише, Джан?

— Дзеннік? Що емігранти їдуть говм, а домашні втікають на вест. Ворожить чендж погоди. Так тоді гуд бай, Ник!

— Гуд бай, Джан! Чекай, той олд фул суне до нас, щось хоче, це напевно із старих емігрантів. Во ю вонт?

— Скажіть, панове, кудю мені до парохії?

— До парафії? Ідіть стрейт тою стрітою, потім на тім кроссінгу терн лефт і сайдвоком до скверу, на сквері терн лефт, ні райт, ол райт, райт, до бульварду і бульвардом стрейт, аж побачите бані, то наша парафія.

— Вибачте, але я нічого не зрозумів!

— Чувш, Ник? Згамериканізувався, ти шпікаєш до нього по-українськи, а він грає варята, що не розуміє!

РОМАНТИКА ПРОСТОРУ

Кожного із нас манять простори, далекі країни, незнані люди, нові дивні звичаї, чужі таємниці, а най-більше те, що там у світі нас ніхто не знає. Кожного з нас тягне у світ, так тягне, що кинув би все і зараз пішов би, але шапа, як мачуха не пускає нас від себе. Я часто бачу Миколу, як стоїть на порчі і тужливим зором дивиться на сусідову хату. Я розумію його, він не заглядає у сусідське вікно і не заздрить сусідові хати, він дивиться у простір, бо відзивається кров його предків номадів. Та кров відзивається у кожного з нас, тому, як тільки надходить свято, ми вантажимо своє майно на вазу, хапаємо керму в руки і переміняємося у модерного моторизованого номада. Слово «номади» дуже старе слово, воно пішло від того, що наші предки не мали де осісти і завжди повторяли «нема де», «нема де»! Тоді турбувалися місцем осідку, ми їхні нащадки турбуємось, що «нема де» паркувати. Слова «ДП» наші предки не знали.

Простір є мужеського роду, а машина жіночого, як тільки зійдуться разом, романтика готова. Простір і машина притягаються, людина грає третьорядну роль, не диво отже, що нормальна людина тільки сяде за керму, зараз стає ненормальною. Із страху, щоб власники авто не подали мене в суд за образу поправляюся і скажу, що людина і за кермою нормальна, тільки її їзда ненор-

мальна. Виною в тому є романтика простору, романс машини із простором. Із романтичного романсу звичайно виходить театр, відкрита дорога це сцена, а акторами всі ті, хто тримає у руках керму. Чи ви бачили той театр, що називається романтикою відкритої дороги? Я розкажу вам дещо про його акторів.

Ролі акторів є різnorodні. Одні дуже спішаються і шаленим темпом переганяються вперед. Це або дуже молоді, або старі кавалери, спішаються, щоб сісти і сидіти тихо, і непорушно. Потім є такі, що цілу дорогу їдуть кривульками, завжди карколомно перескакують із лінії на лінію, а як попереганяють всіх, тоді відпочивають і надумуються, куди їм їхати. Вони це ті, що всю дорогу випробовують, чи їх трубка ще грає і довгими тонами лоскочуть ваші нерви, і вашу терпеливість. Є такі що ждуть на бічних дорогах, аж доки не покажуться машини, тоді вони вискакують перед вашим носом і б'ють вас по голові. Маєте до вибору, або переїхати їх розгоном, або перекинутись у рів. Машині сини є залізні взяти ногу з педалі і лишають вас у хмарі диму та пороху. Власники джанків полюють на вашу іншу, вони переганяють вас, їдуть перед вами шалено скоро і нагло без причини затримуються серед дороги. Маєте дві можливості: або розбитися на старому смітнику, або гальмувати із носом на кермі. Цікаві є ті, що поводи звільняють у бігу, клепають рукою дах машини, або вимахують рукою на всі боки. Ви не знаєте тих сигналів і, даючи волю вашій фантазії, пробуєте вгадати, що ті перед вами думають. І ще ви не збагнули половину можли-

востей, як ті перед вами рушають в копита із виттям опон, немов би тільки що ограбували банк. За ними остається чорний слід коліс і ваш нервовий розстрій. Мистці є ті, хто їде одною рукою, а другою висить на дверях. Інші знову сидять втиснені у куток своєю партнеркою, рідко коли дивляться на дорогу, вони кермують ногами, а руками роблять карколомні закрути. Деякі знову навантажують кару самими дитячими головами і їдуть гордо, як давні генерали. Є акробати, що їдуть в одному напрямку, дивляться у другий, а думають про цілком що інше. Часто трапляються такі, що здоганяють вас, сідають на ваш зад і переслідують вас своєю близькістю до розриву нервів. Вам здається, що вони зачепилися за вашу машину і ви тягнете їх за собою. Багато відважних ще перед самим виїздом вкладає чарчину за драбину для успокоєння нервів, а в карі допиває решту. Тоді під намовою пасажирів заднього сидження затримують вас і серед дороги стають із вами до бійки. Монотонію дороги переривають безмафлерні авто, що минають вас середньовічним скорострілом і астматичні мотоциклети своїм неконтрольованим доскоком. Коли всі ті актори зійдуться на одній сцені, закінченням романтичного театру є такий ексидент, якого не хоче покрити ніяка іншура.

Кожна романтика має свої добрі і злі сторінки, має їх і романтика відкритої дороги. Найбільшим злом, що нищить ваші нерви, є випадок, коли ви вирушаєте скорим пополуднем додому, щоб оминати нагромадження авто при в'їзді до міста. І шаленим темпом женетесь додому,

щоб при в'їзді до міста застати довжелезний хвіст авт і станувши на кінці повзти кроком рака додому. Не злостить вас те, що їдете поволі, лише те, що ще хтось, крім вас, мав таку саму думку і виїхав скоріше додому. Бо на ненормальних шоферів Микола винайшов уже спосіб. Коли йому не подобається шофер перед ним, Микола натискає гудзик, із мотору вискакує механічний бук і періщить шофера по спині. Поки той прийде до себе, Микола вже доїжджає додому. А я маю інший спосіб, який порадив мені Сковорода. Приймаю за факт, що кожний інший шофер є ненормальний, і оминаю його на чотири милі.

ПРО ШОФЕРІВ

Сьогодні, в атомовій добі, кожна людина повинна вміти літати, а вже конечно вміти їхати автом. Їхати автом легко, коли ви самі, але коли таких, як ви, є повні вулиці, їзда автом стає мистецтвом. Наші діди їздили по-мистецьки кіньми і рідко хто зачепив колесом за віз свого сусіда, а ми, їхні нащадки, їздимо по-мистецьки автами і щохвилини хтось кусниками збирає свою розбиту машину.

Авта розпізнаємо по марках, по формах, по красках і по силі коней. Коли ви проходите вулицю і вдарить вас машина силою двісті коней, це значить, що вас копнуло нараз двісті коней. Авта відрізняються від коней тим, що кінь сам знайшов дорогу додому, коли господар заснув на возі і рідко коли з'їхав у рів. А авто, помимо довголітньої науки і великих удосконалень, ніяк не хоче навчитися, де додому і завжди завезе свого сплячого господаря в дерево, або в рів. Кінь їхав сам, до авта потрібно шофера.

Шоферів є дуже багато, багато більше, ніж авт. Поділяються вони на тверезих, п'яних і жіночих. Тверезих шоферів найбільше, їздять вони дуже погано і роблять найбільше ексидентів. Коли такий шофер їде за вами, то лягає на свою трубку і трубить на все місто, потім, лаючи, минає вас вистрілом і їде перед вами темпом

рака, особливо тоді, коли ви спішитеся. П'яні шофери їздять дуже добре, їдуть поволі, бо їм двоїться перед очима і тільки їхній спів зраджує, що вони під гумором. Ексиденти роблять тоді, коли на них наїде який тверезий шофер. П'яний шофер дуже часто милиться і, замість на гальму, натисне ногою на газ. Тому п'яних шоферів ловить поліція, щоб показати їм, де є гамулець. Страшніші від п'яних шоферів є п'яні пішоходи. Пішоход це така людина, що має два авта і має сина та жінку.

Деякі авта є мужеського роду і слухають жінок. Жіночий шофер, це такий шофер, що має лайсенс і знає закони їзди, але воліє робити навпаки. Нпр., коли мужчина виставить рам'я з авта і показує наліво, можна думати, що він скрутить наліво. Коли це робить жінка, не знати, чи вона скрутить наліво, чи направо, поїде прямо вперед, чи назад, чи може нагло стане. Розуміється, жінка ніколи не робить зле, це тільки ви мильно інтерпретуйте її заміри. До того, чому вона ніби має слухати якихось дурних правил їзди, коли їх видумали мужчини! Їдучи шосою, ви сотки миль можете держатися тої самої лінії. Не так жінки, вони випробовують всі лінії і все перед носом вашої машини вертаються до тої, що їм найбільше подобається.

Розказував мені Микола, що відколи Параска почала їздити, вже кара не його. Коли він їздив, давала йому найменше три поради на кожний бльок; відколи їздить сама, не слухає нічиїх порад. Вже пообіщувала всім сусідів і розбила двері до гаражу. Автоматично-механізованими апаратами орудує так, начебто з ними ро-

дилася, а в авті нічого не розуміє, крім запалення і згашення мотору, де там говорити про зміну кола. І так всі жінки, у випадку стане з дурно-милосердною міною при авті і зараз юрба мужчин наввипередки вилазить із машин та робить за них всю роботу.

Недавно прийшов Микола додому і застав своє авто в їдальні.

— Війся Бога! — викрикнув здивований і переляканий. — Як ти це зробила?

— Просто! — відповіла Параска байдуже. — Я запізно натиснула гамулець і, замість в гаражі, затрималася в кухні. Виїжджаючи з кухні, я скрутила наліво, бо ж я не знала, що з їдальні немає виїзду.

МИКОЛА КУПУЄ КАРУ

Задуманий ішов я вулицею, як нагло щось заскрипіло, затрубіло, заверещало, запищало і мене покрила хмара куряви. Коли ж розвіялася курява і я збирав по хіднику свою відвагу, побіч мене стояв новісінький «Форд», а в ньому сидів Микола і запрошував мене рукою.

— Сідай, Грицю, — отворив двері, — підвезу тебе додому.

— Та я тут зараз живу, три дома далі...

— Сідай! Об'їдемо навколо нашої колонії і привезу тебе додому, як пана.

Я сів і за нами задимилося. На наше щастя не було поліції.

— Дай закурити! — звернувся до мене Микола.

— Я не курю, Миколо! Але чи слід просити цигарету в новій машині? Ти повинен вгостити мене...

— Якби мав, але зломаного цента не маю. Кару купив!

— Коли ж ти її купив?

— Три дні тому.

— Так нагло. Ти не збирався купувати авта.

Та ні, але намовили. Накрутиш радіо і чуєш все той знайомий рефрен: там і там, такі і такі авта по найнижчій ціні, не треба грошей на задаток, перші три місяці не треба нічого платити, два роки сплачувати, спі-

пійться і користайтесь з нагоди, бо завтра не буде. Слухаеш і закортило тебе купити авто, надходить весна, заманяють свіжістю і відпочинком зелені замиські віддалі, всі поїдуть і розказуватимуть про прогулькові пригоди. Чи всидиш ти, як пригрів сонце? Не всидів я і пішов принаймні через шибу подивитися на кари. Продавець вийшов і чемно попросив мене до середини.

— Подобаються вам авта?

— Подобаються, — відповів я, — але...

— Якого кольору хочете, одно- два- трикольорове?

— Я не маю грошей, нащо говорити про кольори.

— Гроші — дрібничка, я не питаю за гроші, я продаю без грошей. — На коліні написав контракт купівлі авта. — Підпишіть! — подав мені.

— Та пождіть!... — почав я, але не дав мені докінчити.

— Не буду ждати, бо ви підете до другого. Авто купити хочете, підпишіть контракт, беріть авто і їдьте до дому. Про гроші говоритимемо пізніше. Скільки можете платити на місяць, двадцять доларів, тридцять доларів, може п'ятдесят доларів...

— Та від біди і сто доларів міг би заплатити.

— Сто? — зрадів. — Прекрасно! Тоді за два роки з гаком машина ваша. Підпишіть!

Я глянув, машина гарна і захоплює моргас до мене. Привиділася мені Флориди і Каліфорнії з усіма гарними жінками, і я підписав.

— Ти тепер пан, Микола!

— Пан? — підскочив Микола і мало що не в'їхав у

ліхтарню. — Так бідним я не був навіть у ДП таборі. Я купив машину без грошей, але за неї треба платити, бо відберуть. Я перше не мав грошей, а тепер маю ще менше, хіба просив би я тебе закурити, якби мав за що кушити? Машина коштує двадцять три сотки, до того приходить іншура, відсотки за дворічні сирати, провізій для продавця, податків ціла куна... Як почав мені рахувати, то вийшло близько три тисячі. Але що ж, купив, сів і поїхав, став на світло і машина згасла. Лишив я її на перехресті вулиць і пішов покласти продавця. Поки він приїхав зо мною до машини, поліція заїмала мені два тікети; один, що я лишив машину на перехресті, другий, що вона стояла без ліцензових плит. Почухав я голову, продавець дав мені «пунг» і запаливши машину, лишив мене самого. Та ще не встиг він завернути своєї машини, як моя знову згасла.

— Ти сякий-такий! — клену його на всю вулицю і скачу до нього. — Намовив мене купити машину, а вона нічого не варта. Я пішки давно був би дома! Бери її назад!

— Успокойтеся, — просив мене. — Я дам вам пунг до гаражу і там подивимось, що є не в порядку.

Припхав він мене до гаражу, я лишив йому машину і пішов домагатися свого права.

— Забирайте назад свою машину і віддайте мені мій контракт! — б'ю кулаком у бюро. — Я її не хочу, бо вона дрантита.

— Мою машину? — здивувався продавець. — Це не моя машина, вона ваша. Але якщо ви її не хочете,

то я відеую її у вас за одну тисячу.

— Одну тисячу? — крикнув я лютий. — Там я винен за неї два рази стільки, я тільки що купив її за дві тисячі з гаком.

— Ви купили нову. А тепер вона вже уживана. Коли ви виїхали від мене, вона втратила сорок відсотків своєї вартости.

Я кляв на всіх мовах і жалів, що не мав під рукою гармати. Зрезигнований пішов я до ґаражу довідався, що у мій карбуратор влетіла велика муха і випивала всю ґазоліну. Муху витягнули і кара їздить, але п'є бензин як верблюд воду. Купи, Грицю, нову кару, нові авта дуже гарні!

— Та гарні, Миколо, але я волію свою стару з шістьма циліндрами. Їдеш і чуєш, як два циліндри працюють, два дармують, а два стоять з боку і приглядаються.

— Демократично! А мої всі вісім працюють, як політичні партії при консолідації. Позич мені п'ятку на бензину.

ПРАВО ЇЗДИ

— Коли я отримав право їзди в Німеччині, — розказував Микола, — то запевняли мене, що те право важливе на весь світ. Я вірив, купив машину і поїхав по своїй вулиці. Здавалося мені, що я знаю свою вулицю, я стільки разів пройшов її пішки, але мені на злість поставила поліція «стап» коло моєї хати, якраз тоді, коли я купив машину. Я переїхав той стап і поліція зловила мене, та біда не в тому. Параска дивилася через вікно, як поліція арештувала мене, що я не маю лайсенсу і тепер не маю спокою.

Заплатив я кару і під кпини Параски пішов робити лайсенс. Коли прийшла моя черга, дали мені формуляр, подібно, як тоді, коли приймали мене до ДП табору. Я вже маю практику з формулярами і виповнив його швидко, ані разу не помилився. Тоді інспектор посадив мене в машину з двома кермами.

— Ви їздили вже колись автом? — запитав мене зразу.

— О, так! Я старий шофер, їздив понад три роки, як тільки міг сісти в машину.

Я поїхав, знаєш, як я їжджу, обережно і прецизійно кермував і завертав, рушав з місця і паркував, як у книжці написано, але те все не цікавило інспектора

Він випитав мене про моє походження, де працюю і скільки заробляю, чи п'ю, чи курю і чи бігаю за дівчатами. Все випитав і за кожним словом повторяв, що він мій найбільший френд. Я дивувався, що нічого не питав мене про правила їзди, про машину, про придорожні знаки, але зрозумів, як ми приїхали назад. Мій найбільший френд інспектор висів із авта і злісно заявив, що за мою їзду не дасть мені лайсенсу.

— Ідіть до школи і вчіться їздити! — порадив мене на прощання.

— Я роззявив рот і не знав, що так нагло роззлютило інспектора, моя їзда була окей і я чесно поведи́вся. Мій отворений рот зацікавив прохожих. Мене оточили колом, як я розказував мої жалі.

— Ви, мабуть, не дали йому тіпса! — відгадав причину один із них.

— Алеж це було би брайбування!

— Як вас зловлять. Без тіпса не дістанете лайсенсу. Пробуйте в іншому місці.

Думаючи про слова того прохожого, поїхав я в інше місце і все повторилося. Без похибки виповнив я формуляр і сів із інспектором до авта, а в вухах гуділи слова прохожого про тіпса.

— Ви їздили вже коли? — запитав мене інспектор.

— Ще ніколи в житті! Оце перший раз маю керму в руках!

— Ові! — скривився інспектор. — Що ж я з вами зроблю! Пробуйте їхати обережно, може я вас навчу.

І я поїхав, як і сказав. Переїхав «стан», переїхав світло, повернувшись із правого боку на лівий, а з лівого на правий, кілька разів вискакував на хідник і розганяв пішоходів, перескочив гидрант і відломив тільки одну трубку, а потім однією вулицею поїхав у протилежному напрямі, з розгоном в'їхав на чуже подвір'я, між курей, і як дерево виросло перед нами, я мусів затримати машину. Інспектор довго сидів без руху, а потім обмацав себе довкруги і задоволений, що все було ціле, обернувся в мій бік.

— Самі бачите, що за таку їзду я вам не можу дати **лайнс**.

— Окей! — сказав я і висів із авта. — Я піду до школи вчитися. А чи нема іншого способу дістати **лайнс**?

— Чи я знаю? — знизнув плечима інспектор. — Скільки це варта у вас?

Я поклав на сидження в авті два долари, інспектор аж не моргнув, я додав ще три, інспектор скривився і так скривлений сидів, аж я дійшов до десяти доларів. Тоді рухом лискавки змінив гроші в кишеню і усміхнений звернувся до мене.

— Я дам вам **лайнс**, ви ще будете добре їздити. Сідайте за керму та їдьте обережно за моїми вказівками. Я не буду нічого жадати за науку їзди. Бачите? — заявив задоволено, коли ми зупинились перед офісом. — Я казав, що навчу вас їздити. За цей короткий час ви вже добре їхали.

— Чому ж ти, Миколо, продав бару і не користуєш
із свого ліценсу? — запитав я, як Микола заповк і
довго потягав носом.

— Чому? Боюся, що наїде на мене такий драйвер,
як я був, купуючи ліценс, і з мене та з кари залишиться
тільки пляма...

МИКОЛА ВОЗИТЬ ІВАНА

— Ти чому такий блідий, Миколо?

— Бо я злий! Іван купив кару.

— Значить, ти заздрісний.

— Ні, злий!

— Не бачу причини до злости. Чи Іван злостився, як ти їздив карою, а він мусів ходити пішки? Тепер він купив кару і ви обидва однакові пани.

— Тут, Грицю, справа не в карі, тут справа в самому Івані і для остороги я все тобі розкажу. Почалося те все минулого року, як я пішов разом із ним працювати. Все, що Іван зробив для мене, то запитав свого шефа, чи має для мене місце. Що шеф мене прийняв, то тільки заслуга нашої спільної розмови. Тому, що ми працювали разом, я запропонував Іванові спільну їзду моєю карою і ми умовилися, що Іван чекатиме на розі, я під'їду і візьму його в кару. Перші два дні все йшло добре, а потім Іван завжди спізнявся і я мусів щораз довше чекати на розі, аж мені те все остобігло. Іван мабуть зауважив, що я того не дозволю.

— Слухай, Миколо, — каже він раз до мене. — Мені задалеко до цього рогу, я буду чекати на тому розі.

— Але це мені не по дорозі, Іване.

— Ну то що, ти маєш кару. Якби я мав кару, я сидів би тихо.

Чекав я на новому розі, Іван далі спізнявся.

— Слухай, Миколо, я не буду чекати на цьому розі, тільки на тому.

Чекав я на ~~іншому~~ новому розі, Іван далі спізнявся

— Знаєш, Миколо, — каже він по кількох днях, — мені задалеко ходити на ріг. Під'їжджай під мою хату.

— Таже там дуже поганий доїзд!

— Ну то що, ти маєш кару. Якби я мав кару, я сидів би тихо.

Під'їжджав я під Іванову хату і все було добре, але Іван знову казав на себе чекати, і я терпеливо чекав. Аж раз мав я пеха, щось сталося з мотором і я довго не міг запалити машини. Нарешті запалив і приїхав ~~по~~ Івана трохи пізніше. Іван вже чекав на розі навантажений експлозією.

— Ти де був? — привітав мене злісно. — Я стою тут під хатою на сміх людям, а ти робиш дурні жарти і не приїжджаєш. Чому ти не приїхав?

— Я мав випадок!.. — почав я, та не дав мені докінчити.

— Нема ексклюзив! Щоб ти ще раз такого мені не наробив, я від тепер чекатиму в хаті і ти завжди приїдеш по мене.

— І ти ходив?

— Ходив, що мав робити. Іван завжди нагадував мені, що знайшов мені працю. І так ми їздили. Рано було ще пів біди, бо Іван читав газету, або спав. Гірше було, як ми верталися додому. Було гаряче, Іван замикав усі вікна, бо боявся протягу, йшов дощ, Іван отви-

рав усі вікна, щоб провітрити машину. І що другий день видумував собі якийсь бізнес по праці, то союзовий, то іншуровий, то налоговий, і завжди далеко від нашої щоденної тури, і завжди тоді, коли я мав найменше часу.

— Підкинь мене, Миколо, туди і туди!

— Сьогодні, Іване? Сьогодні я спінуся, це далеко...

— Ну то що, що далеко, ти мавш кару. Якби я мав кару, сидів би тихо.

— Може завтра, Іване.

— Ні, сьогодні. Дам тобі одну чарку, як завезеш.

І так я підкидав Івана, а чарки призибувалися... Вже було їх більше, як у пляшці, а Іван все ще не платив ні одної. А одного разу чекав я на нього щось три і пів години, і тоді терпець мій урвався.

— Слухай, Іване, — набрав я відваги. — я вожу тебе вже три місяці і ще понад норму тобі служу, а ти ані разу не подумав, що за їзду треба платити.

— Що, ти здурів? — обурився. — Ти і так їдиш до праці, нічого тебе не коштує, як мене візьмеш.

— Ні, Іване, коштує мене чимало нервів. Мене щось трапляє, як я плачу бензину, а ти обертаєшся у другий бік. До того ти завжди домагаєшся від мене особливих послуг.

— Я знайшов тобі працю.

— Хай буде і так, то за той час ти виїздив уже своє. Говори, що хочеш, я домагаюсь заплатити мені за їзду, а щоб це було по-приятельськи, плати мені один долар на тиждень, половину того, що платив би за автобус.

— Ол райт, заплачу. Але знай, що якби я мав кару, я возив би тебе задарма.

Дав мені доляра і кляв, як польський гапраль на виравах. Так платив мені по долярові і за кожним разом кляв, і вінці роззлюстився, і купив собі кару. Їздив він до праці карою і я їздив, та пех хотів, що мій відпочинок скоро скінчився, бо моя кара поломалася і я мусів її продати.

— І тепер їздиш з Іваном?

— Вже ні. Почав з ним їздити, але не міг витримати його розмов. Казав мені приходити під свою хату ще поки він не вийшов надвір, бо, як спізнюся, то він поїде без мене. По праці висаджував мене під своєю хатою, а це п'ять бльоків від мене, вже не згадуючи про якусь малу прислугу, як зупинитись подорозі, чи затриматися. Вікон не вільно доторкатися, бо машина псується. Поки всів я в машину, мусів щіткою чистити свої підшви. Ланчу не смів я покласти на сидження і мусів тримати його в руках. — Машина нищиться! — пояснив мені. І за дорогу зацінив мені три доляри, півтора разів більше, як автобус. Казав, що автом я маю вигоду і трачу менше часу, тому більше коштує. І ще казав мені, що другий тиждень мити його кару, — чи маю бути добрий?

ПРО БАЛАЧКУ

Може я й не писав би про жінок, але як не писати? Параска вже кілька разів перебігала мені дорогу:

— Ти, Грицю, мабуть, загнівався на нас, що нічого про жінок не пишеш.

— Розкажи що, Парасуню, а я зараз напишу.

— От, мудрий! — відповіла. — Підглянь сам.

Я став підглядати, Микола дещо доповів, багато довідався не виходячи з хати, і так зібралоя матеріялу, що на раз не впорався. Знаю, будуть хвалити і всі гумористи-жінки відповідять, бо коли яка жінка опустить нагоду сказати останнє слово...

Щоб писати про жінок треба знати, хто це в жінок. По-моєму — жінка це людина, що лякається миші, хіба що обіцяла їй шанувати, любити і слухати. А за словами Миколи — жінка це людина, яка тяжко працює, щоб дібрати собі чоловіка, а опісля тяжко працює, щоб донести йому до живого. Жіночий світ це щось посереднє між нашим світом і нічим. Головна прикмета жіночого світу — жіноча логіка, яка суперечить будь-якій логіці. Найцікавіша риса жінки — вміння говорити про одне, думати друге й робити третє. До того жінки говорять 25% швидше ніж чоловіки, але скажуть 40% менше, вживаючи численних непотрібних прикметників і додатків. Про це можна легко переконатися, треба піти на жіночі збори.

або підслухати жіночого телефонування. Казав Микола, що на жіночих зборах почувався, як на курячій фармі. Всі нараз говорили й, замість сміятися, кудеудакали. А на телефон вже не раз скаржився. Буває, піде Параска із Мотрею на «шопінг», втратять разом пів дня, кілька годин стоять на сходах і не можуть розпрощатися. А як тільки ввійдуть до хати, зараз сідають до телефону, і ці годинами ведуть розмову. Одного разу сів він із олівцем і записував зміст такої розмови. Із його статистики виявилось, що впродовж години такої розмови було: хихикань і кувіків — 385, запитань: «а вона?», «вона ні?», «для неї?» і т. п. — 124, викриків: «о, горе!», «о, біда!», «а щоб її!», «направду!» — 187, довгих приказок і добавок без змісту — 28. Із самої розмови Микола не розумів нічого.

Кожна жінка відчувається погано, коли приходить ситуація, де при розмові не треба вживати рук. Коли руки відпочивають, вона не знає, що робити, і часто забуває, що говорити. Тому то, щоб дати працю рукам, вони так курять, як паровози, вишивають, роблять на дротах, або пишуть. Отже, не дивуйтеся, що число письменниць зростає.

Чи чули ви, про що говорять жінки, коли зійдуться разом? Отож, про чоловіків і взагалі про мужчин. Микола підслухав таку розмову на одних жіночих зборах і розказав мені, що жінки говорили про своїх чоловіків, потім про сусідів, про своїх господарів і льокаторів, обмовили кавалерів усіх сусідських дівчат і закінчили фільмовими артистами. На ділові наради бракло їм часу, і тому збо-

відложили. Статистичні дослідження виявляють, що на всіх жіночих зборах п'ятдесят відсотків усієї розмови сто-сується **мужчин**. В Чикаго на ту розмову присвячують 60%, у Філадельфії 70%, а в Нью-Йорку аж 80%. Чи насправду Нью-Йорк має таких цікавих **мужчин**?

У розмові з жінками важлива інтерпретація того, що жінки говорять, тобто вміння здогадуватися, що жінка думає, коли щось говорить. Хто трохи в тому орієнтується, того жінки бояться і шанують. І не люблять! Наприклад, танцюєте з незнаною дамою і перепропусте її, що ви вже давно не танцювали, і тому хай вибачить, що ви не танцюєте, як Авраменко. **Коли вона відповість**, що ви є одним з найкращих партнерів на паркеті, то зараз ведіть її туди, де сиділа, бо її слова означають, що ви танцюєте, як слон, і вона через втому вже ніг не чує.

Або сидите ви з дівчиною на лавці в парку й, дивуючися, чому вона така холодна на ваші любовні шепоти, запитаете її: «Любиш мене хоч трохи?» Коли вона подивиться за кимсь іншим і вистогне: «Не знаю, може»... то мусите зараз сказати із хмародера, бо вона сказала, що любить, інакше не терпіла би ваших підступів і зазіхань.

Скаржилася мені сусідова Мокрина, що чоловіки дуже тупоголові. Її кавалер запитав її поважно, чи вона ходить із ним із-за любови, чи з-за його грошей. Вона подумала і всміхнулася: **Із-за грошей!** Не знає, чому той кавалер зірвав знайомство, аджеж вона сказала, що ходить з ним через любов, бо хоч він і **скуний**, то вона має більше грошей від нього.

І я маю спогад хибної інтерпретації. Ходив я з дівчиною досить довго, аж раз почав її підозрівати, що вона, крім мене, ходить ще з кимсь. Засів під її хатою і побачив її з моїм товаришем. У розмові з нею так ніби мимоволі запитав її про нього. — О, той, — махнула рукою, — він тупоголовий і дурний, хоч я його не знала добре, бо тільки один раз із ним говорила. Говорім про кого іншого.

Вколисаний її словами почав я говорити про кого іншого і якеж я здивувався, коли той «тупоголовий і дурний» попросив мене за дружбу, коли женився із моєю дівчиною.

Коли дівчина на прощання кликне вам: «До побачення!» — знайте, що це є до побачення здалека. І ви побачите її, коли ненадіждо вийдете з-за рогу вулиці і вона не стигне заховатися в найближчу браму. Дивно, що деякі кавалери ніколи того не навчаться!

А для всіх одружених пригадка: коли жінка скаже вам чекати на неї там і там в точно означений час, то краще там будьте тоді, хоч ви і певні, що вона спізниться на дві або й три години. Бо будьте певні, що коли ви заскочите на чарчину і спізнитесь, то вона прийде на час і опісля два тижні читатиме вам правила згідливого подружнього життя...

МИКОЛА КУПУЄ ХАТУ

— Чув я Миколо, що ти купив хату!

— Та купив.

— І замість радіти, ти сердишся?

— Купи, Грицю, то і ти будеш сердитись!

— Але, як це сталося, ти не збирався купувати.

— Та не збирався, але знаєш, як є. Параска дорікала мені, що її товаришка вже має хату, і друга, і третя, а вона ще бідує по рентах, до того всі сусіди і знайомі натискали, щоб інвестувати гроші, бо їх вартість падає, — я налякався інфляції та рішив купити хату. Вибрався я до ріел естейт, але мене самого не пустили і так пішли ми всі, скільки нас у хаті. Пішли ми в сусідство до наших ріел естейт, але фамілія перемовила мене, що вони теж доробляються і наслідують біля нас, значить, бізнес не йде. Пішли ми до чужого з нашим продавцем, той навіть не глянув у наш бік і це Парасці сподобалося, що трапили ми на пана. Наш агент підійшов до нас, виголосив патріотичну промову і поклав перед нами альбом із знятками. Ми всі кинулися на той альбом, але розчарувалися. Там були тільки знятки домів, але які ті дома, тяжко було пізнати. Взяли ми кілька адрес і поїхали на оглядини, хоч ми не могли погодитися, де купити хату. Теща хотіла біля церкви, тестю пропонував із таверною на долі, Параска наперлася в

сусідство Гольдблята, мені липовало б близько біля шали, а дочка вибрала околицю СУМ-у, бо там багато кавалерів. До того всі поставили умову, щоб довернути нас не було чорних, червоних і жовтих, інші кольори можемо толерувати. Один син мовчав і це мене зацікавило.

— А ти де хотів би мати хату? — запитав я його.

— Я дон кер, — відповів, — я маю кару.

Через ту суперечку об'їхали ми пів міста і агент почав погрожувати, що вжив багато бензину і ми мусимо нарешті рішитися, бо не буде нас возити. Через те вибрали ми гіршу хату, ніж ми спочатку оглядали, бо агент вже не хотів підвезти нас до кращої. Коли ж ми рішилися й оглянули з двору, то захотіли подивитися ще і в середині. Зайшли ми в середину і розпочали слідство. Я витягнув молоток і почав калатати у стіни, чи йде луна, теща за той час дряпала одвірки і віконні рами за грибом, Параска викривлювалася в кухні і скакала по порчі, чи не валиться, дочка випробовувала сходи і двері, чи скриплять, а син совав по підлозі, чи добре танцюється. Коли всі ми стомились тим існутом, зробили нараду з сваркою, дали п'ять соток на завдаток і тоді задоволений агент відвіз нас додому. Дома застали ми тестя вже під гумором і тоді щопиш зауважили, що він застряг по дорозі в тій таверні, яку сам вибрав.

— І купили? — привітав нас, заікнувшись.

— Купили! — відповіла теща і почала розказувати, і описувати, а ми всі вочували і поправляли. Прийшло до сварки і так вилізли на верх всі хиби. І до цер-

звн далеко, і до бари далеко, і до шапи далеко, і кухні в куті, і хідник поломаний, і на фортепіян нема місця, а найважливіше, що нема ярду і діти не матимуть де розбиватися кавбоями та індіанами.

— Погано, мусимо відмовити! — вирішила ціла фамілія і всі ще раз поїхали до ріел естейт. Та агент ледве хотів з нами говорити, скривився і заявив, що ми хату купили, а якщо її не хочемо, то він продасть кому іншому, але наш завдаток пропав. Що ж було робити, всі трохи побурчали, але вирішили підписати контракт. Всі ми підписали, не дали підписати мені одному. Я підписав, бо буду платити рати, Параска підписала, як Їосиха, теща і тесть, щоб ми їх не викинули, а діти, щоб могли ту хату одідичити. А по підписі пішли ми гордо додому, як лице власникам хати. Виповіли ми наше помешкання, спакували манатки і поїхали до власної хати. Яке ж було наше розчарування і злість, коли ми застали льокаторів у нашій хаті, які навіть не думали випроваджуватися.

Люті вернулися ми назад, на щастя наше помешкання було ще порожнє, винайняли ми його, але вже за підрейзований рент, випакували манатки і розпочали велику сварку, чому не дивилися в контракт, як підписували. Знаєш, Грицю, моє щастя було, що всі підписались, а то були би мене з'їли з черевиками. І тепер я власник хати, бо плачу за неї мор'єджд і рати, але яка для мене з неї потіха, коли мешкати в ній не можу. До того ще і поліція поставилася проти нас. Ми ходили вчорами дивитися на свою хату, таку близьку і таку да-

леку, якась голота донесла поліції, що по вулиці вистояють підозрілі типи і вчора поліцаї нагнав нас додому. Отже, я купив хату і вона моя, але я не можу в ній мешкати, навіть не вільно мені під нею постояти. Чи ти на таке не сердився би?

У ВЛАСНІЙ ХАТІ

— Ти вже у своїй хаті, Миколо?

— Та вже!

— Що ти, не радієш?

— Ет, — махнув рукою, — не мав клопоту і купив хату.

— Клопіт? Та не страш мене.

— Навпаки, Грицю, я раджу тобі, купи хату, ніби чому тобі має бути краще, ніж мені.

— Е-е, ти, Миколо, при політиці привик критикувати і вже нічого не скажеш без нарікання.

— Окей, я переконаю тебе, але тримайся муру, бо можеш ослабнути. Отже, нарешті льокатори вимуфувалися і ми могли впровадитися до своєї хати. Як лише ми ввійшли, зараз всі кинулися вибирати собі кімнати і тоді й почалася сварка. Сварка тривала довго, коли Параска скапітулювала, втомилась, зігрілась і пішла купатися. Трохи втихло. Коли взяв я газету в руки, з лазнички залунав грімкий крик.

— Миколо, Миколо! — репетувала Параска. — Біжи чимдуж сюди, води нема!

Кинув я газету, побіг у лазничку і вдарився головою в двері.

— Отвори двері, пусти мене, як же ж я можу провірити водотяг?

— Не пущу, бо я роздягнена!
— Тоді гуд бай, сиди хочби і до рана!
— Добре, я отворю, тільки не дивися в мій бік, бо тарахну тебе у фізіономію!

— Я подумав собі нецензурне, але ще помовчав. Випробував усі контакти, напівводу не було. Підняв я телефон — вилучений, не працює. Пішов я на кухню гріти воду — нема газу і електрики нема. Почувався я поза вуха і побіг до сусіда Джана за порадою. Сусід Джан, довголітній власник хати, прийняв мене із протекційною посмішкою і, як гріньорові, почав давати науки, як бути босом. Завів мене до лазнички і пояснив уживання та призначення мушлі, підкреслюючи, що в ній ніколи не миється картоплі. Показав, як і коли спускати воду, показав мені, яке накривало пошити на ванну, щоб не порошилася, пригадував заслоняти ввечорі вікна, щоб відьми не підглядали, щоб ввечорі мож було посидіти на сходах, як всі порядні власники домів, показав, як тримати мітлу на хіднику, а як на подвір'ї, як викрикувати на сусідів і на сусідських дітей, все розказав, опісля запитав мене, який мій трубель. Як я оповів мою сторі, порадив телефонувати до фірм і зазначив, що за кожний кол мушу депонувати дайма. Із фірм відповіли, що мешканці, випроваджуючись, зголосили де слід, бо там нікого не було, а коли я тепер впровадився, то вони пришлють інспекторів. Першим прийшов інспектор від електрики, оглянув усе і заявив, що мої проводи застарі і не витримують тої напруги, яку має моя фамілія. З газової фірми змінили годинник і після того

перестала горіти кухня. Кожний інспектор знайшов щось поганого, а після них прийшов посол від юнії і загрозив, що коли до робіт і репарацій покличемо когось іншого, а не їх, то мене поб'ють.

Другого дня рано Параска рішила перемалювати хату, бо їй не подобалися фіялки на стінах і плями на стелі. Перемалювали ми хату, дали нові стелі, за той час вимуфувалися льокатори з горішнього фльору і нарікали, що новий бос так порейзував ренти, що не можуть витримати. Скажи, Грицю, чи я вже такий злий хлоп? Оголосив я в радіо і в «Дзвнику», що маю порожній флет і прийму родину, але без дітей, бо маю своїх досить. По довгих переговорах вирентувало середнє бездітнє подружжя. Я впровадив їх до флету і повторив їм ті всі науки, які дав мені сусід Джан. Коли почав об'ясняти мушлю, новий льокатор не витримав.

— Вибачте, — перебив мені, — я те все знаю, я магістер!

— Ну, то що, — не попустив я, — магістер ви були у старім краю, тут я бос. Наказав я їм тихо поводитись, не говорити, не стукати, не слухати ані раділ, ані телевізії, не отвирати вікон, щоб не нищилися, і найкраще ходити босо, з уваги на нову стелю.

За кілька днів усе унормувалося і я радів, що відпочину, але захмарилося і почав іти дощ. На горішньому фльорі виник крик — це репетував магістер, що йому тече на голову. Побіг я вгору рятувати, за той час зірвався крик на долині: Параска верещала, що їй капає в тарілку. Зійшли ми разом на долину і я безсильно дя-

вився, як вода малювала плями на новій стелі і змивала із стін фарбу. До того ціла фамілія кинулася на мене з криком, чому я не подивився на дах, як підписував контракт. Лютий відгавкав я, що всі ми однаково винні, бо всі ми підписували і тепер пізно нарікати, коли вода тече за комір. А вода текла, зробилося мокро і я запропонував цілій фамілії, і магістрові, зійти до бейзменту і в сухім перечекати, аж скінчиться злива. Пішли ми до бейзменту, я засвітив, а там вже води по коліна. Купи, Грицю, хату, ніби чому тобі має бути краще, ніж мені?..

Ч І К А Г О

Чікаго — це столиця тих українців, які або не мали тітки у Філядельфії, або не могли знайти своєї партії в Нью-Йорку. Коли хто не знає, Чікаго лежить в Америці. Чікаго є досить велике місто, партійно зараз друге після Мюнхену. Складається воно з озера, давн-танну, де всі клінують, Гумбольдт парку, Союзу, Бесіди, української дільниці і дитячої оселі на Равн лейку. Центральним місцем Чікаго є українська дільниця. Має вона одну греко-католицьку церкву, три православні, чотири римо-католицькі і вісім божниць. Релігійної боротьби нема, бо православні ще сваряться між собою. Останньо деякі баптисти переходять до українців.

В українській дільниці живуть жиди, поляки, італійці, мурини і є навіть кількох українців. Українці в Чікаго помітні тим, що живуть американським життям ДІІ, працюють у шапах, мають багато організацій, ще більше партій, лаються і будують Україну, кожний для себе. Всі організації працюють наввипередки. Кожна з них улаштовує забави, або академії, розписує національну позичку, або прямо на залі збирає гроші до капелюха, а під церквою роздає летючки, або продає газети. Тих гангстерів, про яких пишуть квіжки, в Чікаго немає.

На превеликий жаль, в Чікаго немає гір і немає де ховатися. Але люди якось собі радять, нпр., партії хов-заються одна по одній. Коли мова про партії, то партії

в Чикаго нема і партійних людей нема, всі є законспі-
ровані і зійшли в підпілля, особливо, коли з усіх бейз-
ментів випомпували воду. Останньо помітний застій у
національному житті, націоналісти перестали голосно сва-
ритися. Старі баби кажуть, що буде революція і деякі
власники домів вже приготували собі приватні бункри.
Злосливі твердять, що вони бояться грошового розра-
хунку. Найпопулярнішою українською газетою є «Дзєв-
нік Звязкови», всі поляки залюбки її читають, особливо
ті, що не розуміють по-українськи. Новозаснована дру-
карня спеціалізувалася в друкарських помилках, а всі
радіовисильні конкурують із собою в неправильних на-
голосах і невивчених програмах.

Крім партій і організацій, є ще в Чикаго клуби,
особливо відомі клуби, деякі вже перейшли на дідичну
власність поодиноких родин. І так ветеринарний клуб
пише поезії і друкує поезії та п'є за здоров'я цесаря,
мисливсько-риболовський клуб полює на раки і ловить
своїх членів, лікарський клуб (кажуть що і такий є)
розсипався на свої складові частини, інженерський клуб
нарешті нарисовував плян своєї власної забави, хоч ще
є суперечки щодо одиниць виміру, а спортовий клуб не-
редплачує спортову газету. Молодь має свої клуби.
Пласт сумує, що СУМ радіє, ОДУМ розписав конкурє
на нових членів, а про Студентську Громаду довідуюмося
з газет, що ще є. Золотий Хрест любується у канапках
(канапки були замалі) вечірках, бо має дуже рухливих
пань при позиченому грамофоні.

Ось таке то в нас Чикаго...

НООПЕРАТИВНИЙ БАНК

Як то часи змінюються. Ще рік тому Микола розп'явся за банк, що не треба буде ходити до чужих жидів, а сьогодні вже нарікає.

— Знаєш, Грицю, — казав мені при чарці, — хитруни організували той банк. Із вулиці пнешся карколомними сходами до скрипучих дверей, засапаний увійдеш у кімнату і станеш безрадний напроти безодні парешкод. При дверях стоїть узбровна палицями варта і коли не уважаєш, то обштуркають тебе з усіх боків. Для її замаскування поставили по середині гігантський більярд. Проб'єш першу лаву більярдистів, мусиш ставати до боротьби з політиками, що маскуються шахами. Продрешся через шахістів і стаєш при барі, розуміється, для підкріплення енергії вкидаєш кілька чарок «за драбинку». Банк місниться у другій залі і, щоб туди дістатися, треба прориватися через товпу пияків. Із тими справа найтяжча, бо всі, занюхавши у тебе гроші, називають тебе найкращими іменами, обіймають, вицілюють і тягнуть до бари на «фраєрську» чарчину. Не пий тої фраєрської, вона дуже дорога. Я раз випив, а коли опам'ятався, то, замикаючи бару, викидали мене надвір і вся моя банкова виплата дзвеніла у шухляді барового наливайка.

Але приймій, що тобі пощастить пробитися до дру-

гої залі. Скоро спішися і лови кінець хвоста, бо зараз хтось стане на твоє місце. Хвіст той вужем тягнеться через цілу бальову залю поміж столиками, при яких сидить законспірована публіка. Кожний із сидячих держить у руці колоду карт, але ні один не дивиться в карти, вони дивляться на тебе, але таким зором, що тобі на спині стає волосся дуба. Це, напевно, банкова поліція.

Звичайно в банку тихо, але це український банк, дуже гамірний і тому назвали його приміщення «Бесідою». Банк глядить на світ чотирма віконцями, двоє позичають гроші, одно приймає, а останнє міняє. Черга, звичайно, стоїть перед позичкою, бо позичаючи у своїх не мусиш віддавати. Вкладів не дають, бо не вірять своєму братові, краще занести до чужого... У банку можна і заіншуруватися, біда тільки, що конечно треба платити вкладки.

Конкуренція зеленіє, бо хотіла заснувати свій власний банк, але виявилось, що нема «спеців», які зміли би рахувати.

Оригінальний банк тим, що стоїть на колесах у забавовій залі. Коли «Леви», або «Золотий Хрест» улаштовують бомбастичну забаву, банк складають у кут, немов гармонію, і на директорських місцях танцює хто-будь, а з позичок співає «серцещипательний» грамофон. Як баль скінчиться, гармонію розтягають і знову є де урядувати... Чекай, Грицю, не перебивай, я знаю, що хочеш питати, я теж так думав, але так не є. Під час забави грошей не позичають і навіть не тримають їх у банку.

— Кажеш, Миколо, банк на колесах і складається, як гармонія. Це якийсь супермодерний банк, чого ж ти нарікаєш?

— Чому? Заходжу вчора до банку, а там хвіст аж до домівки «Левів». Я вже хотів вертатися, коли глип! а за віконцем сидить мій знайомий інженер. — Поважання, пане інженере! — біжу я до нього з простягнутою рукою, — давно я вас не бачив! Що чувати? Бачу, ви заавансували, вже гроші позичаєте. Може маєте вільну посаду для мене? Я колись блискуче провадив харчевий магазин на Фіріхшуле...

Та інженер грає пана. — Ви у якійсь справі до банку? — перебив мені.

— Та ніби так!.. — почав я, але він не дав мені докінчити.

— Тоді прошу зачекати в черзі!

— В черзі? Я вже при віконці, до того ви мій знайомий, беріть мене і я не буду змушений чекати.

Та інженер вперся, до того люди в черзі почали бурмотіти і я відійшов. Але хто дурний чекати в черзі, туг є «фрі кантрі», я пройшов через чергу на другий бік і зайшов до середини до директорів. Не допомогло, не погодили, випросили за двері, а про книги їм і не згадуї. Я думав, що інженер так про людське око не хотів брати мене поза чергою, але він в банку не той. До того на згадку про Фіріхшуле чомусь зараз запахло політикою. І зневолили чекати мене в черзі, мене, що вже три рази в них позичав гроші! Бачив хто таке? Я пішов додому лютий і вже більше в них не буду позичати гроші. Тепер

бунтую публіку і збираю підписи на зміну дирекції. Наша програма базується на трьох точках:

- 1). Кожен може вільно і досхочу входити до середини банку.
- 2). Кожен може контролювати і критикувати книги.
- 3). Кожного обслуговуватимуть поза чергою.

КООПЕРАТИВНЕ СВЯТО

В Чикаго відбулося державно-кооперативне свято. Я не був, бо воно відбулося в неділю, а я в неділю, звичайно, хворію, бо все перед неділею є субота, а в суботу звичайно зустрічаються два найкращі друзі, а коли зустрічаються два найкращі друзі, чи не треба такої зустрічі освятити, випиваючи за здоров'я свого найкращого друга?

Розказував Микола, що гарно було. Почалось паннахидою за всіх кооператорів. А потім всі парами пішли на святочну академію. Перед входом до залі був літературний ярмарок: напі письменники намагалися продати свої найновіші твори.

Програма академії складалася з трьох частин: говореної, співаної і їдженої. Перед початком продекларовано американський гімн. А після відкрито академічну програму, розсуваючи заслон. На тім скінчилася перша, найтяжча точка програми. За нею для відпочинку прийшла доповідь на тему: «За господарську розбудову». На думку прелегента доповідь була до теми. Доповідь була добра, бо була довга і люди мали час позалагоджувати свої справи. Одні входили, інші виходили, говорили, сміялись, переморгувались, одним словом панував дуже веселлий настрій. Жінки мали час добре наговоритись, помінятись святочними рецептами печива,

пооглядати старі і нові знятки, а при тому не склали ані одної сплетні. Всі дуже жалували, що реферат нарешті скінчився і били браво на «біс», але прелегент тільки відклонився.

По перерві почалася друга частина, співана. Першим виступив знаний у Чікаго баритон в ролі паяца і всі признали, що ця роля йому підходить. Він добре презентувався своєю поставою, хоч всі побоювались, що коли втягне сильніше повітря, фрак з тріскотом розлетиться. Тому, що Гриць Зозуля був ще в дорозі і вчився своїй ролі, точку пересунено і виступила на сцену чікагська мадам Батерфляй. Дуже гарно тьохкала. Співану частину закінчив хор «Сурма» кооперативним гимном. Для піднесення урочистости відспівав його з нот. Всі патріоти дивуються ще, чому не закінчено академії національним гимном, напевно вже всі кооператори доробились і забули про неньку Україну. Після всього виступив Гриць Зозуля з Нью-Йорку і говорив досить довго, бо вже всі своє відробили і ніхто його не наглив. І тоді всі довідались, що він мав екцидент, їдучи до Чікаго, бо на його потяг звалилася гора, якрав на валізку із текстом його промови. Є чутки, що це був саботаж і вже поліція робить доходження, котра то партія має таку сильну віру, що вже гори звалює.

На героїчній ролі Гриця Зозулі закінчилася друга частина і всі зійшли в бейзмент на третю, найважливішу частину академії, на їдальню частину. Ветун був «екстра» і люди не були зацікавлені, коли ж однак повідомлено, що квитки ще з Маланки, люди почали

товпитись і пхатись, аж Управа міста повісила оголошення, що ще є великий піст і танців не буде. Столів було багато, але їсти було мало. До того не можна було їсти, бо завжди хтось мав щось говорити. Довжина промови залежала від того, хто сильніше кричав, публіка, чи промовець.

Столів було п'ять і шостий для президії. Там сиділи батьки народу і всі ті, що наглядали, щоб публіка не брала харчів до кишені. До їдження були самі імпортовані речі: польська ковбаса, віденський паштет, галицька шинка і український хліб. Тутешні були тільки паперові тарілки. Запивали бразилійською кавою на «бецугшайн». Хто наївся, той голосився до промови і говорив, що хотів. Голова Ліги говорив про чиюсь дитину, але було гамірно і Микола не дочув про чю це дитину він говорив. Пан інженер описував свою паломничу дорогу до Гарварду і свій завдаток на покуту, а на кінці побажав усім того самого, що й собі. Представник Філадельфії був найкращим промовцем, бо говорив найдовше. Почав від революції і всі були розчаровані, бо говорив про революцію, що вже була. Тоді було гасло, бути кооператором, або дома не бути, а він конечно хотів бути дома і так став кооператором. Згодом переїхав через цілу Галичину, аж доїхав до Гамерики і тут, діставши пипоть, вже не міг кричати, тільки шепотів. Публіка захоплено плескала йому брано за кожним словом, аж врешті заплескала його і він сів маком. Представника Дітройту не було добре чути, бо завжди наставляли йому мікрофон у другий бік. Говорив щось про дітройтських

диверсантів до чикагської кооперативи, як удалось їм украсти книги і заснувати і собі кооперативу. Тоді щолеш всі зрозуміли, чому початки кооперативи в Чикаго були такі тяжкі, Дітройт украв книги. Один з директорів говорив по-англійськи і всі його розуміли. Тільки присутній американець казав після того, що не сподівався, що українська мова так дуже подібна до англійської. На жаль, він її не розумів. Той директор, що заробляв, як конферансьє (в Чикаго самі директори), попросив промовців скорочуватись. Йому на злість той директор, що говорив по-англійськи, перейшов на українську мову і впалив за всіх таку промову, що аж в кухні закипів чай. Академія закінчилась фільмом про пані директорів на дитячій оселі. Коли фільм скінчився, зала була порожня, публіка пішла на чарку. Бо, як всі скаржаться, було забагато липового чаю...

«ЛЕВИ» В АКЦІЇ

Ой, не ті вже наші «Леви», що колись, не ті! Сьогодні зваблює мене Микола майже силою, щоб я їхав підтримувати наш спорт, а давніше я вже від ранку стояв під парканом і вирізував дірку на брамку. Але колись «Леви» грали, як в опері, кожний знав свою роль напам'ять і було насправду на що подивитися. А сьогодні? Ніяких сенсацій!

От хочби такий незабутній меч, як той із дружиною «Некакса». Тоді я і купив квиток, і виліз на трибуну. На трибуні було вже дуже густо, публіки було багато, як на любляче спорт Чикаго; крім родини грачів, були ще два з половиною репортери газет і кількох таких спортпідпиральців, як я. Розсілися ми вигідно між порожніми лавками і тільки почав я читати вчорашню газету, як Микола стуканув мене в плече, що вже вибігають грачі. Коли вибігали гості, було тихо, натомість коли вибігали господарі, піднявся крик.

— Чому вони так кричать? — дивувався я.

— Це тому, — пояснював Микола, — що нема публіки, а при вибігу дружини завжди повинен бути крик. Це додає їм відваги, що вони не самі.

Брамкар біг останнім і віс м'яч, а потім змудилося йому нести і він викопнув його на площу. Всі грачі купую побігли за м'ячем, хто лишався позаду, закладан

руки в кишені і злісно видував губи. За хвилину таких злісних було більше, вони стали колом і, як задовго тримали руки в кишенях, то вимахували ними, як вітряками. Я напинав вуха, але вітер віяв у противний бік і не доніс мені усіх тих блискучих зауважень. Десь нагло з'явився суддя, підозрівають, що його підкинула публіка. Суддею був відомий оперований актор з «Ншої спени», дуже музикальний спортсмен, бо відколи став суддею, безконкурентно рейдував бріджа. Як лише суддя вийшов на площу, зараз усі присіли. На кивок його пальця вийшли обидва ворожі капітани і на наказ судді мусіли подати собі руки. Кожний при тому подумав собі що інше і так узгіднено правила гри. Потім суддя вийняв п'ятака, гості вибрали голову, а господарі хвіст, суддя підкинув п'ятака, всі кинулися заглядати і поначивали собі перші гулі. Вийшов хвіст і «Леви» обіймалися та цілувались, що вже доля обертається до них хвостом. Після того поволі розставлялися, я не дивився, як розставлялися гості, я дивився за «Левами». На брамі станув Джіно і почав вправляти махання руками на пострах противника. На обороні стали Віктор і Джуніор з цитриною в руці, поміч — Аркадій в невідхожих черевиках, Роман із батutoю і Мирон на одній нозі. Напад стояв дуже гостро і думкою сипав стріли — Василь заправляв руки, Джім виставляв голову з трави і розглядався, Бодьо старався перебороти притягання землі, Юлько брав ще останні інформації з кодексу прав (бо недавно став магістром) і Ростик випробовував свої ноги в колінах, чи ще згинаються. За той час менеджер (по-

нашому: шеф звіринця) гордо проходжувався попід трибуною і переганяв усякі здогади, чи добре публіка кермуватиме грою.

Почалося. Суддя свиснув і всі порозбігалися, м'яч полетів наліво, Мирон за ним, м'яч полетів направо, Мирон за ним, м'яч полетів до переду, м'яч полетів до заду, Мирон все за ним, нагло м'яч десь загубився і всі зупинились, але Мирон біг далі. Щось ударило Аркадія в ногу і він догадався, що це м'яч, копнув, але мав правий черевик на лівій нозі, копнув уперед, а м'яч полетів назад. Противник скочив до м'яча і почав комбінацію, всі захопили, а Мирон якраз добігав першу половину площі. Противник подався до переду, зади «Левів» вилетіли за браму, а переди на зади, м'яч відбився від Віктора, полетів на половину і став напроти Бодя. Бодьо підкачкувався до м'яча, став на нім ногою і на цілу площу затрелював своїм тенором: Смійся, паяцу! Всі стали зачаровані, та противник був немuzикальний і забрав Бодьові м'яч на пів тоні, оперована арія урвалася якраз тоді, як Роман чекував Бодя тон, аж суддя хотів свиснути на такий фавль противника, та поки доніс клярнет до уст, м'яч котився до брамки «Левів». Ситуація змінилась, Джіно замахав руками і виглядало, що є багато Джінів, але мало брамкарів. М'яч нагло змінив партійну лінію і покотився до Джуніора, Джуніор пригадав собі, що не має цитрини, почав шукати за цитринами. — Є цитрини? — гукнув до роздягальні. — Є! — відпищала вся публіка і Джуніор великим луком викопнув м'яч аж на середину — саме, коли Мирон

кінчив свою першу рунду довкруги площі. М'яч упав на ворожу голову і мало її не відорвав, відбився від рук і ніг, і примандрував до Ростика. Ростик обернувся до трибуни: «дати голя?», трибуна притакнула, Ростик попровадив до брами, поховзнувся на стеблі і подав Юлькові, та Юлька ніс застряг у параграфі і м'яч попав противникові. Публіка вже розняла роти, та не встигла охнути, як м'яч відорвався від ніг і, оминаючи кожную травку, шалено котився до брами противника. Всі поставали і дивилися, що сталося, вже противник почав протестувати, що це Борис і Сильвестер тягнуть м'яч на шнурку, м'яч котився, а за ним валкувався Бодьо. Вже були на карнім полі ворожої половини, коли нагло м'яч затримався у ямці, а Джім з розгону поміж ноги противника-брамкаря влетів у браму. Суддя одушевлено признав голя і свиснув аж чотири рази, публіка валила трибуну, «Леви» танцювали самбу і несли Джіма на головах, а Бодьо став на м'ячі і затягнув фінале з «Аїди». Мирон за той час кінчив свою другу рунду.

Середину почав противник. На свист виконнув м'яч далеко до переду, м'яч упав Романові на голову і трохи його затуманив, та Роман ударився рукою в чоло і це зараз помогло. Тоді взяв м'яч на голову і добре грав головою, доніс аж до Василя, підбігав противник, та Василь засичав на нього і противник присів. Василь подав Бодьові, Бодьо Джімові, Джім Ростикові, Ростик попробував, чи нога в коліні згинається, і стрілив так скоро, що ворожий брамкар не встиг витягнути пальця з носа. Переможно дивився Ростик на трибуну, а Бодьо під ба-

туту і тон Романа перейшов на Ріголетто.

Через два баняки противник намовився і рішив грати гостріше, м'яч бігав дуже скоро, багато скоріше від Мирона і все наближався до брами «Левів». Тоді Джіно замахав руками, Джуніор почав шукати питрин, противник завзято прицілявся, та надбіг Роман, як тань, відобрав м'яч і хотів узяти його на голову. Та м'яч збунтувався і не хотів підскакувати. Не було ради, і Роман почав грати без голови, подумав ногами і м'яч літав на всі сторони, ніхто не знає як, але м'яч відбився від Романа і полетів до Бодя. Бодьо по старому став на м'ячі і затягнув про Соренто, противник обступив Бодя з усіх боків, прибіг Джім на поміч, Бодьо взяв ногу з м'яча і приступив до Джіма, противник побіг за м'ячем, та тут Юлько висунув параграф і противник звалився на купу. Суддя нагло пригадав собі, що він є суддею і свиснув судітвський, Роман витягнув камертон і показалося, що свист судді є цілковитим дисонансом до співу Бодя. З камертоном побіг він до судді і почав йому давати поради музикального свисту, але суддя після вишколу у «Новій сцені» не хотів нікого слухати. Почалася музикальна дискусія з вимахуванням рук, свисту не було і Василь заправляв руки, глянув і побачив, як Роман говорить руками, напевно б'є суддю. Підбіг і шурнув Роман в ухо цілком немuzикальним тоном. Роман захитався і втих, але від вітру впав суддя і почав стогнати, Мирон кінчив свою третю рунду, суддю піднесли, Романа винесли, а Василя бивели із співом. Суддя свиснув уже музикальніше і судітвський таки відбувся, помимо про-

тестів Романа із роздягальні. М'яч зник на хвилину в гурті грачів і тільки порох уносився, а потім м'яч виривався і луком полетів на грище. Всі бігли купою за м'ячем, та найскоріше біг Ростик, добіг до м'яча і стрілив, та не попав у м'яч, а з розгону впав на ворожого брамкаря і разом влетіли у браму. І грачі танцювали, і публіка верещала, і Ростика несли на головах, та суддя вперся і не признав третього голя. Тут публіка не витримала, всі ми злетіли з трибуни, влетіли на площу і спільно кинули суддю в брамку. Той голь суддя признав, але вже мав досить судіювання і довгим свистом закінчив змагання, з вислідом три до нуля для «Левів». Так колись грали наші «Левви»! Не ті вони вже сьогодні, що колись . . .

МИСТЕЦЬКА КОНСОЛІДАЦІЯ

Тому, що політична консолідація застрягла у сліпій вулиці, в Чикаго почали «з кінця» і рішили сконсолідувати мистецтво. Розтрублено отже на всі сторони, що відбудуться основуючі загальні збори, хто почуває себе мистцем, хай заходить на залю, і хто не є мистець, хай заглядає через вікно. Я не мистець і мене не запросили, але запросили Миколу, бо він по-мистецьки помалював свій порч. А по зборах я поставив Миколі чарчину і він все мені розказав.

— Початок заповіли на четверту годину, — розказував Микола, — і я прийшов п'ять мінут по четвертій, і, на диво, на залі було вже восьмеро мужеських і двоє жіночих мистців. Час минав і мистці поволі сходилися, прийшли редактори всіх чикагських газет, директори радіостанцій, диригенти хорів, співаки, композитори, скрипаки, власники «Нової Сцени» і актори-режисери, всі видавці конкуренційних журналів, письменники, поети, малярі, представники партії і уряду, бракувало тільки закордонних делегатів і СУМ-у.

— А чому СУМ не прийшов? — запитав я здивований.

— Чи я знаю? — низнув плечима. — Я думаю, що СУМ має своє мистецтво і не хоче показувати його постороннім особам.

Гардеробу обслуговували молоденькі гарні пластунки і я дуже жалів, що не приніс із собою ще кількох плащів.

Час минав на балачках, люди томилися і поволі сідали біля столів, годину пізніше ще укладали програму. Нарешті рішили починати, один видавець ушкварив промову, а другий сліпив його фотографічним апаратом. Вибрали президію і прочитали статут. У статуті не згадали поетів, танцюристів і коміків, і я дуже дивувався, що неназвані демонстраційно не опустили залі. Після відчитання статуту розпочалася дискусія над членством, бо це цікавило кожного найбільше. Питали, хто такий мистець, чи той, що грає на нервах, чи крутить гітару, чи мистці ті, хто пише писанки і аноніми, а одна пані просила президію сказати їй, в якому характері вона прийшла, бо вона вже «не співає, бо стара, і не грає, хоч колись любила, як була молода».

Мій сусід питав мене, що робити, щоб стати мистцем. Я порадив йому стати ненормальним. Він зрезигновано махнув рукою, кажучи, що пробував кілька разів, але не вдається. Я потіпнув його, щоб не тратив надії, бо людина не знає, коли їй у середині щось урветься і вона стане мистцем.

Збори тим часом не могли погодитися над способом вибору, а коли нарешті прийшло до згоди, то так усім повисихало в горлі, що заряджено пів години перерви. Під час перерви панував мистецький ярмарок, відбувалися лови на підписи декларацій. Я дивувався, що люди не боялися підписувати, не читавши змісту і, так

дивуючися, не зауважив, коли підписав сам. Після підписів приємно було дивитися, як люди втікали додому, бо заповіли мистецьку частину. «Нова Сцена» вербувала акторів, хори виловлювали співаків, номінаційна комісія ліпила управу, мистці хвалилися немистцям, які вони великі мистці, немистці по-мистецьки грали варіанта, що їм вірять, а потім усе перемішалось і не можна було відрізнити, хто мистець, а хто ні.

По перерві розпочалася дальша балачка, але зала була вже на половину порожня. Виявилося, що по-мистецьки втікали ті ображені мистці, яких номінаційна комісія не намітила до управи, ба навіть з ними не переговорювала. Коли відчитували номінованих, яких опісля вибрано, було, маком сій, а потім зірвалася буря оплесків. Плескали на закінчення виборів і не знати, чи раділи з вибору управи, чи з вибраної управи. І знову заряджено перерву, щоб дати змогу всім розчарованим мистцям без замішання зникнути із залі.

Друга частина мала назву мистецької, щоб увесь вечір не йшов звичайною прозою. Під час тої частини розкладали по столах чашки, тарілки, вилки і ложечки з дійсним мистецьким стуком, і неодному виголодженому привидівся сам спосіб їдження. Понад усім панував мистецький гамір мистців, а коли на диво той гамір трохи втихав, то було чути, як цікагські поети читали свої гуморески і сатири.

Нарешті наступила довгоожидаана третя частина вечора, їдальна частина. Тут щойно виявилось правдиве мистецтво навіть у немистців, як по-мистецьки випорож-

нювали чарки. Замовкли розмови, утих гамір, настала мистецька мовчанка. Кажу тобі, Грицю, я ще ніколи таким мистцем не був. Та й не було чого дивуватися, люди чекали п'ять годин, їжа стояла на очах усіх, так близька, а так недосяжна. Дивувалися, що так довго не давали їсти, але ніхто не догадався, що це була нова політика ініціативного комітету. Затямте це всі, не давайте їсти до самого кінця, люди розійдуться, а найзавзятіші з'їдять тільки трохи і наситяться. Решту відкладіть у холодильник і буде чим улаштувати кілька наступних вечорів.

Наївшися, знову розпочали балачки, т. зв. привіти і побажання. Чикагівці, як звичайно, говорили про себе і це було нецікаве. Цікаво говорив тільки амбасадор Дітройту, бо його в Чикаго не знають.

УКРАЇНЬКА ТАВЕРНА

В центрі української ділянки в Чикаго, серед національно-виховних інституцій, як «Бесіда», «Союз», «Фортуна», почесне місце займає українська таверна. Втаємничені коротко називають її «до Мирона».

Заснував її казковий лицар Степан, на прізвище партизан. Постійні кастомери йшли «до Степана», а принагідні, або жаждучі в «українське підпілля». Так було кілька років і українське життя процвітало. Історія ще не вияснила чому, але Степан раптом покинув освідому роботу і високу політику шинкаря, і втік за кордон на нижчу посаду фермера.

Насліддя по Степані взяв Мирон і від нього пішла назва всього середовища. Ніхто не йде туди пити, всі йдуть тільки лікуватися. Із двору таверна замаскована, як правдиве підпілля. Як тільки отвориш двері, ти вже дома, є рідна горілка, рідна мова, рідний гамір і сварка, і найрідніші запахи земляків. Направо від дверей є бара, наліво ряд столиків і крісел. Серединою прохід, що з бідкою можна розминутися. Прохід є на те, щоб входити, виходити і викидати гостей. А на бару не один національний працівник, утомившись суспільною працею, схилить свою буйну голову і хропне так здорово, що заглушать самограя і плаксиве канадське танго.

На стіні за баром гігантські пляшки, мальовані.

Під ними полиці, на полицях рідні і чужі покріплюючі духа напої аж у трьох рядах. Поміж ними яйця на твердо, ковбаса, мармеляда, огірки, тютюн, а по середині того всього дзеркало із наліпленим доляром. Той доляр має для кожного магічний вплив; дивлячись на нього, бачиш гроші і ще п'єш. Микола теж дивиться на нього, махає рукою, що не оплачується і все питає Мирона, коли він нарешті приліпить туди десятку.

Там, де кінчиться ляда, нема нічого, а потім є ледівня такого розміру, що гарячим літом сирацьовані гості засідають у ній і грають патріотів. За ледівнею в трохи місця і туди викидається все на купу. Над тою купою по-мистецьки намальована брамка і в ній величезний лев балянсує на хвості м'яча. Це куток «Левів». Міна у брамкаря така, якби цілу суботу дружбував, а в неділю не міг знайти своєї голови, бачив два м'ячі і завжди ловив той другий.

У кутку «Левів» починається друга стіна, на ній годинник висвічує старокрайовий час. У стіні двоє дверей, одні для випадку, а другі до Миронової спальні, де родяться славні на всю Америку «шницлі а ля Мирон». А над дверми, за плянами ЕК-а, історичний образ, присвячений усім українським когутам, як кажуть студентські мистці. Річ діється на полі, в далечині над хатою розприскується атомовою бомба. На полі снопи складені у вигідне леговище і на ньому красується всіма видами найукраїнськіша дівчина. Над нею на граблях стоїть неромантичний когут і заглядає наниз. На образі підпис: Бодайся когут збудив! Микола по другій чарці все крити-

кує, що ЕКО не знає українського побуту, бо дівчина боялась би спати на полі сама. Там когось бракує, напевно заховався за копицю, як ЕКО почав фотографувати. А по п'ятій запевняє, що це Україна і про неї Шевченко писав: »Роввернулася весела!« Під образом стоїть найкращий в таверні круглий конференційний стіл, зарезервований для «Студентської Громади», на сходини і засідання. Микола каже, що задивившись на дівочі ноги, зродилася неодна геніяльна проблема студентського руху. Побіч найкращого столика є вхід до туалети і телефонічна будка з діркою в дверях. Кажуть, що це дуже практичний спосіб уживання публічного телефону. Між найкращим столиком і туалетом стоять електричні «круглі» у виді операційного столика і на ньому оперуються всі ті, що залили свого рака. Над туалетом, за пляном ЕК-а, зразок української драми: Біла жінка мужика! Півколом сидить страшний таборовий суд, бо судді і присяглі суворі та страшні. Перед столом стоїть пригнічений горем і перев'язаною, через вибиті зуби, головою ДП, а за ним із революційним виразом лица і найповнішими пазухами його любляча жінка держить в руках палку чікагського поліцає. Микола пояснює, що це візія будучого Нюрнбергу, де будуть судити бабу-Москву за злочини над дядьком-Києвом.

Від телефонічної будки починається третя стіна. У тіні телефонічної будки причаївся самотній столик, його залюбки уживають для підпільних нарад, а ще більше для т. зв. шпигунства. На третій стіні, за пляном ЕК-а, представлено двадцять років нашого славного минутого.

Зараз при вході великий портрет старокрайового подружжя. У глибині під лісом (треба конечно думати, що це ліс), оре жінка, воли аж мліють, так нагинаються у плузі, а на ріллі сидить у театральному костюмі чоловік і, граючи на бамболіні, робить політичну роботу. Підпис: Ой під гаєм, гаєм! Микола переконує, що це підпільна робота, жінка помагає чоловікові відспівати заборонену пісню. Другий образ представляє американську дійсність колишнього ДП. Чоловік липшив стару жінку дома, приїхав у вільну країну Вашингтона (ще пізнати на ньому унівський одяг), і взяв собі гамериканку. Так і підписано: Маю жінку молоду! Чоловік купив ферму, вона родом з Чікаго, не любить працювати на фермі, стоїть і моргає до гостей у таверні, а нещасна жертва політичної еміграції лише заздрісно оглядається і тяжко працює, носячи для неї воду до ванни. Під цим образом стіл зарезервований для пластового сеньйорату. Побіч стоїть старовинна піч, імпортована з німецької касарні ще за Колумба, а за піччю, зараз коло входу, останній столик зарезервований для пластунів. Практичний, бо видно на вулицю, чи не наближається нещастя у виді сеньйора і чи треба ховатися під стіл, чи вистачить зафундувати одне пиво. І ще тим практичний, що зараз коло нього стоїть самограй і співає про Параску.

При барі місця поділені. Біля дверей сидять ті, яким надоїло життя без горілки. Далі, кожного вечора невідкриті ще наші політики і генерали виграють війну і будують Україну. Дуже гладко їм іде! Напроти дзеркала всі кавалери на часі (між тридцять п'ять і п'ятдесят)

вдивляються у себе і присягають, що панни нічого не варті. А довкола круглого кінця сидять патріоти і як закінчать «Во пів до другої години», тоді терплять «За Вокраяну»!

Чув я, що в Нью-Йорку мають національну бару «Лиса Микити», але де-де їм рівнятися до нашої таверни!

«СУРМА»

В Чикаго є хор «Сурма». Приїхав він на гостинні виступи з Регенсбургу і залишився у Чикаго. Має коло шістдесят членів і дві нулі симпатиків, разом шістсот. Члени діляться на активних і спомагаючих. Активні члени співають на сцені, а спомагаючі сидять на залі і критикують. Виступають дуже часто на всіляких академіях (через те дехто каже, що «Сурма» — це академічний хор), але найчастіше члени виступають з хору. Крім виступів на сцені є ще проби, але на них ніхто не приходить. Проби виглядають так: співаки сідають у два ряди і розказують собі найновіші сплетні, а диригент співає партію. Опісля диригент підносить руку вгору і всі отвиряють роти, диригент махне рукою в долину і всі роти замикають. Так повторюється кілька разів, аж диригент відкриє фальш і перестане махати руками, тоді всі починають співати. Членами хору є представники всіх рас і всіх національностей. І так співають у «Сурмі» дяки, бандуристи, оперовані на сліпу кишку співаки, залізні студенти, леви, сумівці, пластуни, професори, директори і доктори, представники всіх заморських організацій і законспіровані шпигуни з чикагських партій. Голосово співають чотири перші тенори, два другі тенори, три баритони і півтора баса. Решта або переходить мутацію, або співає всіма голосами, або грає варіята.

Солісти звичайно співають не своїми голосами, вони співають так, як їм жінка каже (всі майже жонаті). В «Сурмі» є також американці, які вчать по-українськи говорити. Всі співаки читають ноти, але тільки кількох розуміє, що читає. Хор «Сурма» не є тільки хором, він є останньою школою співу. Хто ходить три тижні на проби, стає солістом, а хто витримає і виступить ще на сцені, той робить співацьке градюєйшен і стає професійним співаком. Тоді переходить на вищі курси, іде до помішаного хору «Славута» і там дістає три долари за пробу. До того ще і сольо співає. Нарікають, що «Сурма» завжди майже співає те саме, старий репертуар. Причина в тому, що завжди нові співаки найкраще вчать на старих «кавалах».

Чикагська публіка обожає хор «Сурма», прямо носить його на руках і за кожний виступ дає йому дулю. «Сурма» плянувала викликати нью-йоркськеу «Думку» на конкурентційні змагання, але скапітулювала заздалегідь, бо таких тоненьких мотильків, як має «Думка», в Чикаго нема.

«Сурма» співає у власних різнокольорових смокінгах. Давніше співала у народніх костюмах. Вишивані сорочки мали всі, шаравари тільки два перші ряди, а чоботи тільки перший ряд. Другий ряд стояв у чорних скарнитках, а третій ряд був босо і в підштанцях. Такий стан тривав кілька років, аж енергійна управа американського походження рішила купити для хору костюми і для роздобуття фондів зробили концерт. Хлопці попідмальовувалися, на диво ані разу не зфальшували

(як хто тому вірить), співали, як справжні співаки, а порожні крісла гучно оплескували кожну точку. Чикагська публіка дуже музикальна, в кожній хаті є своя талія карт.

А строїв досі нема. Останньо «Сурма» розіслала заклик до громадянства допомогти купити костюми для хору. Громадянство захоплено і радо відгукнулося, і вже наспіло кілька листів із побажаннями всього найкращого.

ЗМІНА ПРИЗВИЩА

— Миколо, Миколо! — підбіг я за ним і шарпнув його за рукав. — Чому не відзиваєшся, як я тебе кличу?

— О, Грицю! Ти мене кликав? Я не чув!

— Чому не чув? На цілу вулицю ревів я «Миколо»!

— Я вже не Микола, я Ник!

— Ник і Микола — це те саме!

— Ні, Грицю, Микола — це от собі Микола, а Ник — це модерний пан. Не бачиш, як я змінився? І ти повинен змінити своє Гриць на Грегорі.

— Коли це нагадуватиме мені одного грека, він був великий нехлюй і шахрай.

— Можеш і ти бути, тут є фрі кантрі!

— Рахуйся зо словами, Миколо!

— Сорі, Грицю, але не забувай, що я вже Ник. І ми відходимо від теми. Знаєш, я розганяюся брати ситизенство і тому змінюю своє ім'я та прізвище. Ник, а як по-англійськи Лопата?

— Спейд!

— Спейд, Ник Спейд! Гарно, правда? Порівняй до того «Микола Лопата», ніяк не звучить. Ник Спейд! І хто мені скаже, що я ДП?

— Ти сам, Миколо, якщо отвориш рот.

— Ник, прошу. Тоді я триматиму свій рот шат!

— Довго не витримаєш, Миколо, особливо до Параски. А як перезвеш Параску?

— Пат!

— Пат? Таж Пат то Патріція!

— Ну, то що! Міг Василь стати Вільямом, а Володимир Вольтером, то чому не може Параска стати Патріцією?

— Та ніби так, ти застрелив мене своїм аргументом. Значить, ти станеш містер Ник Спейд і сквітуєш з усім, що наше.

— Навпаки, Грицю, до всього пхатиму носа і тепер мусітимуть зо мною рахуватися й мене шанувати, бо я вже буду чужий, не свій!

— Може? Коли ж ти береш ситизенство?

— Завтра разом із Дмитром і Славком.

— А вони не змінюють?

— Змінюють. Дмитро тепер Дік, а Славко Джері. Гарно, правда?

— Але якось незвично. Дік Посмітюх!

— Цсс! Тихо, бо почув і образиться. Тепер він Пальмер, Дік Пальмер. А то всі насміхалися б із нього, якби переклав Посмітюх на англійську мову. Містер Дік Гарбіч!

— Чи мусів би перекладати? Зрештою, Посмітюх це птах.

— Не мусів би, але Посмітюх в англійській мові ніяк не звучить. А може хтось із американів переклав би і справа готова. Славкові було легше, він відкинув половину свого прізвища та із Корнійченка став містер

Корни. Вже його дітям ніхто не закине нічого, по привичку вони будуть айриші.

— Корнійченко таке гарне прізвище!

— Але довге, нащо американці мають ломити свої язики.

— Чому то з американів ніхто не змінить свого прізвища, а ми мусимо ломити свої язики.

— Ти здурів, Грицю, хочеш рівнятися до американів? Краще зміни і ти на англійське, і станеш містер Грегорі. А як мотика по-англійськи?

— Гов!

— Отже, будеш містер Грегорі Гов. Чи не гарно звучить?

— Може і гарно, але мій батько був Мотика, то чому ж я маю того соромитися і бути якийсь Гов! Наші кричали гов! на коней. І твій батько був Лопата, Микола.

— Е, що батько, він увесь свій вік пересидів дома. А я пів світа проїхав!

В ЗООЛОГІЧНОМУ ПАРКУ

Випадково був я в зоологічному парку. Прийшов Микола з усією родиною і забрав мене з хати.

— Ходи, Грицю, подивимось на дурних звірів.

В Зоо було забагато людей і ми мусіли пропитися гусаком. Із правої сторони дороги за сіткою перегукувалися птиці, курки, когути, гуски, качки, індик, черепелиці і багато інших, яких я не знав. Микола прилип до сітки і не рухався.

— Оця, Грицю, бачиш? — і очима їв підгодовану гуску. — Вже два місяці заглядаю на неї.

— Я не бачу у неї нічого надзвичайного, — тятну його на дорогу.

— Не бачиш, Грицю? Таж це гуска! Індик позові прийдяться, а гуси ніколи.

Недалеко по другому боці сиділи орли і соколи, понадувалися і навіть не моргнули на переходячі ряди людей. Були і ворони, але на диво поводитися по-людськи.

Насамперед увійшли ми до загороди для великих звірів. Слон тушцював по бетоні і витягав свій хобот до відвідувачів. Дехто давав йому свій ланч і радів, як все з папером зникало у слонячій пащі, а хто вже з'їв свій ланч, той давав що попало, куски дерева, або мале каміння. Кожний щось давав, але що не було їдальне, слон із свистом викидував. Верблюд був як верблюд, немов би

з'їв параграф і він став йому напоперек, стояв і кивав головою та потрясав бородою. Часом чорні підскакували і торгали його за бороду, тоді верблюд опльовував їх на загальну втіху глядачів. Жирафа дивилася на всіх згори з своєї нитковатої шиї і я не міг довідатися, що роблять лікарі, коли її заболить таке довге горло. Далі стояли ще якісь великі звірі, але я не міг пізнати які, бо стояли до публіки своєю кращою половиною і млинкували хвостами.

До павільйону плазів проходили ми побіч ведмежих печер. Ведмеді — це вроджені жебраки, стояли при паркані і жебрали побожними мінами. Люди бомбардували їх коржиками, цукорками, фасольковими і нефасольковими горіхами, хлібом, папером і різним балаганом, а ведмеді по-мистецьки це все виловлювали. Наставлення і міни ведмедів нагадували мені щось дуже знайоме, хоч я не міг пригадати що саме, а потім моя уява дала кожному з них банку і я зараз догадався, що я думав.

У павільйоні плазів довго ми не затримувалися, бо Миколу тягнуло до мавп. І ще признався мені, що не любить плазів, а особливо гадюк, бо вони завжди пригадують йому його колишніх приятелів. Затримався тільки перед величезною черепахою і напевне міркував, скільки було би з неї горшків супу, бо облизувався.

Леви і тигри понаїдалися, лежали маєстатично, облизуючись, і спокійно поблискували підчервонілими очима. Тільки леопард танцював фокстрота таким кроком, як я підгледів на студентській забаві. Дивне, він там ніколи не був, а знав.

В павільйоні мавп було найвеселіше. Діти подивлялися мавпячі скоки і гойданки на хвості, чорні дивилися на мавп'ячі бійки, дівчата захоплювалися маленькою горилею, як вона старалась розв'язати свої пеленки, а Параска пускала дзеркалом сонце в очі шимпансе, щоб звернув на неї увагу. Малі мавпи з своїми штуками притягали загальну увагу і дітей, і дорослих, та одному до бродієві було забагато малих мавп і він підійшов до орангутанга. Хвилину дивилися на себе, як старі знайомі, але добродій хотів розвеселити мавпу і почав перед нею свої танці, міміку і штучки. Орангутанг спокійно приглядався, як добродій виглушлювався, а потім, мабуть розчарувався, бо обернувся до того добродія плечима і почухав себе по своїм сидженні.

Ідучи додому, думав я про дурних звірів, як висловився Микола. Чим вони дурні? Сплять, як довго хочуть, сидять, або забавляються весь день, не мусять іти працювати і платити податків, одержують всю поживу, яку тільки хочуть, мають власну хату і медичну обслугу, а численні з них мають навіть власні пливачькі басейни. Ох, якби так мені дозволили, я зараз пішов би на їх місце, ще і театр робив би! Раджу кожному піти в зоологічний парк. Там побачите багато знайомих облич і знайомих характерів!

НЕ ТРЕБА ГАЗЕТИ

Свіжоспечений ситизен Джан великоднував у ситизена кума Ника. Говорили про суспільні справи і робили національну роботу, а місис Параска услужувала.

— Дай Боже здоров'я, Джан!

— І тобі, Ник!

— Знаєш що нового, Джан?

— А ти ще не чув? Пейпер вийшов!

— Пейпер завжди виходив!

— Е ні, не той. Наш український, «Українське життя».

— Нема українського життя, є американське.

— Є Ник, я сам бачив! Українське життя!

— Ет, це тільки на папері. Я живу по-американськи, бо я вже ситизен, і ти живеш по-американськи, бо ти вже тиждень ситизен, і багато, багато наших живе по-американськи, бо всі ми ситизени. Яке ж тоді українське життя? Дай Боже здоров'я!

— І твоє, Ник!

— Кажеш, що пейпер вийшов? Хто видає?

— Учительська громада.

— Ну, знаєш? Чи вже не мають що робити?

— Мабуть ні, коли чіпилися газети.

— Така вахабність, така безсоромність!

— Ти Ник мене не ображай, бо хоч ти кум, а при Великодні свисну тебе в ухо.

— Я ще не про тебе говорю, Джан, я про тих учителів.

— О, тоді я тобі ще й поможу! Таке дурацтво, таке свинство!

— Радію, що ти мене підтримуєш. Дай Боже здоров'я!

— Твоє здоров'я, Ник! І ваше, кумонько Парасю, ваше теж! Я все за тобою, Ник, хоч вже не знаю, кого ти лаяв.

— Ну, учителів і їхню газету. Як вони сміють робити таку конкуренцію для «Дзєнніка», і то на сам Великдень!

— Правда? Вони вже так заамериканізувалися, що навіть гріха не бояться.

— Покинь, Джан. Ти як ситизен повинен забути про всі ті старокрайові вірування. А яку партію заступають?

— Кажуть, що нейтральні.

— Ну, бачив хто? Таке назадицтво, і то в атомовій бомбі.

— Не дивуйся, Ник, це учительська громада, вона в політиці тупок.

— Це її не оправдує. Маємо Лігу, маємо Об'єднання, маємо дві УКК, хай піде на науку. В політиці тупок, а газету видавати пнеться. Учительська громада і — газету. Коби то Ліга, або Об'єднання!

— А то учительська громада. Дійсно, чому то Ліга не рушить якої газети.

— Напевно чекає, аж Об'єднання щось почне.

— А-а, розумію, тоді їй в конкуренцію. А не знаєш ти, Ник, на якій базі видають вони ту газету?

— На якій базі?

— Базі, тобто підставі!

— Нащо для газети підстави, чи папір не вистачає?

— Ні, я чув, як на засіданні проводу розпиналися за базу, значить її треба. От, хочби громадянство. Ти Ник є проти газети, я є проти газети, ми звикли вже до «Дзєнніка» і не вступимося. Таких інтелігентів, як ми, є багато, тут фрі кантрі, а ми ніби якась чікагська еліта, значить, патріотичне громадянство. Не підтримаємо газети, тобто громадянство не підтримає і газета піде спати.

— Це все правда, Джан, але не забувай, що крім нас є ще партія. Коли партія не підтримає газети, то все пропало, навіть президент не допоможе.

— І ніби де візьмуть грошей. Казав мені Степан, той, що має гросерню і тепер називається Стів, отже, він казав, що не дає оголошення в той бізнес і ще інших ламовить не давати.

— О, це добре. Значить, ми не купуємо тої газети. Я тільки боюся, що вони підуть по тавернах і таки її розпродадуть.

— По тавернах? Чому по тавернах, Ник?

— Чому? Не знаєш, де наші святкують? Всі патріоти політикують і імпрезують по тавернах. А вони підійдуть до тебе, тицькнуть тобі газету в руки і ти під гумором купиш собі біду на голову.

— Дійсно, значить, небезпечно з хати виходити.

Коби то скоріше все завалилося!

— Так, хай знають, як рак свище.

— Рак не свище, тільки кумкає. Але все, що ми говорили, не таке вже важливе, я маю багато важливішу справу. Мені не подобаються редактори, і тому я проти них.

— А що вони тобі зробили, Джан?

— Нічого не зробили, але раз вони не в партії, чим це не злочин супроти нації? А потім ніби чому вони редактори, а не хто інший!

— Хто, Джан?

— Хочби я! Чим я гірший від них?

— Та ніби так, Джан, але ти ще одного кращого забув.

— Нема кращого за мене!

— А я, Джан?

— Ти Ник? Та... п'ю твою горілку і їм твою паску, хай буде по твоєму. Але тільки сьогодні. Дай Боже здоров'я!

НАША АНКЕТА

Перевів я вчора анкету з Миколою, але хіба з ним домовився? Цілком заамериканизувався, вже забув дипломатично говорити.

— Я, Грицю, говорю просто, політично, чи дипломатично, хай говорять вожді, виховники і суспільні діячі. Вони і так тільки говорять, а діл нема. Ми мусимо підтримати газету, щоб не пропала, а щоб ми підтримали її, редактори мусять знати, що ми хочемо.

— Дивно мені, Миколо. Я прийшов говорити з тобою, а ти говориш за ціле середовище. Хто в ті «ми», Миколо?

— Ех, ти, Грицю, вже цілком партіями пересяк. Нещастя нашого життя в тому, що коли хтось піднесе свій власний, не диктований, голос, зараз причіпають йому партійне середовище. Я не говорю від політичного середовища; «ми», це всі ті, на яких ніхто не звертає уваги.

— Що ж ті «ми» жадають?

— Питай, а я відповідатиму.

— Добре, перше питання: «Чи потрібна в Чикаго українська газета і чому?»

— Певно, що потрібна, ми навіть хочемо її два рази в тиждень. Мають поляки, мають литовці, мають чехи,

всі наші сусіди, а чим ми гірші від них? Скількістю організацій ми їх навіть перевищуємо.

— Німці не мають.

— Німці не є нашими сусідами, а потім, чи ми мусимо брати приклад від негативів? Газета потрібна! Я хочу знати, хто змінив своє прізвище, що діється у мого сусіда, на чиїм весіллі бракло горілки, хто кому вибив зуби, скільки забав відбудеться в суботу, а скільки ім-през у неділю, знаєш, так з цікавості, чи вистачить заль, хто змінив свої партійні переконання, хто вкрав громадські гроші, чи «Бесіда» купила вже новий вентилятор, чи «Ліги» ще не залив потоп, чи Об'єднання не купувє нової програми, чи наші радіопередачі навчилися читати свої передачі, скільки літ призначено на наради над можливістю консолідації в Чикаго і багато дечого іншого, що складає українське життя в Чикаго. Сам бачиш, що потрібно української газети.

— Бачу! Перейдемо до другого питання: «Чи газети «Українське життя» треба соромитися?»

— Це ні, Грицю, ще ні, хоч на мою думку це дуже капустяне запитання. Але яке запитання, така відповідь. Часом напише хтось добру статтю. А це важливе, бо нашою газетою цікавляться чужинці, порівнюють до своїх, шукають матеріалів і змісту. Ось чому ми мусимо дивитися на якість змісту.

— Досить, Миколо, досить критики. Ти заразився від інших і тільки критикуєш. Тому візьмемо третє питання: «Твої побажання до «Українського життя».

— Я бажаю, щоб перестарілі звіти і репортажі були

на одну сторінку. Щоб коментар був найменше на дві сторінки. Щоб рецензії друкувалися по дві, кожна на дві сторінки. Пишучи про злодіїв, давайте практичні поради, а то ми не маємо ніякої користі. Щоб статті і неперевірені вісті друкувалися анонімово, бо ми до того звикли. Щоб, замість хроніки, яку вже давно продають під церквою гетьманці, друкувалися делікатні справи, що діються поза кулісами. Щоб...

— Пожди, Миколо, ти перерахувався. На те все не буде місця в газеті!

— Не буде місця, кажеш? Тоді хай його зроблять! Що варта така газета, в якій немає місця на цікаві речі. Нас усіх цікавлять оті чивагські позакулісові речі, про які ми довідуємося з Нью-Йорку. А потім — папір. Мені він дуже подобається, цілком не газетний папір, і я хотів уже писати до редакції, щоб прислали його мені без друку.

— Без друку?

— Так, Грицю, без друку. Я писав би на ньому свої листи до Європи. Розмір якраз добрий на листи, тільки розрізати по середині. Одинока газета у світі, що друкується на листовому папері. Потім бажав би я, щоб редактори нарешті поклали свої карти на стіл і призналися до своєї віри. Хотів би я, щоб газету очолив який здібний та підприємчивий видавець, а то згуртувався якась кооператива і все чомусь думаєш про сусідню Гроссерню. Не знаєш навіть, кого лаяти за образу. Хотів би я, щоб державний суд карав всю редакцію тижнем ареш-

ту, коли на сторінку знайдеться більше, ніж п'ять помилок. Я бажав би...

— Пожди, Миколо. Твоїм бажанням нема кінця.

— Чому немає кінця? Я мушу сказати, що я хочу. Хай редактори не думають, що ми мусимо читати. що вони друкують, хай пишуть і друкують те, що ми хочемо читати.

— А чи ти читаєш? Ти ще досі не передплатив газети.

— Ну, то що! Чи через те я не можу критикувати газету?

В ОКУЛІСТА

- Ти, Миколо, напrawdę покинув політику?
- Так, Грицю, я вже порядний хлоп!
- Що сталося, що ти нагло зробився порядним?
- Я був в окуліста!
- Що окуліст має спільного з політикою...
- А що має дженітор, клінер, чи який недокінчений гімназист? А політикують!
- Значить, що окулісти кинулися на політику.
- Ні, Грицю, ти є дуже тяжкий хлоп у розмові і я мушу розказати тобі все від початку. Всьому винні мої очі, поволі сліпнуть.
- Бо ти Миколо забагато заглядавш у чужий бізнес.
- Бігме ні! Як минулого року вибили мене на Равндлейку, я вже в той бізнес не лізу. Проте мої очі вже не видять того, що давніше, вже навіть не бачу через елю, якого кольору нічна сорочка в моєї сусідки.
- Значить, потребуєш окулярів.
- Ні, Грицю, льорнетку!
- Я ще не знаю, що спільного те все має з політикою.
- Окей! Як мої очі зіслабли, рішив я піти до окуліста і дати мої очі на чекап. До кого ж піду, як не до Івася, він завжди каже мені, що він мій колега. Пішов

я до Івася і розказав йому увесь мій трубель.

— Знаю, Миколо, — кивнув виrozumіло, — забгато дивився на чужих жінок.

— Ні, Івасю, — захищаюсь, — не заглядаю, я живу, як у Біблії написано.

— Не вірю тобі, Миколо, заглядаєш, бо твої очі поспуті. Але не журися, ми це зараз зфіксуємо, я оберну їх у противний бік. Перш за все розслідимо силу твоїх очей.

Прив'язав мене до крісла і приставив скла до моїх очей. Я глянув і побачив себе дома під час війни, як я був тройгендером.

— Бачиш що?

— Нічого не бачу! — відповів я і зробилося мені гаряче. Івась підсунув інші скла, я глянув і побачив себе в Мюнхені, в таборовій управі.

— Бачиш що?

— Нічого! — заперечив я і стало мені ще гарячіше. Івась підставив ще сильніші скла і я побачив себе під час моєї прощальної промови перед самим виїздом до Америки, коли я розпинався за Україну й ще більше обіцяв.

— Бачиш що?

— Нічого! — ставало вже цілком душно. Тут Івась підставив найсильніші скла і я побачив себе під час координаційних нарад в Чікаго.

— Бачиш що?

— Нічого не бачу! — лепечу ще, а на чоло виступає холодний піт.

— Значить, твоє звиження очей поважніше, ніж я припускав, — промовив Івась. — Треба буде обертати очі. — Взяв і обернув свої очі передом назад, я глянув і побачив, яким я є тепер.

Тут Микола замовк і задумався.

— І що ти бачив, Миколо? — допитую розцікавлений.

— Не питай, бо посваримося! — відрубнув мені. — Хай кожний піде туди і скаже собі обернути очі, не єдиний лік на нашу впертість і нашу сварку.

ОБ'ЄДНАННЯ ВЕТЕРИНАРІВ

Коли вірити Миколі та його історіям, то Об'єднання Ветеринарів виникло ще на еміграції в Німеччині. Воно піклувалось таборовою худобою. Коли ж всі установи і їхнє майно евакуювалися на згори призначені позиції, Об'єднанні грозила повна ліквідація, бо ветеринари дезертирували на всі сторони світу. Тільки один із чутливим серцем і з наміром у будуччині панувати перевів Об'єднання з нараженням власного життя і віддав під опіку своєї родини. Таким чином Об'єднання опинилося в Чикаго і почало свій ріст. Першим президентом став основоположник, після нього вибрано його швагра, потім знову основоположника; президентура дідично переходила із швагра на швагра, які вибирали себе одногосно і так Об'єднання стало власністю одної родини. Обширні звіти про це записано для історії в трибуні ветеринарів «Ветеринарному. Листку».

Діяльність кожночасної управи починалася загальним прийняттям або вечіркою. Заставляли тоді столи канাপками, або капустою, і празникували, при тому по черзі хтось вставав, і прошений чи непрошений виглошував привіт або довшу промову. У привітах і промовах, звичайно, хвалили самі себе, або тих, кого боялися, а за той час присутні помагали собі канাপками.

Коли ж поїли всі канапки, тоді кінчалися всі промови і на столи розставляли торти і наливали чай, але вже було мало охочих їсти. В такий спосіб багато їжі оставалося і щоб вона не псувалася, управа та її подвижники забирали все те додому, пакуючи пляшки і торти у заздалегідь приготовані кошики.

При столах кожний мав своє призначене місце. І так на покутті презентувалися ті, яким ще цісар вручав дипломи, довкруги них сиділи ті, яким до диплому gratулював маршалок, по середині містилися всі ті бідолахи, які каралися у школі за Гітлера, при кінці всі лицарі науки за таборової України і недобитки УТГГ. При дверях лишали ще місце на американські дипломи і ждуть, коли їхні діти вивчатися.

Об'єднання гуртує всіх ветеринарів і ветеринарних ветеранів. Сходини і свята роблять у пластовій домівці, бо провідники ветеринарів є рівночасно ветеранами і богами Пласту, тому все у них спільне.

Об'єднання складається з управи, членів і «Ветеринарного Листка». Управа складається з президента, віцепрезидента, скарбника і секретаря. Функція президента — бути президентом на вечірці, а на секретаря — завжди пошукують доброго працівника. Ціль Об'єднання — нести поміч звірятам, і тому, що наша політика багато дечого запозичила від звірят, ветеринари почали онікуватися й політикою.

Недавно за намовою ветеринарних ворогів ветеринари збунтувалися проти дідачної президентури і по довгих дискусіях вибрали президентом одного з-поміж

себе. Від того часу Об'єднання вже не є таке аристократичне, як давніше.

Становище президента, хоч він найголовніший, ніяк не покривається з працею у приватному житті. Попередні президенти пригладжували коров, або підскубували буреї; сучасний миє псів і котів. Знання англійської мови не є konieczне, бо Об'єднання повністю українська установа.

ЕМІГРАЦІЙНА АРМІЯ

— Здоров, Миколо! Ще таким веселим тебе не бачив.

— Я дістав аванс!

— На праці?

— Ні, при війську.

— Хіба ти був при війську?

— Тихо, Грицю, ще хто почує і буде клопіт. Мені тут всі називають поручником.

— Добре, що ти нарешті мені це сказав. А то, знехочу, міг я тебе всипати прилюдно і на завжди зіпсував би твою військову кар'єру. Може маєш ще які ранги і титули, скажи відразу, щоб ти пізніше не став моїм ворогом.

— Більше не маю, бо титули інженера і магістра давно покинув. Завелика конкуренція. До того часто давали такі запитання, на які без школи не відповіси.

— Можуть запитати і по військовим справам.

— Не думаю, ми військовими справами не зацікавлені. А зрештою, таких офіцерів, як я, є багато.

— І всі дістануть аванси?

— Всі! Хіба ти не читав «Свободи»? Президент УНР оголосив, що всім, що боролися за Україну, підвищать військові ранги.

— Всім, що боролися, Миколо.

— Я теж боровся, ми всі боролися, ми ж політична еміграція. А партійна боротьба хіба не боротьба за Україну? І нарешті ту всю боротьбу нагородять відзнакою Воєнного Хреста. І ще рангу підвищать. Уяви собі, я відтепер сотник Микола Лопата! Тепер носитиму носавгору. Сотник! Сотник Микола Лопата!

— З Іваном напевно перестанеш говорити.

— Чому?

— Бо він невійськовий.

— Чому ні? Був командантом таборової поліції і за співпрацю командант табору іменував його сержантом. Тепер дістане аванс і буде поручником.

— А що буде з простими рядовиками?

— Тим напевно дадуть підстаршинські відзнаки.

— І тоді нарешті зможемо домовитися до чогось з поляками.

— Не розумію.

— Ну, бо зрівняємося з ними. У них теж самі панки та офіцери, простих вояків нема.

— Гм, знаєш, якось глупо буде, як не буде простих жовнірів, не буде ким попихати. На мою думку повинні всіх невійськових іменувати простими рядовиками.

— Справді! Тоді ми замінилися б у великий військовий табір. Тільки ще зброю дати і...

— Ну-ну, тільки без зброї, бо себе повистрілюємо і навіть не буде кому записати нас в історію. А потім — мало хто вміє поводитися зо зброєю.

— Наші офіцери навчать нас.

— Грицю, більшість це такі офіцери, як я, що вмі-

ють стріляти з лука. Хай вже зброї не дають, але обов'язково повинні дати нам офіцерське казино. Якби «Бесіду» перебудували, ото ми забавлялися б!

— Мене, Миколо, там не пустили би, я не офіцер.

— То зроби так, як зробив Дмитро. Пішов в армію і за два роки дослужився майора, а тепер дістане аванс і буде полковником. Піди і ти в армію.

— В яку армію, Миколо?

— В «Сальвейшен армію»!

ПРО ЛІТАЮЧІ ТАРІЛКИ

У зв'язку із приходом геофізичного року Микола виголосив реферат про будову і вигляд першого зробленого людьми земного сателіта. Із сателіта перейшов на правдоподібність скорого лету на Місяць, опісля з'ясував можливість літання у міжзоряному просторі. Приявних було дуже багато, як звичайно буває на рефератах Учительської Громади, всі були цікаві довідатися, коли будуть видавати перепустки до ДП таборів на Юпітері. Реферат був цікавий, не диво отже, що після нього відбулася жвава дискусія. Звичайно буває так, що дискусія починається під кінець, коли треба йти додому. Та із незвичним рефератом почалася незвично і дискусія — почалася зараз після реферату.

— Скільки коней матиме штучний сателіт? — впало перше запитання. Всі як на команду подивилися вбік питаючого.

— Сателіт не буде мати коней! — відповів Микола. — Він літатиме у повітрі.

— Я це знаю. Сателіт літатиме мотором і мені цікаво, скільки коней матиме той мотор, — не піддавався дискутант.

— Сателіт літатиме без мотору, — пояснював Микола. — Гонитиме його відосередня сила орбіти і притягання землі.

— Чи це можливе? — запитала одна із пань.

— Обраховано і експериментально доказано, що можливе, — запевнив Микола. — Треба лише відповідно-скорої початкової сили, щоб якийнебудь предмет міг літати довкола землі. Виглядає це так, мої пані, якби котранебудь із вас вийшла надвір і кинула перед себе качалку з великою силою, то та качалка оточила би землю, вернулася б і вдарила би її із-заду.

З тими словами виник на залі рух. Всі пані позривались із місць і перелякано оглянулися поза себе, хоча ні одна із них не кидала качалкою.

— А що буде, — запитала Оля, — як панна Ірка поїде на міжзоряну подорож і віддалена мільйони миль від шпиталю вродить дитину.

Запала мовчанка, всі звернулися із критичним зором до панни Ірки і чекали від Миколи відповіді. Але Микола не знав що сказати, викручувався, мнявся, опісля заповів, що, щоб оминутися комплікацій, жінки не поїдуть першими ракетами. Це так розчарувало присутніх пань, що гострими поглядами розстріляли Миколу.

Потім посипалися питання з різnorodних ділянок: чи везимуть у ракеті порошок проти болю голови, чи буде власна бібліотека, чи можна буде кожночасно вернутися на землю, чи насправду треба брати кожух, бо вгорі холодно, хоча ближче до сонця, що буде, як падлетить літаюча тарілка, чи обіди будуть із двох, чи трьох дань, — різні були запитання. Вкінці одна із пань розпочала дискусію науково-технічними термінами, ніхто нічого не розумів і міна Миколи показувала, що і він почувався,

як на гарячій кухні. Микола був дуже задоволений, як та вчена пані сіла, а публіка була вдоволена з її доповіді, як про це свідчив веселий настрій в залі.

Коли порушено питання літаючих тарілок, дискусія виявила, що їх нема. Тоді встав один професор, що вже був директором, редактором і доктором, і заявив:

— Кажете, що нема літаючих тарілок, а я кажу, що є. Прилітають до нас із Марса, з марсіянською залогою. Марсіяни — це суперінтелігентні люди, прямо ходять генії. Я вже з ними говорив.

— А як вони виглядають?

— Нормально! Подивіться на мене, вони виглядають, як я!

Тоді встав Іван і каже:

— Говорите про якісь літаючі тарілки з Марса. Чого зачіпати Марса, коли я маю їх дома. Як тільки моя Марина роззлоститься, я зараз біжу за двері, бо по цілій хаті літають тарілки.

НОВИЙ САТЕЛІТ

— Галло, Ник!

— Гай, Джан!

— Що нового, Миколо?

— Совети вистрілили сателіта.

— Котрого: Мадярщину, чи Польщу?

— Тим разом штучного.

— Невже забракло їм природних, що штучними
вправляють.

— Ти на мильній дорозі, Іване, тут іде про советську
техніку. Уяви собі, зробили кулю величини глобуса,
вклали до неї радіо і ракетами вистрілили її в просто-
ри. Тепер вона літає понад нашими головами доверху
землі.

— Тепер уже небезпечно вийти з хати, коли совет-
ські кулі літають понад нашими головами. Може впасти
на голову і кому поскаржипся?

— Та ніби воно так, але коли американці не боять-
ся, то і я спокійний. Хай собі літає.

— А як літає — ближче до землі, чи до місяця?

— До землі.

— Значить, почалася свого роду зоряна романтика,
земля це мама, сателіт дитина, а місяць — батько. Чи
вже охрестили ту дитину простору?

— Так, назвали її «спутнік».

— Як спутник по нашому?

— Поплентач!

— А що американці на це?

— Нічого, готовлять свого сателіта, хоч їх кров заливає, що їх Ванька надув. Совети чваняться вже готовим другим сателітом. Скоро прийде до того, що простори понад нами зарояться різними поплентачами.

— І буде, як у наших партіях, самі поплентачі.

— Е, ти зараз нарікаєш.

— Не нарікаю, тільки порівнюю для кращого розуміння. Чи той советський поплентач дає якісь інформації на землю?

— Якісь незрозумілі сигнали, «пін», «пін», немов голодне курятко.

— Може і всадили курятко замість радіа, щоб було дешевше. Недавно посилали щура і пса, і вже задумують висилати людей.

— Значить, Сибір вже переповнений. Тепер, замість на Сибір, поїдеш угору і кружлятимеш десять чи двадцять п'ять років довкруги землі.

— І вже не вернешся назад.

— А хто захоче вертатися назад, як двадцять п'ять років буде понад партією і Советським Союзом?

ПИСЬМО ДО ПАНА ПРЕЗИДЕНТА

Найясніший наш Пане, Опікуне і Покровителю,
ситизене Айку, американський наш Президенте!

Поки прийду до справи, попрошу Вашу Ясність поставитися до мене з пробаченням, бо я людина проста і не вмію писати вченими кривульками, з багатьма словами, без змісту. Як бачить Ваша Ясність із мого звернення, я порядний хлоп і не можу знести тих усіх вибриків і махінацій, які роблять мої земляки, що грають панів і великих інтелігентів. Прошу Вашу Ясність зробити нарешті з тим порядок і змінити політику супроти нас. Прошу пробачити, що маю сміливість таке писати, але Америка Вашої Ясности цілком нас зіпсувала, бо де хто з нас таке бачив, щоб кожний мав право сказати, що хоче. Я дома сидів тихо, бо зараз же той, хто різав пана, гепнув мене поза вуха і я потім мусів пукати своєї шапки. Або де хто таке бачив, щоб порядний хлоп міг заробити за тиждень на свою рідню і ще міг занести до чужого банку. Ой, за добре нам тут! А ми того не варті, ми виросли в ідеології перманентної романтики, звикли брати готові фрази і не навчилися ані думати, ані спостерігати. Помимо стільки нагод і часу, ми нічого не навчилися, ми осталися вічними підлітками і на правду зле почуваємося в країні свободи. Будучи віч-

ними підпільниками, ми звикли все робити навиворіть, як дозволено, і тому, щоб ми щось робили, треба нам заборони. В цій справі для нашого і Вашого добра я прошу, щоб Ваша Ясність заборонила нам:

- 1). організуватися в одну велику організацію;
- 2). творити один центральний політичний фронт і йому підпорядковуватися;
- 3). улаштувати спільні і добрі виступи та концерти;
- 4). друкувати і підтримувати свої книжки і свою пресу;
- 5). організувати хори і співати свої пісні, ба, щоб навіть не вільно було признатися, що хтось має голос.

При тому хай вільно нам буде політикувати, сваритися і коли не вільно себе взаємно побивати поліційними палками, то хай вільно буде себе взаємно ображувати.

Ми мали би величезні хори, коли б нам не можна було співати, ми мали би сильну пресу, якби за неї карали, ми були би прекрасно зорганізовані, якби нас розганяли. Тому я прошу Вашу Ясність ухвалити разом з Конгресом самі заборони для нас, а це негайно оздоровить нас і ми станемо рівновартним партнером.

Бажаю здоров'я Вашій Ясності та успіхів у конкуренції із спутником.

Свіжоспечений ситизен

Ник Лопата (вл.)

ПІД ШКОЛОЮ

Вчора йшов я попри школу. На розі стояв гурт людей і таємниче та передякано заглядав поза ріг. Може я й не звернув би на це уваги, але побачив Миколу і зацікавився:

— Що ти тут робиш, Миколо!

— А, Грицю! — глянув з-поза рога Микола і обернувся до мене. — Чекаю на свою дитину. Зараз вийде зо школи.

— І ті? — показую на решту.

— І ті! — підтвердив і знову глянув поза ріг. Подивився і я, але вулиця була порожня, лише по другому боці школи стояв другий гурт людей.

— О, знаю! — викрикнув я. — Вам усім тут нудиться чекати і, щоб скоріше час минав, улаштовуєте гри. Що це за забава?

— Забава? — здивовано глянув Микола на мене і всі інші милосерно похитали головами. — Чи в тебе, Грицю, не попустила шрубка! — постукав себе в чоло. — Забава! Звідки ти попав на таку гадку?

— Проста річ, стоїш за муром і таємниче заглядаєш поза мур, тамті знову заховуються поза дерева, немов на партизанці. Це все виглядає так, як ми колись бавилися в підпільні виправи. Я думав, що ти вже давно вилікувався з того підпілля, а ти навіть під школою його

вправляеш, замість стати як слід під школою і зачекати на своїх дітей.

— Я чекаю, ми всі чекаємо тут, бо там не вільно.

— Під нашою школою не вільно нам почекаати на наших дітей? Не вірю!

— Ходи, зараз переконавешся.

Стали ми перед школою і ще не оглянулися, як вибігла дівчинка і зацвірінькала до нас по-англійськи. Я вдавав, що не розумію.

— Що ти кажеш, дівчинко?

— Слухайте, — промовила з трудом по-українськи і ломала англійський наголос. — Чекайте там на корнері, тут не вільно! — і пішла.

— Це дочка одного з наших вождів, — пояснив Микола.

— Яких вождів? — зацікавився я.

— Ну, тих, що завжди видумують нові способи сварки в громаді, щоб лише був рух.

— І дочка такого патріота не вміє по-українськи?

— Нащо їй того, наші інтелігенти задоволені, що їхні діти добре говорять по-англійськи — знаєш, комплекс меншевартости.

— Тяжко зрозуміти, за що нас виганяють з-під нашої школи.

— Напевно бояться, що помішаємо дітей. В натовпі все можливе, приведеш додому чужу дитину і що тоді? А потім нас чути ще старим краєм, а це все вже супер-американці!

Я задумався, тим часом висипалися діти зо школи

і стали перекликуватися та чесати по-англійськи. Здавалося, що це чужі діти, але люди поволі розхапували їх і розходилися додому. Вкінці остався я і Микола тримався своєї дитини.

— Чого задумався, Грицю? — запитав мене.

— Дивно мені, Миколо! Українські діти вийшли з української школи і говорять тільки по-англійськи.

— Бо так їх вчать!

— В українській школі? — показую на напис.

— Ет, — махнув рукою, — це тільки назва...

— Кажеш. Таким зусиллям всієї громади будували ми ту школу, щоб, за словами захоти, зберегти дітей для Церкви і народу...

— Тут, Грицю, ніхто не сказав, якого народу.

БУКСАРІВКА

Оповідав мені Микола про Буксарівку так спокусливо, що я намовив його взяти мене з собою. І от їдемо ми шосою, аж нагло із кущів вискакує таблиця таких розмірів, як фронт пластової домівки, і на всі голоси верещить: Буксарівка. Багато дечого обіцяє нам, але нема часу слухати, машина робить закрут і таблиця знову ховається в кущі.

При брамі затримує нас старший чоловіча.

— Поважання, пане директоре! — вітаю його, та він ігнорує мене, ліпить на шибу тікет до паркування і витягає руку по гроші.

— Цей певно з тих менших директорів, — кажу ображений, коли ми віддалилися.

— Ні, Грицю, — пояснив Микола, — це американець і його титулом не купиш.

Поки прийду до опису, мушу дати ближчі пояснення. Отже, Буксарівка лежить над Квадратовим лейком. Історія її стара, як світ. Зараз по потоці, як тільки обсохла земля й її розділили, зібралися чотири дідичі і замислилися над христинами свого приділу. Поїхали пальцями по земній кулі і відкрили, що Барановичі вже є, Раковичі вже є і Личаків вже є, а за четвертим їхнім побратимом нема ще ніякого гріха. Щоб його увіковічнити, одноголосно охрестили нову місцевість Буксарівкою.

Входимо на площу і я не знав би куди піти, якби не Микола. Він зараз потягнув мене до бари. Під гумором вийшли ми з бари і я став розглядатися.

— Що це за збіговисько, Миколо? — показую між дерева. — Чи це мітинг?

— Пікніки, Грицю, — пояснив, — щось десять пікніків!

— Так просто? Пікніки — це національний здвиг!

— Не в американців. У них пікнік, це забава.

Розглядаюся, площа величезна, в куди розігнатися. Наліво від бари американська дільниця, американська музика, направо говорять по-англійськи з українським діалектом. Обидві дільниці сходяться в барі, на пляжу і в воді озера. Пішов я наліво, зайшов до крамниці та пропустив трохи грошей на всяке добро, потім зайшов в залю і здивувався. Залю величезна, гарна, гарні столики, приємні закутки, шафа грає, бара наливає, а пара за парою танцює. Як скінчиться танець, тоді пари біжать надвір завітисися, бо залю охолоджують. Залю модерно гарна і шкодію, що вона не в Чикаго. Стояв я довго, аж одна безпартійна дама глянула на мене так, що я пропав і вийшла надвір. Пішов я за нею, але почув провокаційний запах і за ним зайшов до кухні. В кухні сендвічі, кури, індики, качки, картопля по-французьки, всілякі обідки на замовлення і піца.

— Микола! — реву на всю площу і забираюся до піци.

— Що сталося? — прибіг надиханий

— Не бачиш? Піца!

— Чого ричиш на весь світ, не бачив піци?

— Такої ні, Микола. Попробуй!

Микола попробував і не відорвався, аж бракло. Пішли ми до бари залити ту пипну піцу і вийшли цілком на глиняних ногах. Я сів вивітруватися, а Микола ліг під кріслатим дубом і захропів, як дома. Нагло повіяв вітер і приніс з України «Засумуй, трембіто». Микола прокинувся, обняв дуба і заплакав національними слізмами. Ще не виплакався, як озвалися канадські сирени і гукнули обіцюючим тангом: «Прийди до мене, як мами дома не буде». Тут Микола не витримав, зірвався до бігу, кинувся на пліт і повис на кільчастому дроті. Я глядів на те і кивав головою, як марно спалилася любов до української пісні.

Пляж переповнений, як заля на патріотичній академії. Є немовлята і діти, є підрустки і старі, є підптані і дорослі, є чоловіки і жінки. Є одинки, двійки, трійки й інші партійні комбінації, є жонаті, розведені і заприсяжені старі кавалери, є всі віри і партії, а найбільше таких, що приїхали полювати на самотніх. Всі тиснуться під сонцем і сонця скільки завгодно, чи то на піску, чи на траві. Під деревом сидить недоживлений чоловік із переживленою дружиною, чоловік прикутий за ногу до жінки. А побіч сидять дівчата і щось веселе говорять, бо весело сміються. Чоловік хвилину чатує, а потім коли жінка дивиться у другий бік, розганяється скочити між дівчат, та диспотична дружина зауважує це вчасно і по-диктаторськи саджає його назад при собі. А потім ідуть у воду. Чоловік, як пальчик, і

в воді його не видно, але його подруга, як скаче в воду, то вода виступає з берегів, а в барі танцюють склянки. А сонце дивиться на те все, регочеться жаром і припалює неуважних на буяковий відтінь.

Гарна та Буксарівка, на правду панське місце. Ідучи туди, поводитьсь по-панськи, а коли ви ще не навчилися, сидить краще дома.

НА ВАКАЦІЯХ

Якось так склалося, що мої вакації припали разом із вакаціями Миколи і ми домовилися лінухувати разом. Вакації, це короткий уривок лінивства, що закінчує робочий рік. По вакаціях треба наново вчитися працювати.

Є три роди вакацій: шкільні, або дитячі — вони найкращі, потім є родинні, коли ви висилаєте свою родину на вакації, а самі відпочиваєте дома, і ще є робочі вакації, коли ви їдете разом із родиною, дружина опалюється, а ви робите її роботу.

Початок вакацій завжди тяжкий, бо тяжко є через ніч переставитися на нові рейки і грати пана. До того ще і природа змовляється проти вас. Чекаєш на вакації триста п'ятдесят погідних днів, а як дочекаєшся, то в перший день іде дощ. Мої вакації почалися захмареним вітряним ранком. Сердитий був би я спав далі, але Микола зателефонував, що потребує мене, бо Параска впала на голову. Неголений побіг я помагати в ексиденті, але мене піддурили. Параска пакувала речі у валізки, клунки і торбинки, а лютий Микола в поті чола носив і навантажував у кару.

— Рятуй, Грицю, — привітав мене, — скажи їй що, пів хати забирає з собою!

Я застав Параску, як гляділа на фотель і мірку-

вала, чи влізе у кару, потім зрезигновано махнула рукою. Не встиг я промовити слова, як обложила мене пакетами і казала нести на долину. І робота пішла, Параска пакувала, я носив, а Микола навантажував. Заповнив багажник, заповнив заднє сидження, а ще половина речей стояла на вулиці. Прийшлося випаковувати і редукувати. Після чотирьох спроб нарешті все влігло. Всі зідхнули облегшено, як після великої бурі. Микола сів за керму, Параска з дітьми примостилася біля нього, закрили двері і Микола запалив мотор.

— Сідай Грицю, — крикнув мені, — їдемо!

Я знизнув тільки плечима і подумав нецензурне, тоді щойно всі додумалися, що для мене нема місця. Поки все щераз вивантажили і зредукували на місце для мене, пустився зливний дощ.

А потім все пішло гладко, бо ми тільки один раз заблудили, та поліцай вивів нас із чужого поля на дорогу. В ескорті прибули ми до нашого вирентованого бараку.

— Знаєш, Грицю, — роз'яснився Микола глибоким віддихом, як тільки ми ввійшли в барак, — вже почуваюся, як дома. Чимсь рідним повіяло.

Пішли гарячі соняшні дні, хоч я досі не знаю, як це сталося. Ми купалися в розбовтаній воді, вилігувалися на сонці, плавали човном і ловили рибу. Ввечорі слухали монотонії мільйонів комарів, притисених сміхів, здушених шепотів і зідхань, а ранок будив нас співом птахів і концертом сусідських дітей за стіною.

Микола тільки глянув через паркан у сусідський сад, зараз відкрив, що в сусіда є молода жінка, доростаюча дочка, свіжі цибулі, черешні і мед. Ми вибралися на той мед, але Параска наробила гармонії і ми осталися, а вона пішла. Меду купила, але він нам не смакував.

Одного пополудня поїхали ми по вишні. Вишень нарвали багато, з утіхою привезли і поставили серухати, тоді Микола глянув на мене, а я на Миколу і тає почався клопіт.

— Що робити з вишнями!

І їли ми, і варили, а вишень наче прибувало.

— Наставмо вишняк! — піддав я думку.

— Добре, але в чім ми його наставимо, — чухався Микола поза вуха.

— Їдь і купи великий слоїк! — наказала Параска.

Поїхали ми за слоїком до Віскавісену, потім обшукали Іліной, перешукали Індіану, питали на всіх мовах, але слоїка не знайшли. Нарешті Микола пригадав собі, що має дома велике скло, в якому колись годував на вотлети золоту рибку. Поїхали ми в Чікаго, привезли скло, та вкладати не було що, бо за час нашої їзди Параска з дітьми з'їла всі вишні.

А погода протягалася гарна, ми раділи і якось дурно почувалися, бо ми до стільки погідних днів не привикли. Як Парасці почала злазити третя шкіра, осталася в хаті і тоді ми з'їли перший добрий обід. До того часу варив Микола і ми дуже часто постогнували. Вечорами йшли

ми до театру, або самі робили театри до граючої шафи, палили ватру, пекли картоплю і смажили рибу, попивали пивом, або вином. Коли ж ми розвеселилися, тоді співали всіх пісень, всіма голосами, хто як міг найголосніше.

Були би сиділи довше, але Микола вирішив вертатися додому. Каже, що гарні були вакації, але він волів працювати, бо у шапі ніхто ним таж не гонить!

ВАКАЦІЙНИЙ ЛИСТ

Отримав я лист від Миколи. Не того Миколи, що по-біблійному приятелює зо мною, тільки того, що деє коло Нью-Йорку п'ять років плакав, що бідний, а потім нагло перестав плакати й — розказували знайомі, — що розбагатів. Три роки не давав про себе знати, аж учора прийшов лист. А в листі була картка з малюнком: гарне озерце, на ньому лодка, а на березі три малі хатки й одна велика хата. Довкруги ліс і узгір'я. Лист пояснив, що той малюнок представляє посілість Миколи: вакаційний ресорт над озером, окружений лісом і горами.

«Золота вода і кришталеве повітря» — писав — «тому й рух під час літа. Ті хатки винаймаю людям на відпочинок, я живу в тій великій, як і пристало власникові ресорту. Знавш, мушу надати собі поваги і значення, інакше зараз люди возьмуть мене під ноги. Все хотів бути директором і нарешті я ним є. Загально живу, як колись дома, як пустельник. Зимою, крім мого вівчюра, ніхто до мене не гавкне, зате літом не знаю, куди повернутися й до якої фігури притулитися. І фігури, що й єх, липнуть до мене, бо чують доляри, але я осто-рожний, щоб не впасти в біду. Особливо субота й неділя лізуть мені боком, бо мушу рухатися піснадцять годин і пританцьовувати, як гості заграють. А гості пікнікують, пікнікують і обкладаються паперами. В поведілок ходиш

у поті чола й наказувш робітникам, як і де зграбувати ту шкіру, що її сонце постыгало в людей, а потім збираеш папери, папери, більше їх ніж всі наші газети разом. Всі кругом ходять осмалені й дивляться на мене, як на диво, що я на природі й по старокрайовому білий. Це для відміни, бо я директор. Я не можу вилігуватися з гістьми, щоб не трактували мене за пан-брат, зате зимою чкурну на Фльориду між панів. Тоді там нашого брата нема й не буде кому підпихати тобі збіркових лист. І звідки на ті збірки брати гроші? Плавати — не плаваю, хіба в пиві. Але мушу сказати, що у воді я вже був. Як я направляв місток, зламалася дошка підо мною, і я впав у воду. Отже я цього року вже купався. Задоволений я є, бо мушу бути, хоча все хочеться мати більше грошей. Бізнес росте, як липа коло порога, а я тільки підливаю, щоб ще більше розвивалася. Біда тільки, що я ще не міг добрати собі пані директорової. Дав оголошення до газети, але не було відповіді, доки я не описав свого майна. Тоді поз'їжджалися кандидатки, як на відпуст, що для всіх не стало місця, і я мусів запровадити чергу і квитки. Щотижня приїжджав інша, але я не можу рішитись. Я шукаю гарної, інтелігентної, багатой, і щоби працювала, бо бідна скоро пустить мене з торбами.

Часто думаю про тебе, Грицю, як ти там десь мучишся з тою національною і суспільною роботою. Якщо маєш з того побічний дохід, то добре, а коли ні, то тобі бракує одної шрубки. А шкода, бо приїхав би до мене подивитися, як живуть бідні ДП. Чи ти ще на правду

політикуєш, чи тільки прислухаєшся? Уважай, політика — жіночого роду, і тяжко буде з нею розженитися. Тому завчасу бери касу й резигнуй. Дивуюся, що тебе ще не проклямували вождем у політиці, бо ти вроджений вождь, може не так із вигляду, як із язика.

Кінчу, бо вже двері баламкають, і я біжу наливати собі і гостям. Як бачиш, тяжко працюю. Багато не можу пити, бо зараз оп'янію, і тоді побоююсь, що в такому оп'янілому стані можу освідчитися якійсь невластивій кандидатці. П'ю за твоє здоров'я і вже стільки випив, що ти найближчих сто літ не повинен хворіти. На закінчення скажу, що коли ти бавишся в політику не задля доходу, тільки задля ідеї, то простудіюй добре мою картку й матимеш мою добру дружню пораду.

Твій друг національний Микола

Р. С. Якщо не вчитавш моєї поради на картці, то іди з нею до психіатра, а він тобі відчитає».

Я довго студіював картку Миколи, але ніяк не міг вичитати його дружньої поради. А цікавість мордувала, що таке Микола написав. Пішов я отже до психіатра за выясненням.

— Це ж просте, — сказав психіатр, як тільки глянув на картку. — Вода на картці дає просто пораду: Іди і втопись!

НА ПІКНІКУ

Хотіли ми з Миколою показалерувати, а щоб Параска нас не підглядала, поїхали ми аж на Буксарівку. Параска не хотіла пустити нас самих, але погодилася, як я обіцяв, що все їй опишу, тому не дивуйтеся, що я багато пропустив.

Поїхали ми дуже рано, щоб зайняти добре місце на бічу, і попали на пікнік. Люди почали з'їжджатися, як тільки ми розсілися. Жінки несли кошики, торби, бакси і пакети, мужчини котили рухомі вогнища і барила пива, діти кидали забавки, роздували свистаки, вганяли по площі і по столах. Стало весело і гамірно та крикливо. Почалися гри. Якись двоє парубійків з квасними мінами почали кидати до себе м'ячем. Кидали годину, кидали дві і не змудилося їм кидати, хоч ми стомились, придивляючись. Ще люди не сіли, а вже виступили хлопці з мачугами і періпили м'яч, аж луна йшла.

— Знаєш, Миколо, — повернувся я до нього, — дивне тут життя. Ми колись вправляли відбиванку, копаний м'яч, або інші гри, а тут кожну вільну хвилину посвячують на виправи биги мачугою. І яка з того користь?

— Не дивуйся, Грицю, — пояснив мені, — та країва має всього сто років, а за сто років багато не на-

вчись. Первісні люди теж ходили в мачугами і періщили на всі боки, отже це в вроджений нахил. До гри потрібне думання, а мачугою лупиш без думки куди попало.

Далі група молодців знущалася над опецькуватим м'ячем. Падали на нього купою, а потім ставали колом, втикали голови до середини, а округліші свої частини випинали на світ і своє оточення.

Ми так і не зауважили, коли почався пікнік, без промов і без святочних побажань. Люди прямо засіли при столах, розложили їжу, попивали і смажили на вогні стейки, а сонце за той час присмажувало їхні спини.

— Ходи, Грицю, щось скористаємо!

— Але ми нікого не знаємо...

— Дрібниця, тим не переймайся. Роби, як я, і все буде окей!

Ми пішли і згубилися, тобто згубився я, бо Микола почувався, як у себе дома. Пританцьовував поміж столи, приговорював і прихвалював, компліментував жінок і хвалив їх купелеві строї, а потім присівся біля чужого індика і, як вже не міг більше їсти, тоді кивнув на мене.

З'їли, попили і пішли туди, де верещав джаз. Шафа грала говорені і кричані мелодії, а дівчата парами, або одинцем подригували інакше до кожної мелодії. Я пробував теж, але мої ноги ніяк не хотіли слухати моєї голови і під впливом індика та пива ледве за мною водилися. Зате Микола плигнув між дівчат, як колись на таборових фестинах (знаючи, що Параска далеко), і подригував, якби ніколи не мав костей. Пояснив мені,

що довго ходив на курси дригання, але Параска про те ще не знав.

Надригавшись, пішли ми знову на площу. Мужчини кидали яйцями до жінок, а жінки ловили ті яйця. Розуміється, яйця часто розбивалися і Микола ходив потішати жінок.

Під кінець пікніку почала з'їжджатися поліція. Ми замкнулися в карі і вийшли аж тоді, як нам сказали, що поліція приїхала на свою забаву. На залю входили і цивілі, відважилися і ми зайти, і засіли столик близько бари. Микола тепер тільки потрублював ливо та скоса споглядав на поліцію, а мене нагло закортіло «покаліпсувати». Розглядаючись за партнеркою, побачив я пристойну дівчию при столику напроти, але між нею і мною стояла поліція. Я гукнув до кельнера і, шепнувши йому до вуха, казав занести тій місс найсолодший коктейль і замовити для мене польку. Кельнер поніс і здалека кивнув мені, що все окей. Музика різнула польку і моя вибрана прийшла по мене. Я глянув і зараз спустив з тону, вона була три рази ширша, ніж я. Втікати не було куди, навкоо стояла поліція, треба було танцювати. З трудом викарабкався я із-за стола, моя партнерка пірвала мене, обняла за плечі і, піднявши мене догори, почала махати мною на всі боки, мов стебелиною. Я не чув землі і тих фігур ніколи не бачив, до того стало щораз то гарячіше і я тільки охав та ахав.

— Гратулюю! — привітав мене Микола, як я мокрий і роздушений вернувся до стола. — Це був клясичний танець!

— Клясичний? Я ще тих фігур не бачив, до того я не міг рушитися.

— Не шкодило, вона рухалася за двох. Ти цілий був пропалий, із тебе деколи повівав одинокий задній волосок.

Над ранком закінчилася забава і поліція роз'їхалася. Як настав день, показалося, що пропали деякі речі літників. Значить, не всі цивілі належали до поліції. Микола зараз склав приповідку, що найкраще пікнікувати, коли поліція танцює.

ПРО ОДРУЖІННЯ

Проблема одруження виникає у кожного кавалера, коли йому знудиться «гуляння» і він захоче змінити спосіб свого життя. Коли кавалер вирішить одружитися, тоді починає розглядатися і шукати собі партнерки. З обсервації виявляється, що численні кавалери мають ніяке, або дуже мале зрозуміння добору жінок, що опісля стає головною причиною непорозумінь, а навіть розводів. Бо чи багато потрібно сьогодні, щоб заманити кавалера в подружжя? Розумна і хитра дівчина запросить вибраного кавалера до хати, створить атмосферу притаманного світла, наставить притишеного грамофона, сама зодягнеться у павутинну суконку, запахне провокаційно парфумою, попровадить легку любовну розмову при малій склянці доброго вина і, звичайно, створена атмосфера закінчиться пропозицією і заручиновим поцілунком. Але розумних і хитрих дівчат у нас ще мало. Більшість одідичила оцінку кавалерів від своїх мам, які не дивляться на кавалера, як на особистість, тільки ким були його батьки і які його заробіткові можливості. Коли має хату,konto в банку й нове авто, то може бути і з двома головами — він завжди подобається. Тому й освідчини виглядають сьогодні інакше. Колись освідчалися перед входом до дому, сьогодні переважно в запаркованих машинах, а завтра, мабуть, на нових планетах.

Казав мені Микола, що добрий добір жінки є передумовою добрих тонів у подружній гармонії і зменшених сварок на п'ятдесят відсотків. Як пізнати добру жінку? Добру жінку пізнати по тім, що вона робить у протилежність до доброго чоловіка, якого пізнають по тім, чого він не робить. Знавці кажуть, що добре є омилити жінок, які: 1) провадять у танці, бо це погані характери і небезпечні для домашнього миру, 2) поправляють вашу мову і звертають увагу на ваші промахи в поведінці, бо вони завжди дбатимуть перевиховати вас до своєї вподоби, 3) завжди ходять без капелюха (тім бракує інтелігенції), 4) носять кульчики величини млинського колеса (такі жінки не мають смаку не тільки в одязі, але в умебльованні і декорації дому), 5) з перемальованим волоссям (такі жінки, звичайно, забагато думають про себе), 6) мають нахил вдавати розумних. Вони, звичайно, говорять по-дитячому, моргають без потреби і, сідаючи на софу, підгинають ноги під себе. При таких здичавіє і найінтелігентніший чоловік.

Загальна вказівка для кавалерів повинна бути, щоб не одружитися з дівчиною, коли вона не скінчила ще 25 років. Дівчині до 25 років ще зелено в голові; вона забагато жадає, а замало розуміє. Але, коли знайдете таку, яка затямить собі, що ви любите, а що ні і стосовно до того буде поступати, тоді беріть її і будете мати добру жінку. І не вірте, коли дівчина говорить вам про якісь ідеали, бо це неправда. Всі дівчата снять, що в Америці вийдуть заміж за мільйонерів і не мають в голові місця на жодні ідеали.

Буває, що вам подобається гарна жінка, але ви її ще не знаєте. Перш-за-все добре було би довідатися, чи вона дівчина, одружена, розведена, чи вдова. Для орієнтації повинні запровадити якісь пізнавальні знаки, нпр., перстені. Для одруженої звичайна обручка, для розведеної перстень із зломаною стрілою, для вдови перстень в чорній обвідці, а для дівчини хіба перстень із знаком запитання. А потім мусите дівчину зацікавити собою. Походить трохи з нею, покажіть на початку велике зацікавлення нею, а потім нагло відступіть. Дівчина напевно подумає, що її притягальна сила зменшилася і почне шукати способів, щоб вас привернути назад. Є гарантований спосіб, що впливає навіть на червоноволосих.

Перед весіллям добре розвідати, чи дівчина має свою нормальну вагу. Якщо ні, то добре є підгудувати її, бо недоживлені жінки химерні, гнівливі і дуже образливі. Отже, з першого дня може початися незгода і суперечка, яка легко може doprowadити до розводу. На думку експертів, найважливіше у виборі жінки є її добрі прикмети. Вони упорядковували їх так: добра удача, опісля добрий смак, і вкінці — змісл гумору. На дальшому пляні стоять особистий чар, солодке обличчя, гарна фігура, маєстатична постава, а далеко за тим ідуть майно, освіта, зв'язки, родинне походження і т. д. Подібну шкету переведено між кавалерами, питаючи їх, що вони шукають у жінки. Відповідь була досить цікава, як вийшло із підрахунку. На першому місці поставили вірність, опісля йшли добре здоров'я, краса, атмосфера

домашнього життя, змісл гумору і освіта. Отже, красу поставили кавалери на третьому місці, але кавалери ще в подружньому житті є недосвідчені.

Відповідь на питання, чи одружитися, така: Кавалери, як виявляє статистика, хворіють більше, живуть коротше і вмирають скоріше. Чому? Бо одружені в боротьбі з жінками так загартуються, що є відпорні на кожну погань, натомість кавалерам цієї відпорности бракує. Отже, одружіться, парубки, а напевно будете жити довше!

ВЕСІЛЬНИЙ ДРУЖКО

Розпочалися м'ясяниці і треба було б написати щось про весілля. Весілля мало коли вдасться, якщо дружка поганий. Отож, дружка важлива особа на весіллі, і тому почнемо писання від дружка.

Історія дружка стара і датується з часів первісної культури, коли то поривали жінок, як про це кажуть наші забуті вже весільні звичаї. В ті часи молодий мусів за дружину воювати, бо в її обороні ставала вся родина й, щоб її здобути, мусів мати когось до помічі. Тут в пригоді ставали його друзі і всі ті, хто вмів добре воювати, значить найкращі — не дарма ж дружка по-англійському називається «бест мен», тобто найкращий вояк племені. Коли ж щастя не дописало і молодий попав у полон до родини молодої, тоді дружка старався про окуп. Дивлячися з перспективи літ, родина молодої напевно не хотіла тримати дівчини дома, але боротьба мусіла бути, щоб молодий мав враження, що бере вагітну жінку, ну й на окуп кожний був ласий. Дедалі звичаї трохи змінились, тепер мужчини не поривають жінок, тільки даються зловити і, замість боротись за жінок, воюють із жінками.

Колись дружком вибирали найкращого в племені, тепер хтобудь може ним бути, бо, дивлячися по весіллях,

дружки нічого не роблять, хіба що заваджають, і ще думають, що своїм дружбуванням роблять молодому ласку. Мало є таких професійних дружків, які б знали свої завдання і нікому не заважали. Отже, дружок під час весілля — це опікун молодого, має держати його холодним, зрівноваженим, спокійним, не дати йому денервуватися, щоб, бува, молодий не зомлів при вівтарі. Має помагати молодому одягатися. Має привезти його на час до церкви і за спізнення треба його покарати. В церкві він майстер церемонії і диригент. Має опікуватися перстеном і подати його на час. Відтак платить за шлюб. Дбає про підводу для молодої пари від церкви аж до залі прийнять. Підносить перший тост. Потім дбає про підводу на пошлюбну подорож і, якщо напrawdę він добрий дружок, то їде з молодими, наче менажер, старається про нічліг для них і сам почесною сторожею спить при дверях молодих. І нікому не розказує про перші сварки.

Та найважливіше завдання дружка підготувати молодого на пошлюбну подорож, щоб про все знав і не перелякався несподіванки. Він мусить порадити молодому, щоб не брав музичних струментів, бо не буде часу грати. Щоб не брав тещі, бо вистачить йому одного жіночого язика. Щоб не зомлів від несподіванки, коли зараз таки на другий день дружина витягне руку по гроші. Ще може їй не дати. Щоб не кляв і не втікав з хати, коли щохвилини спотикнеться на порозкиданих черевиках, намажеться порозсипуваними пудрами і в лазничці згубиться в жіночих панчохах. І що кожний раз, вихо-

дячи з хати, мусить просити дозволу, опісля мусить здавати рапорта.

Є чоловіки, які ще ані разу не дружкували, а є й такі, що вже забули рахунок своїм дружкуванням. Добрий дружок звичайно належить до фамілії і втішається деякими ласками. Його тепло згадують. Розказував Микола, що його дружок був якийсь інакший, як всі інші. Давніше був людиною на місці, а під час весілля цілком розгубився і всім заваджав. При тому дуже дenerвувався і трясся, як осиковий листок. Завжди чомусь хотів убрати Миколу в штани передом назад. Ідучи до церкви, зробив два ексиденти, і через те спізнився тільки на дві години. При престолі не знав де подіти руки і постійно ховав їх між дружки. Коли прийшло подати перстень, виявилось, що він забув його дома під подушкою. А потім під впливом вражень заломився і зомлів якраз тоді, коли треба було виходити з церкви. Ідучи до залі прийнять, блудив по місті, аж поліцаї спрямував його на правильну дорогу. Ледве доволікся до бари, прилип до неї і пив сам до себе. І так прилип до бари, що ще рано знайшли його сплячого на барі, хоч весілля давно минуло. Розуміється, що той дружок належить до фамілії, бо виявилось, що то він хотів одружитись з Параскою, але Параска помішала.

СПАННЯ

Не в одного із наших мудреців-теоретиків лежить на почесному місці найновіше видання сонника і тепер я знаю, звідки вони черпають своє надхнення. Із снів! Снами цікавилися люди від початку свого існування і в Біблії не раз змінюють вони колесо історії. Люди завжди говорять про сон, а ніколи про виникнення сну, тобто про сам акт снання. Про сни написано великі томи, а про снання нічого, тому я постановив започаткувати літературу про снання.

Люди сплять, де попало і на чому попало, але найкраще таки спати в ліжку. Пересічна людина проводить третину свого життя в ліжку, тому ліжка в житті людини повинно відігравати важливу роль. Але не відіграв. З великою увагою люди вибирають стіл, образ, горілку, навіть вудку на рибу, а при виборі ліжка вони недбалі. Кожна людина повинна вибирати ліжка до вподоби. Я люблю велике ліжка. І тверде. І — щоб не скрипіло. Скрипляче ліжка — це та пилка, що перерізує втомлені нерви і лишає людину безборонною на прикрасі долі. Тому не жалійте грошей на купівлю доброго ліжка! Різні є ліжка, подвійні і поодинокі, великі і малі, високі і низькі, й на всіх можна виспатися, особливо, коли ви втомлені. Але в жодному із них не спиться так смачно, як колись дома під вишнею із кулаком під головою, замість

подушки, і під поволокою зоряного неба. І шапа не чекала. От було спання! Зірвавшись рано, вмитий россою я почувався наче маю мільйон доларів. А в ліжку — навіть до сотки не порівняти. Було твердо, але здорово. М'яке ліжко робить на мене враження, що людина спить у намулі.

Спати можна в одежі, але вигідніше роздягнутися. Лікарі рекомендують нічні сорочки, які краще хоропять від вологого зимового повітря й дозволяють краще почуватись. Але більшість жінок проти мужеських нічних сорочок, бо ті сорочки не в романтичні, опоганюють мужчину і роблять його вигляд старшим.

Із способу, як людина спить, можна пізнати її характер. Коли спить ницьма, це означає, що вона дуже енергетична. Коли держить ноги просто, любить почуватись і грати важливу особу; коли підтягає коліна аж під бороду, значить чимось все турбується. Коли закладає руки за голову, намагається володіти хатою, а коли складає руки на грудях, значить, в голові пусто. Отож, коли хочете пізнати характер людини, підкрадіться коли вона спить і скиньте з неї накривало. Негайно пізнаєте її характер.

Доброю прикметою спання є те, що людина тоді мовчить і нікому не заваджає (так Микола каже про Параску). Та є люди, що цілий день мовчать, а говорять під час спання (так Параска каже про Миколу). Своєю балачкою він перешкоджає Парасці спати, бо вона завжди сидить і з цікавістю прислухається. Поганою ж прикметою спання є те, що майже кожна лю-

дина хропе. Хропіт не є небезпечний й нікому не шкодить, коли на нього не звертати уваги. Шкодить тільки тому, хто хропе. Казала Параска, що як Микола хропе, то не чути вуличного руху. Часом грає різні мелодії, але вона не розуміється на музиці й не може тої музики записати. Початково вона тим переймалася й психологічно себе викінчувала, а тепер не звертає уваги й це цілком їй не шкодить.

Кажуть, що спання відмолоджує. Я в це не вірю, бо знаю одну родину, яка з ліжка вилазить тоді, коли мусить, і всетаки не виглядає молодше за тих, що свої ночі програють в карти, або пропивають. Експерти радять, щоб всі ті, хто вже поза сороківкою, проводили хоч один день в ліжку раз на місяць, а виглядатимуть молодод. Крім того повинні носити відповідно відмолоджуючу одіж, спати на твердому, спати дев'ять годин вночі і постити хоч один день в місяці. Інші натомість кажуть, що за довгий сон скорочує життя, притуплює життєрадість і зменшує силу мозку. Так писав Кант і спав усього чотири години на добу. Кант був філософом, тому всі наші філософи, особливо партійні, повинні його наслідувати. Стара латинська приповідка каже, що чоловіки досить шість годин спати, жінці — сім, а вісім — всім дурням. Хай кожний подумає сам, до котрої групи належить. Я належу до мужеської групи, бо через працю сплю тільки шість годин. Наша народня мудрість каже, що одна година спання перед північю рівна трьом годинам спання по півночі. Я ще не випробовував чи по правда, бо не маю часу на те, але Микола почав про-

вірювати, скільки правди в народній мудрості. Тому він лягає спати в десятій годині вечора і хоче вставати в першій по півночі, тобто спати сім годин, згідно із народньою мудрістю. Але Параска ніяк не хоче зрозуміти наукових досліджень Миколи й завжди, коли Микола лягає до ліжка, пускає телевізію з цікавими фільмами. Чи може Микола опертися покусі й не дивитися? Але все таки Микола трохи опирається і часто під час фільму засинає. Він має надію, що, змінивши систему спання, зміцнить силу свого мозку і стане новітнім фізіологом.

Спиться звичайно вночі. А хто вночі працює, той спить вдень. Отже, праця і спання це дві різні речі й за спання під час праці викидають з посади. Є й такі, що можуть спокійно спати під час праці, але вони належать до дирекції. Та найкраще спання з усіх має наша публіка на наших похоронно-святочних академіях.

ЗМІНА КАЛЕНДАРЯ

— З Новим Роком, Миколо! Де ти так довго пропадав?

— Я слухав, як сваряться за зміну календаря.

— І ти за ким?

— Я за зміною.

— Миколо! А традиція, а зв'язок із краєм, а національна гордість...

— Перестань, Грицю, голословні деклямації. Ані національна гордість, ані край нічо на тому не втратять, коли пересунемо календар.

— А леж люди держаться традиції!

— Нема, Грицю. традиції, традиція не в часі, традиція у звичаях, а хто із нас дотримує ще старокрайові звичаї? Мало таких, і ті мовчать. А більшість святкує вже з американами, і протестують для розголосу.

— А церква?

— Церква піде за бажанням парохіян. Церкві не залежить на часі, тільки щоб парохіяни ходили до церкви.

— Отже, ти, Миколо, покидаєш юліанський стиль і переходиш на григоріанський.

— Е, Грицю, ти зараз стріляєш чужими стилями. Я не люблю чужого, я маю свій стиль. Я підготував проєкт такого календаря, що задоволить усіх.

— О, то ти мусиш бути спец в астрономії.

— Що спільного має календар з астрономією? Липи

зірки на небі, вони не потребують календаря.

— Але згідно з ними...

— Знаю, згідно з ними орієнтувалися старі люди. бо не вміли читати. Для нас тепер друкують стільки календарів, що не знаєш, який вибрати, чи той із Меріліи Монро, чи на кожний місяць іншу.

— А твій календар, Миколо? Як же ж ти його вирахував?

— Я не рахував нічого, я зреформував старий і подиктаторськи вичистив усе, що досі в календарі заважало. Хочеш послухати? Почав я від зміни дня. Ранком добре спиться, отже, я продовжив ранок до півдня. В сьомій годині тяжко вставати, а в восьмій починається праця, тому я викинув обидві години. Час праці скоротив я на половину, продовжив вечір, бо приємно по вечері полінохувати. Також продовжив я ніч, щоб можна було і в таверні посидіти, і виспатися, ну і в карти заграти.

— А імпрези?

— О, ті всі вечори я викреслив із календаря, щоб нам не заважали. Вичистив я день і перейшов до чистки тижня. Понеділок тяжкий день — геть із ним! Вівторок трохи легший, лишив із нього пополудень і вечір. Середа і четвер мусять лишитися, бо вони в середині тижня, у п'ятницю тяжко дочекатися кінця праці, з огляду на виплату, і я скоротив її на половину. В суботу звичайно Параска має для мене дві сотки робіт, але я лишив її з предвгим вечором. Неділю залишив я незміненою. Тепер прийшла черга на місяць. У перший тиж.

день звичайно приходять всі рахунки, в останній тиждень нема грошей, отже, обидва тижні завдають клопіт і я викинув їх. Лишив тільки обидва середні тижні із чотиритижневою платнею. Геніяльно, правда? Із року викреслив я два місяці, березень і листопад, бо вони холоднодощеві і розкислі.

— Ти зле зробив, Миколо. В березні є свято Шевченка і ти забув про Перший Листопад.

— Не забув, Грицю, на свято Шевченка я призначив два тижні квітня, а на Листопада останній тиждень жовтня і перший тиждень грудня.

— Аж по два тижні?

— По два, щоб вистачило всім на особні академії, які роблять із них національні подвиги. Ми маємо тільки дві залі... Різдво хай триває від латинського до нашого, а зараз після нього розпочинатимуть безперервні святкування січневих роковин. Великдень теж триватиме повних два тижні, щоб можна було повідвідувати всіх знайомих незнайомих і допомогти їм випити горілку. А то завжди бракує мені часу. Потім на кожне свято, латинське чи наше, призначив я два дні, щоб кожний висвяткувався і викинув день після свята, щоб можна було відпочити і не тратити енергії. Отакий мій календар по моєму власному стилі і він напевно буде всім до вподоби. Яка твоя думка, Грицю?

— Проект не злий, але коли буде час на працю?

— Праця, Грицю? Не псуй мені настрою, а зрештою я пішло працювати Параску. Мій календар не є для праці, мій календар є для приемности!

ДО ЧОГО ЗДІБНА МАЛАНКА

Різномірні бувають пригоди на Маланці, але ви ще не знаєте, що трапилось з Іваном. Ледве з життям утік — все через Маланку. Тому, що Іван є одним із вождів, Микола розказав мені все в найбільшому секреті. І я розказую вам це в найбільшому секреті, нікому про це не кажіть.

Маланка набирала темну, ставало гамірно, людям парували мозки, кожний виносив наверх своє внутрішнє «я» і звисока глядів на свого сусіда. Найгамірніше було при столику Івана, всі говорили нараз, але, коли Іван забирав слово, всі замовкали. Часом хтось відважувався не погодитись і дискутувати, але такого опозиціонера Іван зараз частував чим міг і вигравав. Розмова пішла пляново, виграли війну, поділили Советський Союз, збудували Україну, все пішло гладко, аж застрягли на уряді, бо кожний мав по два проєкти і нічого не допомогло Іванові частування. Іван запам'ятав собі добре кожного противника і дав пропозицію: Хай решту вирішить край, ми своє зробили!

Ця пропозиція так усім подобалась, що вдарили браво і кожний уважав своїм національним обов'язком поставити рунду на цю геніяльну розв'язку пекучого питання. При такій суспільній праці ніхто не зауважив, як

Іван приєднав до своєї віри трьох неофітів, на яких давно вже полював.

Зробивши роботу, Іван задрімав. Побачила це Марина і забрала Івана додому. Похитуючись, він вийшов із залі, дуже з себе вдоволений. Марина щось говорила, але він не слухав. Опісля ледве знайшли своє авто, Іван ще не сів, а вже заснув. Прокинувшись від жінчиного крику, Іван щосили натиснув на ґаз, авто стрілою майнуло вперед, на двох колесах взяло закрут, двері отворились і Марина великим луком вилетіла на вулицю.

Приїхавши додому, Іван не міг зрозуміти, де поділась жінка. Він і не турбувався тим — жінка якось дасть собі раду.

В хаті заносило якоюсь капустою і це було все, що Іван затямив із старого року. Бо потім настав інший світ і він став інакшим Іваном, не може себе пізнати.

Він сидить у своїй хаті і він є господарем, жінка боїться його, поступається йому і слухає кожного його слова.

Іде до шапи, всі боси низенько кланяються йому капелюхом, але він не звертає на них увагу. Натомість своїх здоровить перший.

Іде до церкви. На стовпі висить банка з написом: «Коляда залишенцям». І народ пхається, кидає і кидає, ривалізує з собою, хто дасть більше. Іван витягає п'ять доларів, сердиться, що більше не взяв із собою і не жаль йому дати, хоч сам бідний, бо ще не виплатив хати.

У «Фортуні» партійні вороги приязно до нього посміхаються. В будках перед «Союзом» продають газети

та журнали з розумними статтями. При кожній будці черга, народ товпиться, кожний купує по два примірники, останні в черзі лають, що для них не вистачить.

А від СУМУ до «Бесіди» йде протестаційний похід проти большевиків. Большевики налякались і втікають, виникає Україна. Народ танцює з радости, що поїде додому на просту працю, палить телевізії і фріджідери, продає за безцінь кари і гавзи, і пішки йде додому. Ніхто не хоче лишатись в Америці. Одинока Марина щось крутить носом, але Іван переконує її, що конечно треба їхати, бо Україні потрібно досвідчених мозків в уряді.

І їдуть додому вже не ДП а ПП, тобто «плейсд персонс», аж тут над Сяном стоп! скрипінг і ті, що його роблять, звуть себе українцями. Якись дуже нерозумні, бо хвалять тих, що на еміграції не робили політичної роботи — видно зараз большевицьке виховання. — Мене і так вони не розконспірують! — думав Іван.

Прийшла його черга, почав протестувати, що українець він, а їх усіх треба перевиховувати, вираховув, як він страждав за Україну і як боровся. Не допомогло, нічого не питали, тільки замкнули двері. Приставили до голови дротик, а нововинайдений апарат все виспівав. Іван не переймався тим, що апарат говорив про часи німецької окупації, чи про життя ДП в таборах, чи про еміграцію в Америці, це все було не страшне для нього, бо не було свідків. Погано стало, коли апарат сказав про те, чого ніхто не знав, що Іван належить до такої партії, хоч завжди заперечує, що не належить, що їде додому не на працю, тільки урядувати губернатором

і що в багажі везе каву та американські цигарки.

— Розстріляти! — вправ присуд.

Взяли Івана і хоч пручався повели надвір. Поставили його під стіну. Івана залляли цілі моря поту із страху. Вже прицілились, але не встигли вистріляти, бо якраз прийшла Марина і криком розбудила Івана, рятуючи тим його від певної смерти. Отже, будьте осторожні з Маланкою...

ЩО ПРИНЕСЕ НОВИЙ РІК?

Без випадків нецікаво було б жити, і я, коли б не випадок, не знав би, який буде Новий Рік. А так знаю! Вийшов я учора на вулицю і ще не встиг оглянутися, як з розгоном налетів на мене Микола і збив мене з ніг. Встав, вилаявся і побіг далі.

— Геї, Миколо! Зачекай на мене!

— Не можу, бо спішуся з доповіддю.

— Якою доповіддю?

— Ну, політичною! Читав Самчук, читав Мірчук, тепер черга на мене. Ходи, послухай.

В «Бесіді» була повна зала крісел і три з половиною слухачів. По одногодинним академічним спізненні Микола відкашляв, почав кланятися, аж доки не вдарили браво, тоді виголосив свою доповідь про те, що принесе Новий Рік.

— Новий Рік, коли ще хто не знає, почнеться першого січня. Великих змін не буде, тому буде він так само драгтивий, як був його попередник. Холодна війна триватиме далі, аж всі позамерзають. Нарешті хтось гарячіший не витримає і почне гарячу війну, тоді всі відмерзнуть. Советський Союз перестане зброїтися, бо вже буде озброєний. Через те вартість рубля підскочить десять разів, т. зн. хто заробляв десять рублів, заробить

тепер один рубель. Купити і так нема що.

У Кремлі буде далі пожвавлена чистка і всюди забракне рицини. Чистка триватиме так довго, доки всі вичистяться і тоді може настане спокій. В господарському секторі йтимуть безнастанні реформи і так довго реформуватимуть зреформовані реформи, аж доки в голоду не опам'ятаються. Наступить загальна роверова механізація, хоч пляни роверів ще не викрадені. Хрущов їздитиме далі на відвідини своїх сусідів і знайомих, чи не вдасться де щось потягнути. А советські делегації приїжджатимуть далі до Америки, щоб порядно наїстися.

Європа переміниться у монархістичні сполучені держави, а вся революція перенесеться до Америки. Приїдуть нові ДП з новими партіями. Старі ДП поділять свої старі партії на нові партії, поділ піде пляново вперед і цього року, як доказ політичної зрілості, будемо витати п'ятку і сімку. Одинку і двійку вже маємо давно.

В Чикаго і в Нью-Йорку створять модерні українські колонії. Замість домів довкола церкви, поставлять бараки дуже приступні при закупі по знижених цінах. Кожний барак матиме власну автономію, матиме своє підпілля і святкуватиме інший Листопад, і іншого Шевченка і не виставлятиме того, як національну працю. У кожному бараці творитимуть інший уряд, аж доки не забракне міністрів.

Біля церкви поставлять три кіоски, один для «Нашої Держави», один для «Розбудови Держави» і один для всіх інших. Захваляватимуть гучномовцями. А по Службі «Ліга» отворить випозичальню крісел, бо людям

через балачку млітимуть ноги. По старому вже не буде збірок і багато людей через те втратить свій побічний пост. Збірки змеханізують: на сходах церкви поставлять бочку з різними написами. Всі жертводавці кидатимуть тільки грубі гроші. Залишенцям пішлять решту і більше обіцянок.

Набравши енергії в короткій передишці боротьба «Ліги» і філії УКК вступить у другу стадію, бо всі віцепрезиденти захочуть бути президентами. Хіба що іменують ще одного віцепрезидента для справ усіх віцепрезидентів. Віцепрезидент, не такий президент, що творить «віци».

Союзіві Українок при добрій погоді може пощастить вибрати нову програму, хоч тепер українок щораз то менше, бо всі стають американками. Всі малі організації робитимуть великі академії з тою самою програмою і будуть висилати їх по хатах телевізійно, щоб примусити публіку дивитися на академію.

Цей рік триватиме докладно один рік. Скінчиться десь перед Новим Роком і тоді я скажу вам, що буде далі.

ЛИСТ З ЕВРОПИ

Читав мені Микола листа від залишенців:

Дорогий Миколо!

Щиро дякуємо за пакунок і за листа, ти направду зробив нам святочну несподіванку. Взагалі, цьогорічний Великдень був для нас повний несподіванок. Уяви собі, у Великий тиждень надійшла різдвяна коляда з-за океану, а з нею нові солодкі обіцянки дальшої допомоги. У твоїм пакунку була пара нових скарпеток, а у твоєму листі аж один доляр. Як же ж не радіти? До того нас повідомлено, що там збирають на писанку для нас і ми, очікуючи її на Різдво, вже радіємо.

Скаржишся, Миколо, що тобі погано живеться. Не журися, помалу привикнеш і все пройде. Виплатив ти авто, виплатиш ще і хату, і скоро зложиш собі неодну тисячу. Якщо маєш направду великі клопоти з боргами і тяжко тобі за гріш, то не присилай нам навіть того доляра, може скоріше борг віддаси. Ми будемо задоволені, коли ти до нас хоч раз на пів року напишеш, що ти собі нового знову купив.

Пакунок був для нас великим щастям. Виправді ані цигарок, ані кави ми не нюхали, бо не мали чим заплатити високого мита. Знаєш, тут біда за гроші, загиндяю-

вати нема чим. Харчі в пакунку ми, звичайно, в'їли, хоч і тут ми отримали більші святочні приділи. От, якби замість харчів, кави і цигарок, ти прислав нам ті гроші, тоді ми мали би свята. Тут усе в по відносно такій самій ціні. Одяг, що ти прислав, приніс багато радості і справив багато клопоту. Одні штани були добрі на довжину та так вузькі в поясі, що вже ніяка дієта не допоможе. Другі знову в поясі такі широкі, що я влажу туди з сином, зате тільки до колін і людина світить грішним тілом. Нічим їх надробити, ні одних, ні других носити так не можливо. Просив кравця, щоб переробив мені вузькі штани і хотів заплатити тими широкими, але кравець хоче ті вузькі для себе і не можемо погодитися. Я ходжу далі без штанів. За скарпетки дякую зокрема, моя стара позалатувала мені всі діри і ще пристойно виглядають. А тих нових я ще не вдягав, хоч покуса велика, бо думаю, що вони замішалися в пакунок випадково. Чи відіслати їх тобі назад? Скарпеток маю на цілий рік, біда тільки з черевиками. Чи в Америці теж така біда з черевиками? Мої ще держаться разом, бо я позшивав їх дротом, але можуть кожної хвилини розлетітися, і тоді бігатиму містом босо у твоїх скарпетках. А той пнях у підопшві, про який я тобі писав, витиснув собі ямку у носі і вже більше мені не докучав. Черевиків, ох черевиків потрібно! Недавно пощастило мені знайти на смітнику пару черевиків, але, на превеликий жаль, закороткі. Моя стара радила мені відрізати пальці, але я не послухав бабських порад, бо без пальців я ніколи не пізнав би своїх ніг. Твоя Параска прислала моїй ста-

рій мешти і моя стара парадувала в них три дні свят, як чапля, хоч скаржилася, що дуже її тиснули у пальцях. Тепер лежить з напухлими ногами.

З політики у нас нема нічого нового, бо Америка по не прислала збіркових фондів і нема енергії до нових сварок. Старі сварки притихли, бо вже ніхто не приносить інструкцій з краю. УНРада не працює, зате працюють її прихильники, а всі інші державні центри перейшли в підпілля і так затихло все, перед новим великим вибухом. Новиною було для нас те, що у вас святкують по кілька свят. Ми знаємо, що Америка багатий край і всього є багато, тому не дивуємося, що має два листопади і два свята державности, бо є два календарі, але досі ми не знали, що має навіть двох Шевченків. Ми в Європі забідні на такий люксус і святкуємо далі одного.

На тім кінчаю, бажаю тобі якнайскоріше виплатити хату і раджу тобі, уважай, щоб який ковбой не переїхав тебе із твоїм авто. Щераз пригадую, коли тобі тяжко з грішми, не присилай навіть того долара. Моя стара питає, якого кольору те футро, що ти купив Парасці за шість соток і каже здоровити пані Параску. Прошу дуже, потрудися, може де знайдеш для мене старі черевики, я буду тобі за них дуже вдячний.

Щиро здоровимо вас всі

Твій Павло з родиною

— Чому не пішлеш йому черевиків, Миколо? Маєш кілька пар, яких не носиш! — запитав я по хвилині мовчання.

— Та маю, — відповів і глянув у кут на купу черевиків. — В одних підшва ще не пройджена, в других верх ще не подрваний, в третіх зап'ятки тільки до половини сходжені, четвертих не люблю, а ті мені не подобаються, хай ще лежать, ще їх шкода. В Європу я посилаю тільки те, що збираюся викидати!

ДЕМОКРАТИЧНА КОНВЕНЦІЯ

— Ти був на конвенції, Миколо?

— Був!

— Делегатом?

— Ні, журналістом!

— Таж ти ніколи не був журналістом.

— Але тепер я ним став. Написав собі посвідку, що я кореспондент «Свободи», перевісив через плечі фотоапарат, наложив на ніс окуляри і гладко пройшов через кордон поліції. «Свободу» читає кожний американець.

— А до промови ти не голосився?

— Так, я мав промовляти, в характері губернатора української колонії в Чикаго, але в останній хвилині попросив мене президент Труман і я відступив йому свій час.

— Які твої враження з конвенції?

— Не знаю, що відповісти, де-де їм до наших союзових конвенцій! Раз ти мав враження, що ти в цирку, щохвилини хтось викрикував, або витанцьовував по амфітеатрі, а по двох днях ти всього мав досить, не було сенсації. Почалося з того, що демократи гостро накинулися на республіканський уряд.

— І зараз їх усіх виарештували.

— Ні! Уряд сидів собі у Вашингтоні і навіть не прислав шпигунів підслухувати. І республіканських бо-

івок не було, і бомби ніхто не підклав, кажу тобі, не було ніяких сенсацій.

— Дуже лінивий народ — ті американці. А кандидати?

— Було їх щось з десяти. Перед конвенцією бажали собі взаємно успіхів.

— Нечуване! У нас, у таборах, як вибирали командантів, то кандидати пів року наперед ворогували з собою. Інакше не могли буги кандидатами. Патрі Рузвельт була за ким?

— За Стівенсоном! Знаєш, вона вдова, а він розведений...

— А-а, тепер мені ясно, чому президент Труман був проти Стівенсона, хоч він висунув його тому чотири роки. Адже політика жіночого роду... Було ще що цікавого?

— Так, парті у Перле Места.

— Було мабуть гарно.

— Дивно було, всі поводитися природньо, ніхто не грав пана, ніхто не гошпаплерував, цілком інакше, як на самопомічних балах у Лайонс гол. Я вже пропхався до господині і хотів просити її, щоб подбала про вранцю посаду для мене, але якраз тоді принесли кав'яр і публіка громадою кинулася у той бік. Я постояв і пішов додому.

— Значить, ти не їв кав'яру?

— Ні, я боявся когось штовхнути, не знаю, чи він завтра не буде твоїм віцепрезидентом і клопіт готовий. Раз на балю в Мюнхені я знехотя штовхнув урядовця ІРО і він наступного дня викинув мене з ДП.

— Одне мені не ясне. Демократи критикували республіканців, а республіканці мовчать.

— Республіканці збираються на конвенцію в Сан Франціско і там будуть критикувати демократів.

— Дивно, критикують і нема ані бійки, ані сварки, ані ворогування, ані не арештують, ані не саджають до кадетів. Ті американці цілком політично не вироблені. А коли є конвенції інших партій?

— Нема бо нема більше партій. Американці — молодий нарід, щопиш стовісімдесять років мають самостійність, ще не доробилися.

— Може ми помогли б їм? Ми старий нарід із князми і гетьманами, ми маємо великий політичний і партійний досвід.

— А мені що інше на думці. Згадую, як було дема під час війни, потім славу тітку УНРУ, вибори до таборових держав. Часто читав я, що хтось присвоїв собі державні гроші і думав, чому то кожна адміністрація, що старається за поновний вибір не скаже прямо своїм виборцям: Вибирайте нас, а заощадите! Ми вже набрали для себе досить і більше не будемо!

— Миколо, тебе зараз подадуть у суд за образи!

— Не бійся, це не наші.

— А делегації УКК ти не бачив?

— Не бачив, наче б її й не було, хоч читаю у «Свободі», що була. Мабуть, поїхала до готелю, викупалася, напилася пива і поїхала зараз назад писати статті про демократичну конвенцію.

ВДЯЧНІСТЬ ПУБЛІКИ

Якось проходив я попри хату Миколи і позіхнув. У тій хвилині повіяв дикий вітер, замітав вулицею на всі боки і попав старою «Свободою» прямо у мій отворений рот. Я перелякався, але коли побачив, що це тільки папір, відважно пішов лаяти Миколу.

— Миколо! — крикнув я від порога на привітання. — Перед твоєю хатою розгулюється гора паперу!

— Знаю про це. Хай гуляє!

— Ти повинен тримати порядок.

— Для кого, Грицю, скажи, для кого?

— Хоча б для публічного добра.

— Для публіки, ге? Ні, Грицю! Чужа публіка звикла до вуличного сміття, а для своєї я і пальцем не кивну. Вона того не варта.

— Хтось став тобі на шлюбний нагвіт?

— Мені ні, але Васишеві. Ти не чув? Сідай тут, Грицю, а зараз тебе поінформую. Василя знаєш?

— Того славного тенора? Хто ж би його не знав!

— Отже, справа йде про нього. Він одержав стипендію й їде до Італії.

— Там він і пропаде! В Італії багато гарних дівчат...

— Не до дівчат він їде, а вчитися.

— При чому ж тут публіка?

— Зараз довідаєшся. Сам знаєш, що з Італії виводяться самі славні співаки, Карузо, Россі, Джелі... І наш Василь одного дня може стати славним і всі славні будуть низенько йому кланятися. Бути сьогодні знайомим славного співака є подвійно корисним: можна на нього покликуватись і він може часом позичити грошей. ООЧСУ зараз же про це подумало і, щоб забезпечити собі кредит у майбутньої тенорової зірки, рішило влаштувати прощальний вечір нашого співака.

— Це дуже похвальна річ!

— Досі похвальна, але зараз почнеться непохвальна. Намовлений Василь дав свою згоду і почав пригтовлятися до виступу, а за той час деякі радіопередачі повідомили про концерт і всі це чули. Прийшов концертний день і уяви собі, крім його ворогів, ніхто не явився.

— Ворогів, Миколо?

— Ворогів! Прийшли в останнє заграти йому на первах. А публіка, найбільш патріотична чікагська публіка, не прийшла. Та публіка, якій він стільки наспівав-ся і то задарма, що довгі роки його використовувала; академія, концерт, чи вечірка, просили і Василь ішов рятувати програму. В подяку за це та публіка зігнорувала його прощальний концерт. **Мабуть, боялися, що їхнів вступів він розбагатів...**

— Зате ООЧСУ, як ініціатор, прийшов у комплекті, правда?

— Де там! ООЧСУ стільки змагається в боротьбі за чотири свободи України, що вже не мали енергії прийти на концерт.

— Алеж самі запропонували.

— То що з того! Сьогодні це трапляється. Подати пропозицію і приглядатися, як піде справа.

— Значить, концерту не було!

— Був і Василько дуже гарно співав. Голос линув м'яким тенором, пісня за піснею чарувала мене, я оперся об стіну і забув, де я. Пригадалися ті часи, як я вчився грати на фуюрі. Я закрив очі і навіть не хотів дивитися, як у помешканні під музеєм готувалися спати.

— А де ж ти був Миколо?!

— Я стояв під вікном!

КВІНТЕСЕНЦІЯ

Діялось це за добрих студентських часів, коли дівчат було два рази більше, ніж хлопців. У такій ситуації дівчата бігали за хлопцями, полювали на кавалерів і часто лови приносили вислід: впольований кавалер женився і пропадав. Дійшло до того, що всі ми для спокою позаручувалися, тільки наймолодший і найменший Геньо ходив самотній і всім нам тільки докучав. Наші намови, щоб заручився, проходили безуспіху, дівчата махнули на нього рукою і більше ним не цікавилися. Але його докучливість і вибрики грали нам на нервах і ми зібралися на нараду, щоб вирішити його справу.

— Увага! — промовив голова нашого клубу. — Розглянемо і вирішимо сьогодні справу байдикунання нашого національного друга Євгена. Чи має хто реальні пропозиції?

— Одружити його! — загули всі ми хором.

— До женіння потрібно двох. Знайде хто для нього дружину?

Тут ми замислилися, бо із знайомих нам дівчат не було кандидаток для Геня.

— Я знаю! — озвався нагло Микола. — У моє сусідство прибула нова родина з дочкою, якій скінчилось 18 років.

— Познайомимо їх! — вирішили наші збори і розійшлися.

Галя була гарною блондинкою і зацікавилася Генем, тим більше, що ми всі були для неї пропалі. Геньо

налякався, початково утікав і ховався, Галя його пильнувала, ми погрожували і поволі Геньо уцивілізувався та присів. Тоді ми знову зібралися і привели Геня на наші збори.

— Національний друже Євгене! — промовив до нього голова клубу. — Перед світом і перед людьми крутив ти дівчині голову, аж вкрутив. За студентським звичаєм і ухвалою нашого клубу мусиш поєдинати свій парубочий стан і заручитися. Чи згідний ти, національний друже з рішенням студентського братства?

— Згідний! — рад-не-рад промимрив Геньо, бо знав, що коли не згодиться, то порядно будемо його кулачити.

— Отож, у найближчу неділю підеш заручуватися!

— Але я не знаю як.

— Цього ми тебе навчимо, — посміхнувся голова, — ми маємо в цьому вже певний досвід. Прийдеш і говоритимеш про погоду, аж доки не останешся сам-на-сам із дівчиною. Тоді почнеш говорити про родинні справи, вичерпаєш родинні, перейдеш на любовну тему, а після закінчиш те все квінтесенцією.

— Що це таке квінтесенція?

— Це те, що вийде, коли сполучиш любов із родинними справами.

Вирішили і стали робити підготовку. Випозичили для Геня парадний одяг, по черзі спали на штаках, щоб канти вляжались, ходили красти квіти для мамі і для Галі, а Галю ми вже повідомили, що її чекає, і, щоб підготувала для нас «гам-гам».

В неділю цілим збором завели ми переляканого

Геня під помешкання Галі, а самі розселися напроти на вулиці і ждали на наш ідальний празник. Звичайно, все тривало коротко, але з Генем йшло все надто довго, голод докучав і ми вже льосували, хто має йти на розвідку, як вийшов Геньо. Його міна сказала, що щось не в порядку.

— Розкажи! — гукнув голова клюбу.

— Я прийшов, — почав Геньо, — дав мамі квіти, дав Галі квіти і почав балачку про погоду. Мама на все притакувала, а потім поставила між нас торта і лишила нас самих. Я згідно з інструкціями почав балачку про родинні справи.

— Ви, Галю, сестри не маєте? — запитав я.

— Ні! — відповіла скромно і спустила очі.

— Ви, значить, одиначка!

— Так!

На тому родинна розмова вичерпалася, бо я не підготував собі більше питань. Мусів перейти на любовцю тему.

— Ви, Галю, любите торти? — запитав я, накладаючи собі чвертку.

— Люблю! — промовила і подала мені тарілку.

— І я люблю! — наложив я собі другу чвертку. — Як добре, що ми обоє любимо торти.

Після того почав я думати, як сполучити дві теми разом, щоб вийшла квінтесенція. Як скінчив торта прийшла спасенна думка.

— Шкода, Галю, — встав я і витер уста від крему, — що ви не маєте сестри, яка теж любила би торти!

СМІТТЯ І КУЛЬТУРА

З маленьких речей складаються великі речі, з дрібниць складається життя і з малої дискусії, звичайно, виникає велика сварка. Багато маємо прикладів, як маленькі пригоди стали причиною великих відкрить, хочби згадати класичний приклад Ньютонового яблука і теорії тяжіння. Мав і я свої маленькі пригоди, які приводили мене «до Степана» і я забував, куди додому. Мав я вже гумористичні речі, з яких виростали великі во-рожнечі і, якби не чергова маленька розмова, то я був би не прочитав старовинної історії. Таке то наше життя — самі дрібниці.

Стояли ми на розі і чекали на світло. П'ятьох нас було, була одна мама з малою дівчинкою, була старша пані, середній пан, а я стояв на самому кінці і ніхто мене не знав. Повіяв вітер, закрутив стовпом паперового сміття і засипав нам очі.

— Що за поганий вітер! — викрикнула старша пані і завертіла пальцями в очах.

— Вітер вітром, — озвалася пані з дитиною, — сміття огидливе. Бачите, все морожене сміттям присипане. Не їж того, дитино, я куплю тобі друге. — Відібрала дитині морожене, завинула в папір і кинула на вулицю.

— Ваша правда! — промовив середній пан і ви-

тягнув цигарети. — Остогидла мені та Америка через сміття! Європейські міста куди чистіші. — Він закурив цигарету, а порожню коробку і накривку від сірників кинув на хідник.

— Та що ви, — обурилася пані з дитиною, — як можна Америку порівнювати до Європи. В Європі культура, а тут сміття. Гляньте, скільки паперу.

— І справді, звідки він береться, — дивувалася старша пані. — Немов би люди видали все на вулицю!

— Кидають і совість їм не гризе! — озвався середній пан. — Ось гляньте. Проїжджало авто, з вікна висунулася рука і посипала овочеві душпиння та недогризки, папери і паперову торбу.

— Один жах! — промовила пані з дитиною. — Кидати все на вулицю! Де того паперу стільки береться!

— Погано з тим папером! — озвалася старша пані. — Хоч з другого боку дуже практично. Ідеш на пляж, чи у парк, береш паперові горнятка, паперові тарілки, дерев'яні ложки і ножі, а потім прямо лишаєш те все на місці і не потребуєш дома мити.

— Так, це добре, — підтвердила пані з дитиною. — Хоча парки і пляжі теж жахливо засмічені папером. Всі травники засмічені, нема де сісти.

— Нема культури, — пропідив середній пан і сплюнув на вулицю. — Де ж сміття, там не можемо говорити про культуру!

Світло змінилося, всі перейшли на другий бік і розійшлися. Рад-не-рад пішов я додому. Сів я дома, але на вулиці підслухана розмова мене не покидала і я за-

взято почав шукати, чи є яке відношення між культурою і сміттям. Говоримо про старовинні культури, якщо вони культури в нашому розумінні, то вони не знали сміття, але сміття мусіло бути і тоді, і куди вони його подівали? Взяв я старовинну історію і прочитав від початку до кінця. Історія каже, що у старовину не знали модерних теорій і метод санітарності, кожний мешканець кидав сміття прямо з вікна на вулицю, а коли поверхня вулиці виростала понад вікно його хати, тоді мешканці випроводжувалися. Археологія навчає, що часто мешканці будували новий дім на рівні нової поверхні вулиці і так виникло ціле пове місто на смітниковій могилі старого.

Сьогодні нема такої небезпеки, бо все таки частіше людей викидає сміття у бочки і там їх раз в тиждень випорожнюють, і вивозять. Отже, нема страху, що, кидаючи гарбів на вулицю, будемо змушені випроводжуватися, словом — сьогодні місто чистять. Цікаво, чи були у старовину спроби чищення міста. З мітології знаємо, що Геракл дістав завдання вичистити Авгійові стаїні, але це були стаїні, і навіть не сказано, чи ті стаїні були в місті, чи на полі.

Історія записує життя і дії славних людей і, якби не пригода зо славною людиною, ми не мали би опису чищення міста у старовинних часах. Справа стосується до Епамінонда, славного полководця пелопонезької війни. Плутарх дає про нього обширний звіт у своїй історії. Як довго Теби вели війну з іншими містами, Епамінонд був потрібний, але як війна скінчилася, тоді во-

яки неогрібні. Вигравши целопонезьку війну, Епамінонд попав у неласку деяких політиків і втратив своє становище начального команданта. Приятелі скоро покинули його, вороги очікували його кінця, щось у роді японського гаракірі, але Епамінонд був відомий із своєї культури, вимовности і простолінійності. Безстрашно пішов на засідання ради міста і сказав здивованим радним: «Панове, я все ще воюю і жду ваших наказів. Чого хочете?»

Радні не могли дати негайну відповідь і сиділи мовчки, аж один із тих, яким сміття виростало понад вікно, промовив: «Якщо він насправду такий добрий воюючий, доручім йому нагляд над сміттям». І так міська рада Теб іменувала Епамінонда головним збирачем гарбичу і шефом від замітання вулиць.

Старий полководець прийняв свій новий пост з гідністю і висловив надію, що на своєму новому становищі заслужить собі на похвалу. Він був добрим організатором, численні з його колишніх жовнірів прийшли з допомогою своєму генералові і за тиждень вичищено найгірші засмічену дільницю Теб. За місяць дочистили до брукового каміння кожену дорогу і стежину міста, потім стали латати діри в дорогах і в кожній хаті тинкували фронт. Через шість місяців міська рада пожаліла свого вчинку, бо нарід став питати: «Коли теперішній урядовець може так чисто вдержати наше місто, то що через стільки літ робила решта урядовців із папими податками?» Рівно за один рік Епамінонд одержав назад свою начальну команду. Міська рада казала йому взяти

свої армії і воювати де завгодно, тільки залишити місто. Отже, і праця при сміттю приносить корисні висліди.

Надійшло літо, почнуться гарячі дні, люди облягатимуть пляжі і парки. А після них придався б новий Епаміонд, щоб привести землю до порядку. Та, замість Епаміонда, маємо модерні теорії і методи санітарності, яких рідко хто дотримується. Потрібно нам Епаміонда, дуже потрібно, щоб вичистив матеріальне сміття, а ще більше, щоб вичистив духове сміття з наших нездорових уяв. Усяка праця приносить честь, коли її гідно виконувати. І щоб навчив нас почуття обов'язку, що, перебравши якесь становище, мусимо його виконувати та допровадити до кінця, не чекаючи допомоги від інших. Не мусить це бути якраз високе і почесне становище, але найнижче, просте, як робив Епаміонд на становищі головного збирача гарбічу.

З М І С Т :

Замість передмови	5 стор.
Про гумор	7 "
Про мужчин	11 "
Про кавалерів	15 "
Про чоловічу одіж	19 "
Про паннів	23 "
Про жінок	26 "
Про жіночу одіж	30 "
Ода до тещі	34 "
Про тата	37 "
Микола жениться	41 "
Перші клопоти	45 "
Микола здобуває докторат	49 "
Грипа	53 "
Нова еміграція	56 "
Романтика простору	60 "
Про шоферів	64 "
Микола купує кару	67 "
Право їзди	71 "
Микола возить Івана	75 "
Про балачку	79 "
Микола купує хату	83 "
У власній хаті	87 "
Чікаго	91 "
Кооперативний банк	93 "
Кооперативне свято	97 "
»Леви« в акції	101 "

Мистецька консолідація	107 стор.
Українська таверна	111 "
«Сурма»	116 "
Зміна прізвища	119 "
В зоологічному парку	122 "
Не треба газети	125 "
Наша анкета	129 "
В окуліста	133 "
Об'єднання ветеринарів	136 "
Еміграційна армія	139 "
Про літаючі тарілки	142 "
Письмо до пана Президента	147 "
Під школою	149 "
Буксарівка	152 "
На вакаціях	156 "
Вакаційний лист	160 "
На пікніку	163 "
Про одружіння	167 "
Весільний дружко	171 "
Спання	174 "
Зміна календаря	178 "
До чого здібна Маланка	181 "
Що принесе Новий Рік?	185 "
Лист з Європи	188 "
Демократична конвенція	192 "
Вдячність публіки	195 "
Квінтесенція	198 "
Сміття і культура	201 "

Se terminó la impresión de este libro
el día 29 de Abril de 1960
en los Talleres Gráficos "Champion"
c. Mercedes 2163/67, Buenos Aires.

Queda hecho el depósito que previene la ley.

IMPRESO EN LA ARGENTINA
PRINTED IN ARGENTINA

